

A ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLŐDÉSE

II.

HANGKÖZÖK ÉS HANGSZIN

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

Készítette:

Fodor Katalin

SZEGED

1982

BEVEZETŐ

Oldal
5.

I.

A ZENEI NEVELÉS, A ZENEPEDAGÓGIA HELYZETE

MAGYARORSZÁGON

A./	A zenei nevelés szinterei - feladatai	12.
B./	Kodály-módszer, Kodály koncepció	14.
C./	Zenei nevelésünk gondjai	17.
	1./ Pedagógusképzés	19.
	2./ A zenei nevelésre fordított idő	20.
	3./ A kodályi elgondolás torzulásai	21.
D./	A zenei nevelés határfokának vizsgálata	22.

	Oldal
II.	
<u>A KÉPESSÉGEK RENDSZERE</u>	25
A./ A képesség tartalmának fogalma	25
B./ A képesség fajtái	31
1./ Általános képesség	32
2./ Speciális képesség	32
C./ A tehetség fogalma	33
D./ A zenei képesség mint a speciális képesség egyik fajtája	34
1./ Zenei képesség = zenei tehetség = muzikalitás	34
2./ A zenei képességek fejlődéséről vallott polgári és marxista felfogás	42
3./ Zenei képességvizsgálatok történeti áttekintése	44
a./ Képességvizsgálatok külföldön	44
b./ Képességvizsgálatok Magyarországon	59
c./ Gondolatok zenei tesztekéről	67
E./ A zenei képességek rendszere	69
1./ A zenei képességek fajtái	69
a./ Általános zenei képesség	69
b./ Speciális zenei képesség	69
2./ Az általános zenei alapképességek rendszere	69
a./ A rendszerképzés szempontjai	70
b./ A rendszer ismertetése	72

III.

<u>A KÉPESSÉGMÉRÉS ESZKÖZEI ÉS MÓDSZEREI</u>	76
A./ A. tesztrendszer mint a képességmérés eszköze	76
B./ A vizsgálat menete - értékelés	77
C./ Hangközök tesztrendszere	105
1./ Hangközhallás-teszt	106
2./ A hangközénekklés és megnevezés tesztje	106
3./ Hangközlejegyzés - teszt	107
4./ Hangközolvasás - teszt	107
D./ Hangszinteszt	108

IV.

<u>A ZENEI KÉPESSÉG FEJLŐDÉSÉNEK ELEMZÉSE</u>	125
A./ Hangközképesség	125
1./ Hangköz	125
1.1 Hangközhallás	125
1.1.1 Szukcessziv hangközhallás	125
1.1.2 Szimultán hangközhallás	130
1.2 Hangközéneklés és megnevezés	134
1.2.1 Hallás utáni hangközéneklés	134
1.2.2 Hangnévről történő hangközéneklés	134
1.2.3 Hallott hangközök megnevezése	142
1.3 Hangközlejegyzés	142
1.3.1 Hallás utáni hangközírás	142
1.3.2 Megnevezett hangközök lekottázása	142
1.4 Hangközolvasás	155
1.4.1 Hangközök éneklése kottaképről	155
1.4.2 Belső halláson alapuló hangköz- olvasás	155
2./ A tanulók szubtesztenkénti, tesztenkénti teljesítményei - hangközképesség index	155
B./ Hangszinképesség	165
1./ Hangszin	165
1.1 Hangszinészlelés	165
1.1.1 Hangszinösszehasonlítás	165
1.1.2 Együtthangzó hangszerek megnevezése	165
2./ A tanulók szubtesztenkénti, tesztenkénti teljesítménye	165
I R O D A L O M	174

B E V E Z E T Ó

A képességek fejlődése, fejlesztése a pedagógia / ezen belül a zenepedagógia / egyik aktuális, központi kérdésévé vált világviszonylatban és hazai vonatkozásban egyaránt.

Fontosságát aláhuzza a Magyar Szocialista Munkáspárt 1972. június 15.-i határozata, amely kimondja:

" Az oktatásügy tartalmi egységének erősítésével párhuzamosan fokozott gondot kell fordítani az egyéni képességek fejlesztésére, a kiemelkedően tehetséges tanulók képzésére.

A pedagógiai kutatás elsőrendű feladata a közvetlen iskolai oktató-nevelő munka aktuális problémáinak vizsgálata és megoldásának segítése, különös tekintettel az általános iskolákra, a tanulók pályairányítására, az egyéni képességek sokoldalú kiművelésére, a kiemelkedő tehetségekről való gondoskodásra."¹

---

1 Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai Budapest, 1972. Kossuth Könyvkiadó

A zenei nevelést úgy kell felfognunk, mint a nevelés egy részét, mely térben és időben összefonódik a gyermek nevelésének valamennyi feladatával. A többi nevelési területtel együtt, velük szoros egységben a gyermek sokoldalú fejlesztését szolgálja változatos módon, az adott életkornak megfelelő anyaggal.

A zenei nevelés hozzájárul a szocialista erkölcsi jellemvonások kialakításához, a közösségi nevelés hatékony eszköze.

A nevelési feladatokat, ezen belül a zenei nevelés feladatait óvodában " Az óvodai nevelés programja ", általános és középiskolában a tantervek határozzák meg, és egyben megjelölik azt a szintet is, ahová a tananyag elsajátításával el kell jutni.

Tapasztalatainknak hangot adó pedagógusok véleményeiből gyakran két dolog derül ki:

1. A gyermekek egy része / óvodában, általános iskolában / a zenei fejlődés igen alacsony szintjén áll, a követelményeknek csak kis részben, vagy egyáltalán nem tud megfelelni.
2. A gyermekek másik része, akik a követelményeket teljesítik vagy eleve többet tud a megkívánt szintnél, vagy tudhatna többet is, ha az anyag magasabb szint eléréséhez juttatná.

Ezek a vélemények újabb gondolatokat, kérdéseket indítanak el.

- A lemaradást nem tekinthetjük megváltoztathatatatlannak.
Keresni kell a felzárkózás lehetőségét és minél előbb, még az óvodás korban.
" ... a hatékony iskolaelőkészítés elemi feltétele ...., hogy legalább egy évvel az iskolakezdés előtt megvizsgáljuk a gyermekek felkészültségének helyzetét, hogy megismerjük a prevenció tennivalóit."²

- Az óvodai nevelés programjában, az iskolai tantervekben meghatározott szintek mennyire reálisak, nem becsüljük-e le a gyermekekben rejlő lehetőségeket, nem képesek-e többre, és egyáltalán mire képesek a különböző életkorokban?

A kérdés fontosságát aláhúzzák azok a kísérleti eredmények, amelyek az életkori sajátosságok átértékelésének szükségességét jelzik /Elkonyin - Davidov munkái/.

Milyen zenei képességekkel rendelkeznek gyermekeink az adott életkorban?

A zenei képesség fejlődésének mely szintjén állnak?

Olyan kérdések ezek, amelyekre nemzetközi viszonylatban is elismert zenei nevelésünk a mai napig nem kapott választ. Komoly zenei eredményeket, sikereket

---

2 Dr Nagy József: Preventív fejlettségvizsgáló rendszer 5-6 éves gyermekek iskolakészültségének mérésére, Budapest, 1976.

érünk el a világon, de nincs birtokunkban egyetlen országos felmérés sem, amely feleletet adna arra, mit valósít meg az iskola a képességek fejlesztése területén, milyen fokon fejlettek gyermekeink az adott életkorban.

Ebben a témában indult kutatás 1976-ban Szegeden a József Attila Tudományegyetem Pedagógia Tanszékén Dr Nagy József egyetemi tanár irányításával.

Dr Erős Istvánné a főiskolások, Pethő István 5-6 éves gyermeke, e disszertáció szerzője pedig 3-8 éves gyermekek zenei képességeinek fejlődését kívánta nyomon követni. Mindhárman egyénileg kidolgozott tesztrendszer alkalmaztunk a képességvizsgálathoz. A felmérések eredményeit szakdolgozatban foglaltuk össze.

Az adott 5-6, 3-8, és 19-21 éves korban végzett kísérletek, az így kapott adatok sugallták a további munkát; olyan egységes tesztrendszer kidolgozását / mostmár az előmérések tapasztalatai alapján /, amely segítségével adatokat szerezhettünk a zenei alapképességek sajátosságairól 3-23 éves kor között.

Célunk volt a zenei alapképességek rendszerének kidolgozása, az ezeket működtető tevékenységformák meghatározása.

Választ kerestünk arra, hogy az egyes képességek milyen fejlődést mutatnak az életkor növekedésével.

A vizsgálat eszközüül szolgáló tesztrendszer kidolgozása hármunk közös munkája volt, így a II. fejezet anyaga azonos a disszertációkban.

Az egyes dimenziókhoz tartozó tesztek témánként felosztva egyénileg dolgoztuk ki.

Feladatomban a hangközök és a hangszin zenei dimenziókhoz tartozó tesztek / ezen belül itemek, feladatok, szubtesztek / kidolgozása volt.

A felmérés a reprezentatív mintavétel szabályai szerint Bács-Kiskun-, és Csongrád megyében, valamint Szegeden történt 1981 májusában mintegy 840 gyermek, tanuló, főiskolai hallgató részvételével.

A 3-23 éves kor között 7. életkori metszetet ragadtunk ki a vizsgálódás céljára. Minden metszetben 120 fős létszámmal dolgoztunk.

A metszetek a következők:

Óvoda	kiscsoport	3 évesek
	nagycsoport	6 évesek
Általános iskola	5.osztály	10 évesek
	8.osztály	14 évesek
Ének-zenei általános iskola	8.osztály	14 évesek
Gimnázium	III.osztály	16 évesek
Főiskola	ének szakos	19-23 évesek
	hallgatók	

Az ének-zenei általános iskola tanulói és a főiskolai ének szakos hallgatók eredményeikkel az intenzív zenei képzést reprezentálják.

A kísérletben résztvevők legfontosabb adatait / születés éve, tanulmányi eredmények, szülők iskolai végzettsége stb. az ADATGYŰJTŐ tartalmazza.

Az említett 840 fős vizsgálaton kívül 30 nagycsoportos 6 éves gyermekkel pótfelmérést végeztünk. Az eredmények néhány feladat esetében olyan jók voltak /ezeket 5 éves gyermekekkel nem mértük /, hogy a méréseket az alacsonyabb korosztályra is ki kellett terjeszteni. Ilyen volt néhány hallás utáni írásbeli feladat.

A pótfelmérés során ezekre a gyermekek szóban adtak választ és a vizsgálatvezető a feladatlapin rögzítette. Az így kapott eredményeket megkülönböztető jellel tüntettük fel a grafikonokon, de természetesen nem használhattuk fel a helyzetkép jellemzéséhez.

A teljes vizsgálatot, a kapott eredményeket, azok értékelését három doktori disszertáció adja közre. Az elvégzett összefüggésvizsgálatot terjedelmi okok miatt nem közöljük. A disszertációk anyaga az összefüggésvizsgálatokkal együtt egy nagyobb terjedelmű könyvben fog megjelenni.

A téma vizsgálatának, feldolgozásának legfőbb módszerei:

- Képességvizsgálatok óvodákban, általános és zenei általános iskolákban, gimnáziumokban, a szegedi Tanárképző Főiskola ének tanszakán, elemzések

- összehasonlító elemzések a szakirodalom alapján,
- statisztikai módszerek, grafikus ábrázolások

Köszönetet mondok Dr Nagy József egyetemi tanárnak szaktudományi irányításáért, a téma lelkes támogatásáért.

"A szolmizáló módszerrel sokkal hamarabb megtanulnak olvasni a gyerekek, mint a régebbi betűmegnevezéssel. Így juthat közelebb a zenéhez az is, aki csak hallgatója lesz, aki soha nem fog hangszerezen játszani."⁷

Pedagógiai elképzelésének másik pillére:

a magyar népdal, legyen a magyar zenepedagógia alapja, a maga egyszerűségével közvetítse a művészi és kulturális értékeket a gyermek felé.

" A zene gyökere az ének."⁸

Vezető szerepet szánt az éneknek a zenei nevelés egészében.

" A hangszer nélküli ének a zenei képességek igazi és mélyreható iskolája."⁹

Az ének vezetőszerének biztosításával két célt kívánt elősegíteni:

1. a halláskultúra előtérbe állítását,
2. az éneklésen keresztül eljuttatni a hangszert nem tanulók nagy tömegéhez a zenét.

---

7 Kodály Zoltán: Zenei nevelésünk reformjáról - Beszéd a miskolci Zeneművészeti Szakiskola szolfézs-versenyén
i.m. / 6 / I. kötet 287. oldal

8 Kodály Zoltán: Zenei nevelésünk reformjáról
i.m. /6/ I. kötet 287. oldal

9 Kodály Zoltán: A komoly zene népszerűsítése
i.m. /6/ I. kötet 199. oldal

I.

A ZENEI NEVELÉS, A ZENEPEDAGÓGIA HELYZETE

MAGYARORSZÁGON

A./ A zenei nevelés szinterei - feladatai

Az utóbbi években hazai zenei nevelésünk reflektorfénybe került. A magyar zenei élet szakemberei vitatkoznak ének-zene oktatásunk helyzetéről, pillanatnyi gondjairól, tantervekről, a módszer alkalmasságáról.

A vitát élénk figyelemmel kísérik országunk vezetői is. A bekövetkezett torzulások érzékeltetésére szükséges először szólni az alapelvekről, célokról.

A zenei nevelés az esztétikai nevelés területére tartozik és a többi nevelési területtel együtt és velük egy-egyben a gyermek sokoldalú fejlődését szolgálja. Az emberi sokoldalúság mellett cél az erkölcsi nevelés, az ember jellemvonásainak kialakítása is.

A gyermekek zenei nevelése már az óvodában megkezdődik.

"... ha az óvodában folyó zenei nevelésnek nagy jelentőséget tulajdonítunk, annak oka csak az lehet, hogy ebben a kisgyermek erkölcsi alakításának eszközét látjuk."³

---

3 Madarász Mártonné: A zenei nevelés hatása a gyermek erkölcsének alakulására Óvodai nevelés, 1961.10.szám 338. oldal

Az óvodai zenei nevelés feladatait " Az óvodai nevelés programja " a következőkben határozza meg:

" Az óvónő juttassa a gyermekeket az énekléssel és a zenehallgatással élményekhez, keltse fel zenei érdeklődésüket, formálja zenei izlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Szerettesse meg a gyermekkel az éneklést, a gyermekdalokat, szoktassa a gyermekeket tiszta éneklésre. Fejlessze a gyermek zenei hallását, ritmusérzékét, harmónikus szép mozgását. Készítse elő a zenei anyanyelv megalapozását."⁴

A zenei nevelés legfontosabb színtere az iskola. Itt történik a zenei alapok lerakása.

Az általános iskolai tanterv előírja dalok, zeneművek tanítását, a zenei fogalmak megismertetését, a zenehallgatás élményigényének, a zenei írás-olvasás készségének kialakítását.

Az énekoktatás az általános gimnáziumokban igen kevés óraszámban folyik.

Iparitanuló intézetekben, szakközépiskolákban nincs zenei nevelés.

Zenei művelődésre az iskolai zeneoktatáson kívül lehetőséget adnak:

- amatőr zenei együttesek, klubok, szakkörök,

---

4 Az óvodai nevelés programja
Tankönyvkiadó, 259. oldal

Budapest, 1971.

- tömegkommunikációs eszközök,
- zenei intézmények / pl. zenés színházak, opera /.

"... a szervezethez és technika más-más fokán ma a zene mindenki számára hozzáférhető."⁵ írja Vitányi Iván egy tanulmányában.

B./ Kodály - módszer, Kodály koncepció

Zenei nevelésünknek gyakran adják a "Kodály-módszer" elnevezést, és ezzel kapcsolatban sok félreértést kell tisztázni a szakembereknek.

Kodály Zoltán "Legyen a zene mindenkié!" jelszavával nemcsak a zene közkincsé tételét szorgalmazta, de egész munkásságával tett is érte.

Nem kidolgozott módszert ajánlott a tanároknak mint inkább gya korlati tanácsokat, melyek pedagógiai alap-gondolataival vannak szoros összefüggésben.

Az egyik ilyen tanács a relativ szolmizáció - mint eszköz - használata. Ennek előnyét röviden így fogalmazta meg:

"Általános tapasztalat, hogy a szolmizáló országok és iskolák tisztábban énekelnek."⁶

---

5 Vitányi Iván: Magyarország zenei térképe, Valóság, 1964.

6 Kodály Zoltán: ^{2.szám}Énekeljünk tisztán! - Előszó
Visszatekintés I. kötet, Budapest, 1964. 85. oldal

" Az emberi hang a mindenkinek hozzáférhető, ingyenes és mégis legszebb hangszer lehet csak általános, sokakra kiterjedő zenekultúra termő talaja."¹⁰

Kodály Zoltán elképzelése nyomán új iskolatípus született az 50-es évek elején, az ének-zenei általános iskola. A megnövelt óraszámok mellett az volt a cél, hogy az ének a többi tantárgyhoz hasonló szerepet kapjon a gyermekek műveltségében. A zenei képességek intenzívebb fejlesztésével művelt, zeneértő közönség, vagy zenei szakember válják belőlük.

A Kodály-módszer, a Kodály filozófia lényegét Petrovics Emil zeneszerző így foglalta össze:

" A módszer nem csupán ének- és zenetanítási metódus, a zenetanítás technikai módszertana - ahogy sokan értelmezik -, hanem zseniális pedagógiai gondolat, fölismerés, ami arra ad irányutatást, hogyan képes az iskola embert és nem csupán szakembert nevelni. Meg arra, hogyan lehet tartalmasabbá tenni az életet, s fölfogni a szépséget. Még pontosabban körülrajzolva: a zenei írás-olvasás ismerete, a zenei folyamatok tudatos elsajátítása magatartásformáló, világszemléletet meghatározó tényezővé alakul. Megteremti annak lehetőségét,

---

10 Kodály Zoltán: Éneklő ifjúság i.m. /6/ I. kötet
117. oldal

hogy a zene szigorú rendje, mélységesen erkölcsös szerkesztése, a lényegest a lényegtelenről elválasztó könyörtelen törvénye, a forma, az építkezés aránya és harmóniája pozitívan határozza meg a mindennapi élet utvesztőin tévelygő ember kapcsolatrendszerét is."¹¹

C./ Zenei nevelésünk gondjai

A fejezet bevezetőjében már történt utalás az ének-zene tanítás gondjai körül kialakult vitára, mely 1979 óta a legkülönbözőbb fórumokon zajlik.

Foglalkozott a kérdéssel az Országgyűlés Kulturális Bizottsága 1979. október 29.-i ülésén.

Vitaindító, a hazai zenei nevelés helyzetét, bajait elemző cikkek jelentek meg Szőnyi Erzsébet / Reflektorfényben a zeneoktatás, Magyar Nemzet, 1979. november 11. /, Szabó Helga / Torzulások a kodályi zenei nevelés általános iskolai alkalmazásában, Muzsika, 1980. 2. szám/ tollából.

A muzsikustársadalom az énekoktatásban végrehajtott óraszámcsökkentéssel veszélyeztetve látta az eddig elért eredményeinket amelyek igen jelentősek. Ugy érezte, a Kodály kijelölt út járhatatlanná vált, eszméit hűen nem valósíthatja meg a zenei nevelőmunkában, s a

---

¹¹ Petrovics Emil: Nem csak a zeneművészek belügyei! Zenekulturánkról, Budapest, 1982. Kossuth Kiadó
176 - 177 oldal

koncepció így tekintélyét, rangját veszti.
Nem kis dolgról van szó, hiszen a látszólagos szakmai kérdés egyuttal esztétikai kulturánk megalapozását is jelenti.

A zenei nevelés az óvodában kezdődik el.
Arra a fontos kérdésre: " mit tanítsunk?" Kodály így válaszol:

" csakis művészi érték való a gyermeknek!"¹²

Az a művészi anyag, amivel a kisgyermek az óvodában találkozik, életkori sajátosságainak megfelelő remekművekből áll. Ez a mi zenei anyanyelvünk, a magyar népdal.

Kodály elve, hogy a zenei anyanyelvet az anyanyelvvél egyidőben kell tanítani. " A magyar óvodákban több mint két évtizede tanulják a gyermekek zenei anyanyelvüket. Erre a népdalkincsre épült olyan zene, aminek befogadására a zenei anyanyelv birtokában éppugy képessé válnak, mint a kor rokonhangu zenéjére."¹³

Az óvoda zenei nevelése látszik a legmegoldottabbnak. Elmondhatjuk, hogy az ország valamennyi óvodájában értékes zenei anyaggal, jó alapról indul a kisgyermek zenei táplálkozása. Kodály azt vallotta; a zene táplálék.

---

12 Kodály Zoltán: Gyermekkarok i.m. /6/ I. kötet
41. oldal

13 Székácsné Vida Mária: Irodalmi nevelés az óvodában,
Az óvodai nevelés melléklete, Budapest, 1956.
66. oldal

Forrai Katalin Ének az óvodában című könyvében közre-
adja azokat a mondókákat, gyermekdalokat, népi játé-
kokat, költők verseire írt dalokat, amelyek az óvodai
zenei nevelés anyagául szolgálnak.

A gondok az általános iskolában kezdődnek. Közülük a
leginkább szembetűnőket említem a teljesség igénye nél-
kül. A problémákat az előzőekben említett cikkek rész-
letesen tárgyalják.

1./ Pedagógusképzés

Az első tagozatban az éneket az osztálytanítók tanít-
ják. Azok a tanítók, akik képzésük során mindössze fél
évig tanulnak zenét. Ez a rövid idő nem elegendő ahhoz,
hogy a tanítóképzőből kikerülő pedagógus birtokában
legyen a tanításhoz szükséges ismereteknek, készségek-
nek stb. S mivel első tagozatban az énekórákat nem lát-
ogatja szakfelügyelő, az órákat annak tanítására for-
ditja / matematika, írás, olvasás / amihez ért.

Lehangoló az összehasonlítás, amit Szőnyi Erzsébet az
előbbieken említett vitacikkében tesz:

".. egy mai ének-zenei általános iskola 2. osz-
tályát elvégzett gyermek többet tud zenéből, mint
aki jelenleg a tanítóképzős diplomáját kébe kapja."¹⁴

Vannak természetesen kivételek is. A tanítóképző főis-

---

14 Szőnyi Erzsébet: Reflektorfényben a zeneoktatás
Magyar Nemzet, 1979. november 11.

kolákon működő ének speciális kollégiumok hallgatói ilyenek, de ezek száma olyan csekély, hogy ténylegesen csak kivételnek tekinthetők.

A zenei alapok lerakásával az általános iskola alsó tagozata adós marad. Mit tud tenni a felső tagozatban az ének-szakos tanár. A folytatás helyett kezdheti az alapozás művelését.

A pedagógusképzés milyensége döntő szerepet játszik zenei nevelésünkben.

" Sokkal fontosabb, hogy ki az énektanár Kisvárdán, mint hogy ki az Opera igazgatója. Mert a rossz igazgató azonnal megbukik. / Néha még a jó is./ De a rossz tanár harminc éven át harminc évfjártából öli ki a zene szeretetét."¹⁵

2./ A zenei nevelésre fordított idő

Általános iskolás éveinkben természetesnek vettük, hogy a tanítási nap nem kezdődhetett másként mint énekléssel. A bennünket tanító tanítók, tanárok érezték és jól tudták, hogy az éneklésben, főként egy egész osztály gyermekeinek énekében kincs rejlik. Olyan kincs, amivel

---

15 Kodály Zoltán: Gyermekkarok i.m. /6/ I. kötet
43. oldal

élnünk kell naponta, amely utat nyit a szépség felfedezéséhez, a gyermek belső világának megalapozásához. A személyiségformálás hatékonyságának alapfeltétele a zenei élmény, az éneklés gyakorisága.

Az énekórák számának csökkentése / főleg a gimnáziumokban / nem engedi a kodályi elv megvalósulását.

A tantervekben meghatározott ismeretanyag elsajátításához, a készségek kialakításához, a képességek fejlesztéséhez a heti 2 énekórára feltétlenül szükség lenne.

A középiskolás korosztály zenei nevelése nem megoldott. Iparitanuló intézetekben, szakközépiskolákban a tanulók nem részesülnek zeneoktatásban.

A gmnáziumokban a 14-18 éveseknek mindössze 20 %-a tanul, és az énekórák száma igen alacsony. I-III. osztályig heti 1 óra.

Zeneis nevelésünk óvodai és általános iskolai munkája a serdülőkorra leszűkül.

Főiskolákon, egyetemeken a zenei művelődés kizárólagos színterei a klubok, amatőr együttesek.

3./ A kodályi elgondolás torzulásai

Torzulásokat tapasztalunk Kodály Zoltán elgondolásaiban értelmezésében és megvalósításában a népdal /pl. tandallá tétele/, a relativ szolmizáció / jelentőségének eltulzása/, és a dalkincs / nem igazán értékes zene a tankönyvekben / vonatkozásában is.

Az általános iskola a tanterv által kitűzött célokat - a zenei írás-olvasás készségének kialakítását, dalok, zeneművek megismertetését, ezen keresztül a zene megszerettetését - nem tudja teljesíteni.

Köztudott, hogy a gyermekek igen kis százaléka tud kottát olvasni, a "zenei írástudók" száma még ennél is kevesebb.

Ha külföldi zenetanárok látogatnak el hozzánk azt tapasztalják óralátogatásaik alkalmával, hogy a gyermekek többsége jól olvas kottát, és íráskészségük is megfelelő. Erről azonban csak az ország ének-zenei általános iskolában és néhány általános iskolájában győződhetnénk meg. Rendszerint azokban az iskolákban, amelyeket külföldiek látogatnak.

D./ A zenei nevelés hatásfokának

vizsgálata

Az általános iskola zenei nevelésének hatásáról mind a mai napig nem készült országos felmérés. Az iskola fejleszt, de nem ismeri milyen fokon fejlettek a tanulók az adott életkorban, milyen a kibocsájtás szintje.

" A pedagógia alapvető feladatává vált a populáció megismerése. ... hogy az adott populációt megis-

merje, az egymást követő hasonló populációknál
kellő információkkal rendelkezzenek."¹⁶

A zenei képességek körében végzett hazai és külföldi
vizsgálatok rendszerint pszichológiai megközelítésűek,
vagy olyan munkák, amelyek az énektanítás folyamatában
vizsgálják a képességek alakulását. Pl. Barkóczy - Pléh:
Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatás-
vizsgálata című könyv.

Az eddigi vizsgálatok módszerüket tekintve igen sok-
színűek, melynek oka, hogy nem történt meg az éneka-
nitás módszerének elméleti, pedagógiai megalapozása, a
zenei képességek rendszerének feltárása.

"Az ének-zenei nevelés mai jelentőségéhez méltó helyé-
nek megtalálása többek között csak úgy jöhet létre, ha
a nevelés területének irányítói és végrehajtói megta-
lálják a mai társadalom és az egyéni ember számára
egyenként legelőnyösebb tartalmat és formát. Mindezt
széleskörű zenepedagógiai és pszichológiai vizsgálatok-
kal, konkrét mérésekkel valósíthatjuk meg,"... cél:
"minden erőt latba vetni a pedagógiai pszichológiai
vizsgálatok / mérések / segítségével a mind tudatosabbá
váló ének - és zenetanári tevékenységért."¹⁷

---

16 Dr Nagy József: 5-6 éves gyermekeink iskolakészült-
sége, Budapest, 1980. Akadémiai Kiadó, 327. oldal

17 Dr Veczkó József: A zenepedagógiai és pszicholó-
giai vizsgálatok / mérések / szerepe az iskolában,
Parlando, 1971. 7-8. szám 10. oldal

"Arra van tehát szükség, hogy mind az ének-, mind a zenetanárok ismerkedjenek meg a pedagógiai pszichológia vizsgálati, mérési módszereivel és fokról - fokra alkalmazzák iskolai gyakorlatukban. Lényegében tehát egy új szemléletmód és pedagógiai gyakorlat meghonosításáról van szó."¹⁸

Szükség van olyan mérőeszköz, tesztrendszer kidolgozására, amelynek segítségével lehetőség nyílik az objektív, kvantitatív értékelésre.

Tesztrendszerünk segítségével kívántuk kitapogatni a zenei képességek populációban lezajló fejlődését, azt a folyamatot, amikor a teszt egyes feladatait még csak 1-2 gyermek tudja, majd egyre többen, és végül csaknem minden gyermek - tanuló - főiskolai hallgató sajátjává válik.

A mérés adatai arról tájékoztatnak minket, milyen szinten fejlett a kérdéses képesség az adott életkorban, mit kell tenni, mit kell még fejleszteni, mit kell még megtanulni.

Ilyen következtetést vonhatunk le a tantervek, a módszerek továbbfejlesztésére, a gyermek adott tulajdonságának fejlesztésére.

II.

A KÉPESSÉGEK RENDSZERE

A./ A képesség fogalmának tartalma

A mindennapi életben és a pedagógiai gyakorlatban egyaránt gyakran használjuk a képesség kifejezést. Pedagógusok gyakran hallanak szülők részéről olyan kijelentést, hogy az én gyermekem nem született ilyen vagy olyan képességgel, mások viszont gyermekük kezdeti sikeres megnyilvánulásait úgy könyve-lik el mint született képességet.

Mit jelent ez a fogalom, mit kell értenünk képes- ségen ?

A képesség fogalmának tág értelmezése az organiz- mus lét- és fajfenntartó tevékenységét a környe- zethez való alkalmazkodást biztosító tulajdonsá- gokat jelenti.

A pszichológia leszűkíti a képesség fogalmat, a személyiség pszichológiai szerkezetének egyik köz- ponti sajátosságát jelöli vele.

Rubinstein szerint különbséget teszünk:

1. általános
2. funkcionális
3. műveleti képessége között.

Ezek minőségileg különböző kategóriák.

1./ Általános képességek: olyan tanult tulajdonságrendszerek, amelyek a személyiség egészének működését biztosítják.

Ezek: alkotóképesség
együtműködési képesség
értékelési képesség
önértékelési képesség

2./ Funkcionális képességek: az egyes szervek működései, olyan veleszületett képességek, amelyek fejleszthetők.

Funkcionális képességek: érzékelés
emlékezés
gondolkodás
információ közvetítés
/beszélés-gesztus/
érzelmelek /mint folyamat/

3./ Műveleti képességek

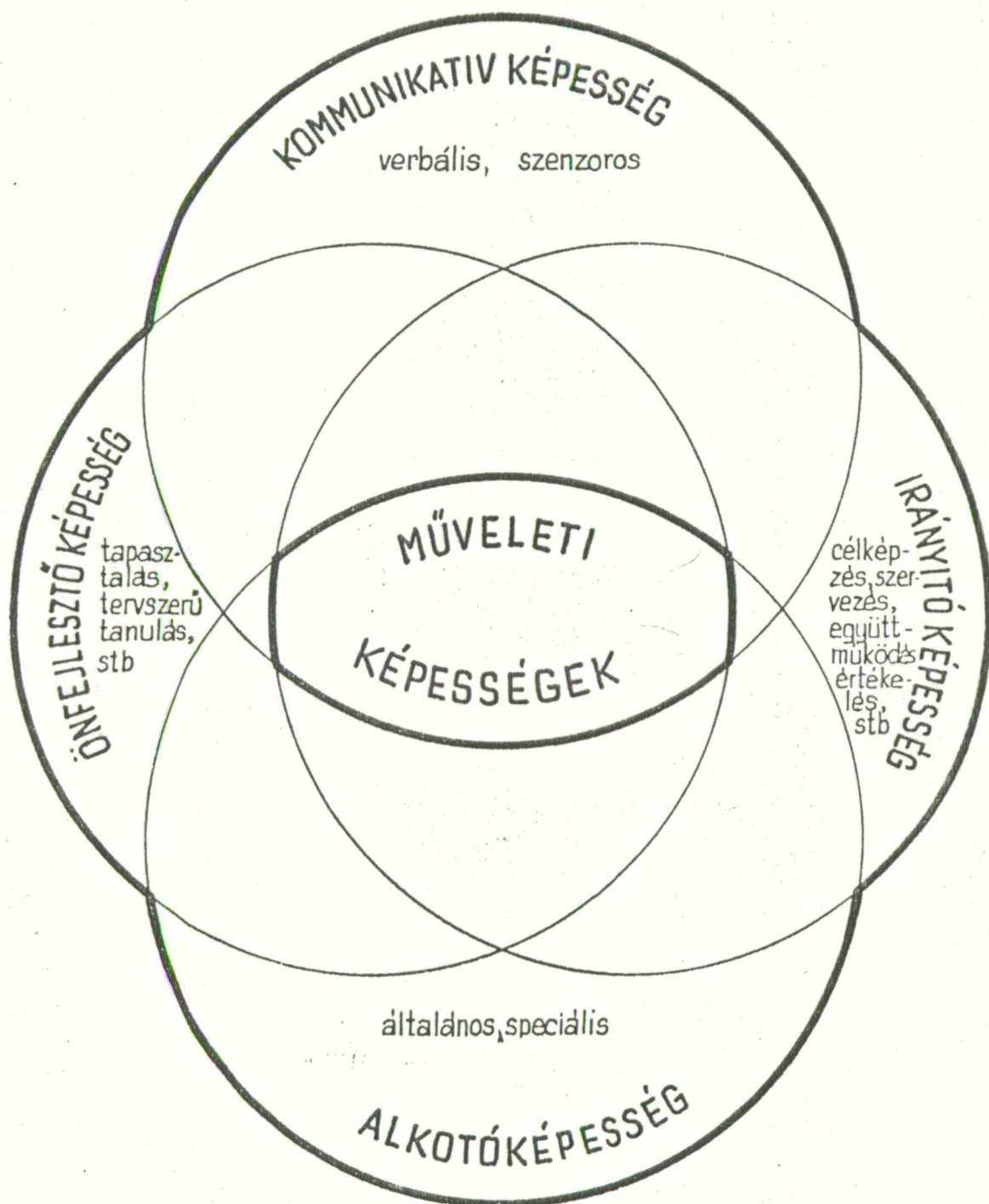
A gondolkodás velünk született képessége kiegészül a tanult képesség rendszerével, ezt nevezük műveleti képességeknek.

Műveleti képesség például a besorolás, rendszerezés, definiálás képessége.

A tanult képességek rendszerét az 1.sz. ábrán, a műveleti képességek rendszerét a 2. sz. ábrán szemléltetjük.

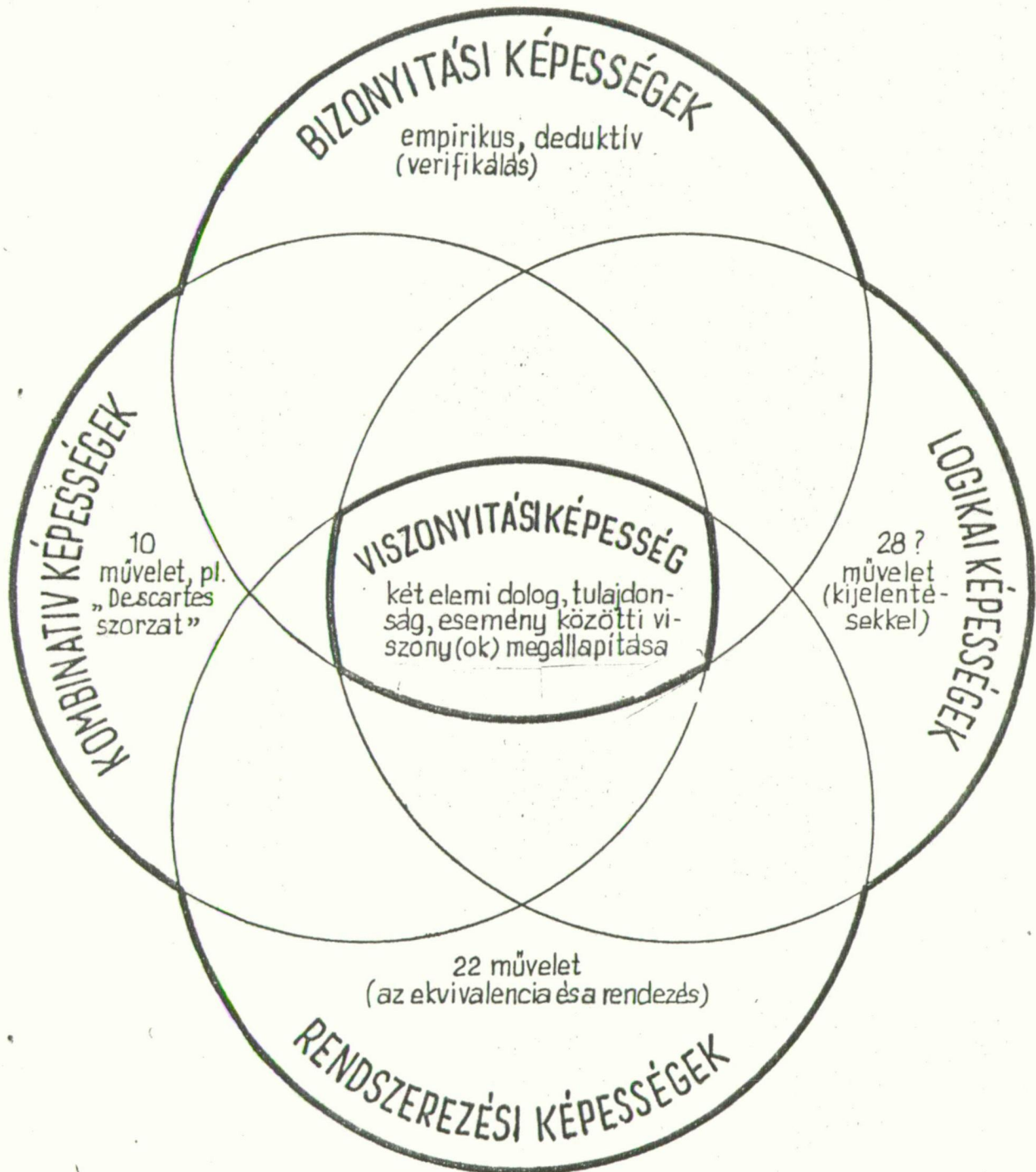
A képesség értelmezésekor feltétlenül szükség van a hajlam, az adottság, a rátermettség fogalmainak tisztázására is.

A TANULT KÉPESSÉGEK RENDSZERE

1.sz. ábra

A MŰVELETI KÉPESSÉGEK RENDSZERE

2.sz. ábra

Az ember született képességéről beszélni hívás dolog. A képesség fejlődés eredménye. Kialakulásának két alapvető feltétele van:

- öröklött adottságok
- = megfelelő környezet, nevelés, oktatás

Minden gyermek öröklött adottságokkal születik. A gyermekek adottságaik tekintetében különböznek egymástól, ezek a különbségek az agy anatómiai, fiziológiai sajátosságaiban rejlenek, a gyermek személyiséggé válásának. Csupán diszpozícióiknak előfeltételeinek tekinthetjük őket, amelyek igen sokoldalúak. "Egyesek közülük megkönnyítik bizonyos irányban a fejlődést, mások viszont nehezítik, de nem teszik lehetetlenné, csak esetleg háttért szabnak a fejlődésnek." 19.

Például a gyenge hallású gyermekeket is eljuttathatjuk a hangszeres tanulás különböző szintjeire, de művészek nem lesznek belőlük.

Az adottságok meglétéről a gyermek tevékenységéből szerzünk tudomást. Gyakran találkozunk olyan gyermekekkel, akik különös élvezettel végeznek valamely tevékenységet, például énekelnek, rajzolnak és azt mondjuk hajlamuk van a rajzoláshoz, énekléshez. Ez a hajlam gyakran már elég korán megnyilvánul. Kovaljov megállapítása szerint: " A hajlam azt jelzi, hogy a képességek kialakulásának megvannak a meghatározott természeti előfeltételei ... a képességek természeti előfeltételei abban rejlenek, hogy bizonyos analizátorok a külső hatások iránt fokozottan érzékenyek. Ezek következtében a zenei vagy látási élmények vagy a megfelelő tevékenység gyakorlása különös örömet szerez."

---

19. Dr. Ágoston György: Neveléstudomány Budapest, 1973. Tankönyvkiadó, 67. old. 20. A.G. Kovaljov: Személyiséglélektan, Budapest, 1974. Tankönyvkiadó, 300. old.

A vele született adottságok, hajlamok összessége: rátermettség, mely természeti előfeltétele az egyén képességének fejlődéséhez mind az átlagos, mind a kiemelkedő képességű egyénnél.

Ahhoz, hogy a gyermek adottságaiból képességek fejlődjenek, hajlamokból érdeklődés alakuljon ki, megfelelő környezeti hatásrendszerre van szükség. Ha a gyermek adottságait észreveszik, megfelelő oktatásban, nevelésben részesül, lehetősége van a tevékenység gyakorlására, akkor az adottság képességgé fejlődik és igen magas színvonalat érhet el. Az öröklött és a szerzett tényezők elválaszthatatlan egységet alkotnak. Éppen ezért nem tulajdoníthatjuk a személyiség valamely pszichikus sajátosságát csak az öröklődésnek. Akik a képességek örökölhetőségét vallják gyakran hoznak fel állításuk igazolására olyan családokat, amelyekben több generáción keresztül például zenei tehetségek születtek. /Bach, Mozart család/. Kétségtelen, hogy a zenész családokban a gyermekek zenei adottságokat örökölhetnek, de fejlődésüket nagy mértékben befolyásolja az a környezet, amelyben nevelkednek, azok a hatások, amelyek ebben a környezetben érik őket.

Az olyan nézetek, amelyek az ilyen családok példájából csupán a képességek örökölhetőségére következtetnek ezt a nagyon fontos körülményt figyelmen kívül hagyják.

A képesség kialakulásának, fejlesztésének fontos formája az oktatás és a nevelés, ennek során jöhetnek létre azok az optimális feltételek, amelyek lehetővé teszik, hogy a képességek minél hamarabb egyik szintről a másik szintre emelkedjenek.

Az értelmi képességek a tanulás során formálódnak. Rubinstein felhívja a figyelmet a képességek és a készségek közötti sajátos dialektikára: "Egyfelől a készségek, az ismeretek stb. elsajátítása, feltételezi bizonyos képességek meglétét, másfelől egy meghatározott tevékenységre való képesség kialakulása feltételezi a vele kapcsolatos készségek, ismeretek stb. elsajátítását ... abban a mértékben, ahogyan az ember az ismeretek meghatározott rendszerének anyaga alapján ténylegesen elsajátítja az általánosítást és a következtetést stb. fogásait, nemcsak bizonyos készségek halmozódnak fel benne, hanem kialakulnak képességei is." 21.

A képességek a nekik megfelelő tevékenységek gyakorlásával alakulnak ki.

Képesség és tevékenység kölcsönösen hatnak egymásra. A kialakult képességek részt vesznek a tevékenységben, de a tevékenység a kifejlett képesség megnyilvánulási módja is. A képességek és a tevékenység egymástól elválaszthatatlan dialektikus kapcsolatban vannak.

B./ A képesség fajtái

Megkülönböztetünk:

a./ általános

b./ speciális képességeket

2k.Sz.L. Rubinstein: Az általános pszichológia alapjai
Budapest 1974. Akadémia Kiadó, II. kötet 991. old.

1./ Általános képesség

"Általános képességeken az ember intellektuális sajátosságainak olyan rendszerét értjük, amelynek segítségével viszonylag könnyen és eredményesen sajátítja el az ember az ismereteket... " vallja Kovaljov.^{22.}

Rubinstein az általános képességről azt mondja: " ....lényegében a tanulásra és a munkára való képesség"^{23.}

2./ Speciális képesség

"Speciális képességeken a személyiség sajátosságainak olyan rendszerét kell érteni, amely jó eredmények elérését biztosítja speciális tevékenységi területen ... " írja könyvében Kovaljov.^{24.}

A speciális képességek különböző területeken nyilvánulnak meg, például az irodalom, a zene területén.

Ananyev: "A speciális képességek .... részei az ember általános tehetségének, amely az egyén -különböző tevékenységi formákban meglevő - lehetőségeinek átfogó egészet alkotó strukturája ". 25.

Az általános és a speciális képességek egymással szoros kapcsolatban vannak.

---

22. A.G. Kovaljov:i.m. /20/ 304.oldal

23. Sz.L. Rubinstein i.m. Az általános pszichológia alapjai Budapest, 1974. Akadémia Kiadó, II. kötet 994.old.

25. Ananyev: a tehetség kialakulása - Tehetség és külső önleges képzés, Budapest, 1965. Tankönyvkiadó 6.old.

Kísérletek igazolják, hogy az egyén speciális képességének fejlődése pozitív hatással van az értelmi fejlődésre is. Zenei vonatkozásban példa erre Kokas Kl. árá: Képességfejlesztés zenei neveléssel c. munkája. Révész Géza is megállapítja, hogy azok, akik "... zeneiskolákban és főiskolákon a hangszer-technikai és zeneelméleti tárgyakban jó teljesítményeket mutatnak, rendszerint kitűnnek az általános tudományokat illető tanulmányokban is."^{26.}

Az értelmi képességek fejlettsége megnyilvánul a speciális képesség jellegében. "Az általános és a speciális képességek ebben az értelemben mintegy áthatják egymást .." mondja Rubinstein. ^{27.}

C./ A tehetség fogalma

Szólnunk kell a képesség fogalmával gyakran összekapcsolt tehetségről is. Hiba a képességet és a tehetséget azonosnak tekinteni.

A köznapi értelemben tehetséges emberen a pozitív irányban kitűnő embert értjük, akiknek értelmi színvonala magas fokon áll.

Emberekkel való érintkezésünk alkalmával megfigyelhetjük, hogy képességük alapján mennyiben hasonlítanak vagy különböznek egymástól. Mint ahogyan a képességnek különböző szintjei vannak, úgy beszélhetünk a különböző szintű tehetségről is.

A tehetség a képességek halmozódása, más lelki sajátosságokkal történő szerveződése, bonyolult pszichikus rendszer.

A tehetségben adottságok, képességek, készségek, jártasságok együttesét találjuk. A tehetség feltétele a személyiség sokoldalú fejlődésének, de ugyanakkor eredménye is.

---

26. Révész Géza: Einführung in die Musikpsychologie /Bevezetés a zenelélektanba/ Bern, 1946. 307.old./németül/

27. Sz.L. Rubinstein i.m. /21/ 996. old.

Általános a tehetség, ha több tevékenységi formában jut kifejezésre.

Speciális tehetségről beszélünk, ha a tevékenység szigoruan körülhatárolt /például matematika, zene/.

Minden tehetségre jellemző, hogy magas foku értelmi, érzelmi, akarati képességeket foglal magában. A tehetséges ember sajátossága, hogy

- emlékképei alapján képes új, értékes fantázia-terméket létrehozni /produktív képzelet/
- szenvedélyes érdeklődést mutat valamely tárgy iránt.

D./ A zenei képesség mint a speciális képesség egyik fajtája

1./ Zenei képesség - zenei tehetség - muzikalitás

A képesség az embernek bizonyos tevékenységre vonatkozó alkalmasságát jelenti. A zenei képesség zenei tevékenységre teszi alkalmassá az embert: zenehallgatásra, aktív zenélésre, zeneszerzésre. A zenei tevékenység alapját is azok a megfelelő testi és szellemi képességek alkotják, amelyek bármely tevékenységhez szükségesek:

1. érzékelő képességek
2. motorikus "
3. emlékező "
4. szellemi "

A zenei képességeket Paul Michel a következőképpen csoportosította: 28.

1. Zenei hallás -
  - a./ hallás-analizáló szervvel és ennek központjával kapcsolatos megkülönböztető, illetve differenciáló képesség a hangmagasság, a hangerő intenzitás, időtartam tekintetében.
  - b./ Dallam, motívum, ritmikus tagolódás megfigyelésének képessége, az egyúttal a különböző hangmagasságu, intenzitású, időtartamu hangok szintézise.
2. Motorikus képességek - A megszólaltatás meghatározott motorikus képességeket igényel
Pl.: gégemozgás, kéz ügyesség st.
3. Emlékező képesség - hangokra, hangcsoportokra való emlékezés
4. Szellemi képességek - zenei gondolkodás, képzelet, ezek elengedhetetlen feltételei annak, hogy a zenében kifejezett mondanivalót felfogjuk, illetve reprodukálás esetén a zeneeszközeivel kifejezhessük.

---

28. Paul Michel: A zenei nevelés lélektani alapjai
Budapest, 1974. Zeneműkiadó, 16-17. oldal

A zenei képességek valamelyikének megléte /például egy gyermek kitűnő zenei hallással rendelkezik/ még nem jelenti azt, hogy a gyermekből jó muzsikus válik. Ennek feltétele a zenei tehetség.

"Zenei tehetségnek a képességeknek azt a minőségileg sajátos összetalálkozását nevezem, amelytől a zenével való sikeres foglalkozás lehetősége függ. "29. - Tyeplov.

Egyes elképzelések szerint a zenei tehetség az agy egy meghatározott területére lokalizálható, a halánték lebenyében, a Heschl-féle halántéktekervényben helyezkedik el. A zenei tehetség nem korlátozható az agy egy meghatározott területére. Jóllehet a zenei tehetség szempontjából nagy szerepe van a kortikális hallási szférának, de ugyanakkor nagy jelentősége van az egész agy, a teljes idegrendszer állapotának.

Általánosabb és különösebb mozzanatokát emel ki Tyeplov a zenei tehetség elemzésénél. " .... először: megkülönböztetünk olyan egyéni pszichológiai képességeket, amelyek csak a zeneitevékenységhez kellenek pl. /zenei hallás/. Eltérően azoktól, amelyek mind a zenéhez, mint pedig az emberi tevékenység más fajtáihoz szükségesek pl. /a figyelem némely sajátos vonása/.

Másodszor: ezeket a képességeket feloszthatjuk olyanokra amelyek a zenei tevékenység valamennyi ága szempontjából nélkülözhetetlenek és olyanokra, amelyek csak néhány ágban szükségesek."

A zenei hallás olyan képesség, amely mindhárom zenei tevékenységi formában /zenehallgatás, aktív zenélés, zeneszerzés/ szükséges. Vannak azonban olyan képességek is amelyek csak az egyik zenei tevékenység szempontjából szükségesek.

---

29. B.M. Tyeplov: A zenei képességek pszichológiája Budapest, 1960. Tankönyvkiadó, 31. oldal

Pél dával előadóművészi tevékenység esetén az önuralom, vagy az előadói akarat.

A zenei hallást egyfelől "speciális képesség"nek tekintjük, mivel csupán a zenei tevékenység feltétele, másrészt "közös képesség" is, mivel a zenei tevékenység mindhárom ágánál nélkülözhetetlen.

Azoknak a zenei képességeknek a komplexumát, amely csak is a zenei tevékenység során nélkülözhetetlen, de mindhárom zenei tevékenységi ággal kapcsolatban áll, Tyeplov muzikalitásnak nevezi. Ugyanakkor leszögezi: "... a zenei tehetség nem vezethető vissza egyedül a muzikalitásra" 30. Ennek illusztrálására Rimszkij-Korszakov példáját említi. Rimszkij-Korszakov tehetségének olyan vonására hivatkozik, mint képzelőerejének rendkívüli gazdagsága, vagy természetszeretete, ragyogó megfigyelőképessége, amelynek nemcsak zenei szempontból van jelentősége, hanem más tevékenységek vonatkozásában is. Ezek az általános sajátosságok már "tulmennek a muzikalitás fogalmának határain, ... a zenei tehetség fogalmának komponensei közé soroljuk. Zenei tehetségen ugyanis azoknak a képességeknek minőségileg sajátos kapcsolatát értjük, amelyek befolyást gyakorolnak a zenei tehetség sikeres kibontakozására." 31.

Tyeplov szerint tehát a muzikalitás ily módon a zenei tehetség komponense, mely csakis a zenei tevékenység során válik szükségessé, de mind a zenehallgatás, az aktív zenélés, mind pedig a zeneszerzés szempontjából szükséges.

A muzikalitás fogalmával kapcsolatban két különböző álláspontot képviselnek a zenepszichológiával foglalkozó kutatók.

---

30. B.M. Tyeplov: i.m. /29/ 32. oldal

31. B.M. Tyeplov: i.m. /29/ 35. oldal

Az egyik nézet képviselői azt vallják, hogy a muzikalitás a személyiség egységes sajátossága.

Mások szerint a muzikalitás számos zenei képesség rendszere.

Révész Géza a muzikalitást a személyiség egységes sajátosságának tekinti, amelynek lényegét így foglalja össze: " A muzikalitás fogalma magába foglalja a zene esztétikai élvezésének képességét. Erre épül fel továbbá a zenei formák és a zenei mondatszerkezet alapos megértése. A muzikális embert fejlett stulusérzék jellemzi .. .. Sajátos vonása, hogy bele tudja magát helyezni a zene hangulatába ... Mindezek a tulajdonságok abban a képességben fejeződnek ki, hogy ítéletet tud mondani a zenei művekről és zenei értékük szerint tudja értékelni azokat."32.

Révész Géza "egységes muzikalitás" fogalmával kevesen értettek egyet. A nyugati zenepszichológiában gyakran találkozunk olyan muzikalitás definíciókkal, amelyek muzikalitáson számos zenei képesség rendszerét értik.

Igy például:

Mänwaring szerint: "Teljesen nyilvánvaló, hogy téves a muzikalitásra úgy tekinteni, mint valami egészként funkcionálóképességre."33.

"A zenei tehetséget az adott hangszerrel kapcsolatban jelentkező speciális képességgel kell kifejeznünk, nem pedig valami "általános muzikalitás hipotetikus feltételezésével" - vallja Iamp-Key. 34.

---

32. Révész Géza: Prüfung der Musikalität /A muzikalitás vizsgálata/ Zeitschr. f. Psychol. Bd. 85. Lipse 1920. /németül/

33,34. idézetek megtalálhatók B.M. Tyeplov: i.m./29/ 49.old.

H.König munkájában a következőképpen fogalmaz: "Ahhoz, hogy a muzikalitás jelenlétét megállapíthassuk az kell, hogy számos képesség legyen jelen. Következésképpen a a muzikalitás nem egyszerű, hanem összetett képesség... úgy kell értelmeznünk, mint az egyes zenei képességeke összességét."

A fő zenei képességeket az alábbiakban jelöli meg:

1. A hangmagasság reprodukálása
2. Két hangmagasság viszonyának reprodukálása
3. Két hang között fennálló időbeli kapcsolat reprodukálása /ritmikai képesség/
4. A hangmagasság különböző fokainak reprodukálása.
5. A hangszin reprodukálása
6. A dallam megértése és reprodukálás, mind hangmagassági, mind pedig ritmikai szempontból.
7. A kísérő szólamok reprodukálása, amelyben megkülönböztetünk: a./ harmonikus kíséretet és b./ polifonikus kíséretet.
8. A zenei műveknek mint esztétikai élmények kifejezési formájának megértése és reprodukálása.
9. Zenei emlékezet, amely hangmagasságra, akkordokra, ritmusra, dallamra stb.--re való visszaemlékezésre szolgál.³⁵

Varró Margit a muzikalitással kapcsolatban a következőket írja: " ... A rátermettség biztos jele a veleszületett hajlam, mely emberét vonzza és viszi a zene felé.

Ezt a fogékonyságot és megértést, amelyet az ilyen ember zenei benyomásokkal és hangulatokkal szemben már zseni körben is tanúsít: muzikalitásnak szokták nevezni. A muzikális rátermettségnek előfeltételei a következők:

mindenekelőtt a kitűnő zenei hallás, vagyis az abszolút hangmagasságok és hangkvalitások iránti érzékenységen túl: ritmikai, melodikai és harmóniai érzék, amely mindenféle zenei alakulat /motivum/ ösztönösen biztos és biztos felfogásában és visszaadásában nyilvánul meg.³⁶

---

35. H.König : Zur experimentellen Untersuchung der Muzikalität /A muzikalitás kísérleti vizsgálatáról/Würzburg 1925

36. Varró Margit: A zenei tehetség-Tehetségproblémák Bp.1930.
120.g

Seashore, a svéd születésű amerikai zenepszichológus így értelmezi a muzikalitás fogalmát. "A zenei tehetség pszichológiája" c. könyvében: "A zenei tehetség nem egységes tehetség; a képességek hiererchiájából áll, amelyek közül sok teljesen független egymástól. Ezért a muzikalitás jellemzését le lehet vezetni annak leírására, mennyire emelkedik ki, vagy hiányzik ez vagy az a képesség."^{37.}

25 olyan képességet sorol fel, amelyekből szerinte a muzikalitás áll:

I. Zenei érzékelés és érzékenység

A./ Az érzékelés egyszerű formái

1. A hangmagasság-érzék
2. A hangerősség-érzék
3. A hangkiterjedés iránti érzék
4. Időérzék

B./ Az érzékelések bonyolult formái

5. Ritmusérzék
6. Hangszinérzék
7. Konzonancia iránti érzék
8. A hang testessége /tömege/ iránti érzék

II. Zenei tevékenység

9. A magasság ellenőrzése
10. A hangerősség ellenőrzése
11. Idő ellenőrzése
12. Ritmus ellenőrzése
13. Hangszin ellenőrzése

---

37. idézet megtalálható B.M. Tyeplov: i.m. /29/ 50.oldal

III. Zenei emlékezet és zenei képzelőerő

15. Hallási képzetek
16. Mozgásképzetek
17. Alkotóképzelet
18. Az emlékezés mértéke
19. A tanulásra való képesség

IV. Zenei értelem

20. Szabad zenei képzettársítások
21. A zenei reflexiós képesség
22. Általános értelmi adottság

V. Zenei érzelem

23. Zenei izlés
24. Érzelmi reagálás a zenére
25. Az a képesség, hogy zenében hogyan fejezzük ki magunkat emocionálisan 38.

Seashore ezzel a széles skálával a muzikalitás strukturájának meghatározására tett kísérletet.

Az eddigiekből kitűnik, hogy a zenei tehetség tárgyalása átvezet a muzikalitás fogalmának problématikájához.

A muzikalitás sokféle definíciója látott napvilágot, amelyek közül igyekeztünk a leglényegesebbeket idézni. Idéztük Tyeplov definícióját is, aki ugyanakkor rámutatott arra, hogy a muzikalitásnak egy kimerítő meghatározását nem lehet adni " a kutatás jelenlegi szakaszán". Paul Michel több munkájában használja a kifejezést, de nem ad definíciót a muzikalitásra vonatkozóan, későbbi 1968-ban megjelent könyvében /A zenei nevelés lélektani alapjai/ már nem is említi, csak zenei képességekről szól.

---

38. B.M. Tyeplov: i.m. /29/ 60-61. oldal

Eicke azon a véleményen van, hogy "A muzikalitás köznyelvi és nem tudományos fogalom." Szerinte képességek komplexumát kell érteni muzikalitáson.³⁹

2./ A zenei képességek fejlődéséről vallott polgári és marxista felfogás

Zenepszichológiai könyvekben gyakran találkozunk olyan nézetekkel, amelyekben a polgári tehetségelméletk hatása érvényesül. A polgári pszichológia biologizáló elmélete, az örökléstől való sorsszerű függőség biológiai elgondolása azt jelenti, hogy a velünk született, öröklött hajlamok döntően meghatározzák teljesítőképességünket. Ez a felfogás tagadja a környezet, a nevelés szerepét a képességek fejlődésében.

Révész Géza, Max Shoen megállapításai is ebből a dogmatikus állításból indulnak ki.

Révész Géza szerint: " Az emberek között nagyon sok teljesen muzikálist és még sokkal több olyat lehet találni, aki még a legszerényebb követelményeknek sem felel meg . . . . Sajnálatos tény, hogy számtalan olyan gyermek részesül zenei oktatásban, aki soha semmire sem fogja vinni a zene területén . . . . Szép eszme ugyan, hogy tegyük minden ember számára lehetővé a zene csodálatos alkotásainak élvezését, de ez csak jámbor óhaj maradhat, mert teljesülését megakadályozza a muzikalitás gyakran tapasztalható hiánya."⁴⁰

Az életben semmiféle zenei képességet nem lehet megszerezni: az vagy szül etéstől fogva meg van az emberben, vagy nincs meg. A gyakorlás csak azt jelentheti, ami potenciálisan örökletes. A zenei tehetség éppen ezért természettől fogva fölöttéb egyenlőtlenül oszlik meg az emberek között." - írja Schoen. 41.

---

39. idézet megtalálható: Dr. Szende Ottó: Gondolatok a zenei tesztekéről. Parlandóll.sz. 15. oldal. 1972.

40. Révész Géza: Einführung in die Musikpsychologie /Bevezetés a zenélélektanba. BERN, 1946. 183.o. németül

Varró Margit azt vallja, hogy " a veleszületett muzikalitás nagyon is észrevehetően megkülönbözteti az egyik gyermeket a másiktól." 42

Ezek a nézetek összeegyeztethetetlenek a dialektikus materialista felfogással. " A zenei képességek nem a szervezet veleszületett tulajdonságai, hanem a személyiség fejlődésnek eredményei; A velünk született adottságok éppen csak szükséges előfeltételek; a képességek a személyiség egész fejlődési útjától függenek." - Rubinstein. 43.

Az ember születésekor meghatározott anatómiai-fiziológiai sajátosságokkal, hajlamokkal rendelkezik. A hajlam nem azonosítható a képességgel, tehetséggel, csak előfeltétele azok kifejlődésének. Azoknál a gyermekeknél akik jó zenei hajlamokkal rendelkeznek a megfelelő feltételek hatására gyorsan, kevesebb gyakorlással alakulnak ki a zenei képességek. A kevésbé kedvező anatómiai, fiziológiai adottságokkal rendelkező gyermeknél is kifejleszthetők ezek a képességek, mivel az adott idegrendszeri típus nagymértékben megváltoztatható a külső benyomások hatására. Minden ép halló és hangadó apparátussal, ép idegrendszerrel született gyermeknél kialakíthatók a zenei képességek a környezet rendszeres zenei ráhatásai és az egyénileg kifejtett zenei tevékenység segítségével.

Minden ember részese lehet így a zene által nyújtott örömelemek. Kodály Zoltán is erre alapozza hitvallását:

" A zene mindenkié !"

---

42. Varró Margit: i.m. /36/ 120. oldal

43. Sz.L. Rubinstein /21/ 990 old. i.m.

ZENEI KÉPESSÉGVIZSGÁLATOK TÖRTÉNETI
ÁTTEKINTÉSE

A./ Képességvizsgálatok külföldön

Billroth "Ki muzikális ? " című 1895-ben megjelent munkája óta nagyon sokan tettek kísérletet arra, hogy a zenei tehetséget, a muzikalitást zenei tesztek segítségével megállapítsák.

Andrews 1905-ben már próbálkozik ilyen teszt kidolgozásával.

Seaschore 1919-ben publikálja első tesztsorozatát.

Maria Briessen az 1920-as években 14 éves serdülőkkel folytatott kísérleteket. A vizsgálat előtt tájékozódott a kísérleti személy előképzettségéről, kérdéseket tett fel olyan szándékkal, hogy felfedje azokat a környezeti hatásokat, amelyek befolyásolják a gyermek zenei fejlődését.

1. Hallásvizsgálatával először azt akarja megállapítani, hogy a kísérleti személy rendelkezik-e abszolút hallással, vagy nem.

Ezen kívül:

2. hangköz
3. ritmus
4. dallamfelfogás
5. dallamemlékezet
6. zenei beleélési képesség vizsgálatával foglalkozott.

M. Briessen a fent említett vizsgálataival nemcsak azt akarta megállapítani, hogy a kísérleti személy milye n zenei adottsággal rendelkezik, ez az adottság milyen fo- ku, hanem arra is vállalkozott, hogy kijelentse, me- lyik területen milyen tehetséges a kísérleti személy.44.

Max Hentschel 9-14 éves gyermekekkel végzett kísérletet. Hangközök felismerésének helyessége az életkorral ará- nyosan nő. Azt, hogy a legkisebb hangtávolságokat jól ítéltek meg a kérdezettek, azt csupán a véletlennek tu- lajdonította és nem annyira a zenei képességnek. 45.

Fritz Brehmer a gyermek melodikus befogadóképességét vizs- gálta 6-14 éves korig. Reprodukció és azonosító módsze- reket alkalmazott a kísérlet során, mely a következőkből állt: 46.

1. Daléneklés
2. Motivumok utánaéneklése

-
44. Maria Briessen: Die Entwicklunkg der Musikalität in den Reifejahren /A muzikalitás fejlődése az érés éveiben/ Graz, 1929./németül/
  45. M. Hentschel: Zwei experimentelle Untersuchungen an Kindern aus dem befiete der Tonpsychologie /Két experimentális vizsgálat gyermekek körében a hang- pszichológia terén/ Zeitschr. f. Psych.Bd.7. Lipcse, 1913. /németül/
  46. F. Brehmer: Melodieauffassung und melodische Bega- bung des Kindes /A gyermek dallamfelfogása és melo- dikus tehetsége/ Zeitschr. Psychol. Nr. 36. Lipcse, 1925. /németül/

3. Skála éneklés
4. Eltérések felismerése dalokban
5. Eltérések felismerése ismeretlen
motivumokban
6. Eltérések felismerése transzponált
motivumokban
7. Eltérések felismerése skálában

Megállapította, hogy a dallamfelfogása aktív folyamat. Az egyes dallamokat mint egészeket fogják fel a gyermekek, hogy azután a dallamokat hogyan értik meg az elsősorban a dallam strukturájától függ és nem annyira attól, hogy az egyes hangközök mennyire érthetőek a számukra.

Brehmer kiemeli a környezet befolyását, mint fontos tényezőt a gyermek zenei kibontakozása szempontjából, és itt az iskolai énekoktatás jelentőségére hivatkozik. Ugyanakkor óv a behatások túlértékelésétől, mert szerinte annál a gyermeknél, akinek kicsi a tehetsége, ott a legjobb gyakorlat sem vezet fejlődéshez, míg a tehetséges gyermek esetében a gyakorlat a fejlődést nagymértékben lendítheti.

Brehmer kijelentése mögött azt a polgári pszichológia által hangoktatott tehetségelméletet fedezhetjük fel, amely szerint az ember fejlődését, így zenei fejlődését is kizárólag az átöröklés határozza meg, és a gyakorlás csak a meglévő örökletes diszpozíciót manifesztálja.

Martha Vidor 12-16 évesekkel kísérletezett részben csoportosan, részben egyénenként.^{47.}

---

^{47.} M. Vidor: Bevezetés a zenepszichológiába Énekszó folyóirat, III. évf. 3-4. szám Budapest, 1936.

4-6 feladatcsoport: A tonális érzék vizsgálatával foglalkozik.

Az értékelés módszere Vingnél, hogy összeszámolják a gyermek által adott helyes válaszoknak számát az összes feladatcsoportban és a kapott végeredményt egy speciális táblázattal hasonlítják össze, amely minden évfolyam számára megadja a követelményként állított pontszámot. E szerint a gyermeket A, B, C stb. csoportba sorolják. Zenei szakképzésre Wing szerint csak azok alkalmasak, akiket az A. vagy B. csoportba sorolják. Zenei szakképzésre Wing szerint csak azok alkalmasak, akiket az A. vagy B. csoportba soroltak eredményük alapján.

A vizsgálat írásban történik, ezért csoportosan is alkalmazható.

Wing zenei tesztjének nagy hiányossága, hogy nem vizsgálja a ritmusérzékét.

Seashore^{49.} a muzikalitást úgy értelmezi, mint zenei képességek rendszerét. 25 képességet sorolt fel. Tesztjében csupán 6 képesség mérésére korlátozza a muzikalitás vizsgálatát.

Ezek:

1. Hangmagasság
2. Hangerő
3. Ritmus
4. Időtartam
5. Hangszin
6. Hangemlékezés

A vizsgálat lehet egyéni, vagy csoportvizsgálat

---

49. megtalálható: Dr. Szende Ottó: Gondolatok a zenei tesztekéről Parlando, 11. szám, 1972. 10. oldal

A magyarázó szöveggel ellátott tesztanyagot hanglemezről hallgatják a kísérleti személyek. A hatféle résztesztet egymást követően kell megoldani. A feleletek tesztlapra kerülnek.

A résztesztek feladatai:

1. 30 feladatot tartalmaz. Különböző távolságra levő sinus hangpárok esetében kell eldönteni a második hanghelyzetét /magasabb, mélyebb volt az elsőnél, vagy azonos volt vele/, és ezt a tesztlapra jelölni kell.
2. 50 feladatot tartalmaz. Hangerő teszt: a hangpárok különböző hangerővel szólalnak meg. Az a kérdés, hogy milyen volt a második az elsőhöz viszonyítva /halkabb, erősebb, vagy azonos volt/.
3. 50 feladatot tartalmaz. Két ritmusképletről kell eldönteni hallás után, hogy azonos volt, vagy eltért-e, ha igen, akkor melyik ütemrészénél.
4. 50 feladatot tartalmaz. Két egymás után megszólaló hangpárról kell megállapítani, hogy azonosak voltak-e a második hangok időtartam tekintetében az első hanggal.
5. 50 feladatot tartalmaz. Hanggenerátorról adott 2 hang közül kell megállapítani, hogy a második azonos volt-e az elsővel, vagy különbözött tőle. A második hang 1-6 részhanggal színezve hallható.
6. 30 feladatot tartalmaz. Három, négy, öt hangból álló motivumpárok szólalnak meg. A másodikról el kell dönteni, hogy azonos volt-e az elsővel, ha nem, akkor a megfelelő jelölés alkalmazásával jelezni kell, hogy hányadik hangnál volt eltérés.

A kitöltött tesztlapokat sablonnal, hibapontok alapján értékelik.

Seaschore a tesztjében lemért hat képesség közül az első háromnak alapvető jelentőséget tulajdonított /ezek a legegyszerűbb szenzorikus képességek/ a zenei tehetség szempontjából.

Ezért bírálják öt.

Tyeplov: ⁵⁰" A hangmagasság, erősség és időtartam megkülönböztetése egyáltalán nem a muzikalitás alapja."

"Az egész Seaschore teszt lényegében pusztán szenzorikus hallás-teszt, ahol a zenei jelenségek teljesen izoláltak, nem zenei összefüggéseikben fordulnak elő, kivéve a hang- és ritmusemlékezési tesztet. Ezért azt a zenepszichológiai elvet, hogy a zene tudatos felfogása elsősorban akaratlagos hallás és csak másodsorban "hallás a füllel" a teszt figyelmen kívül hagyja". írja kritikai észrevételeiben Pfaff, és úgy véli, hogy a teszt a muzikalitás bizonyos diszpozícióinak felmérésére képes."⁵¹

Gordon Muzikalitás profil tesztje 3 részre tagolódik:

1. Hangelképzelés
2. Ritmuselképzelés
3. Zenei érzékenység

A feladatok magnetofonról szólalnak meg hegedűn, kétszólamu példák esetén ehhez esellő is kapcsolódik.

A feladatokra adott válaszokat tesztlapra kell beírni.

---

50. B.M. Tyeplov: A zenei képességek pszichológiája
Budapest, 1960. Tankönyvkiadó, 63. oldal

51. idézet megtalálható Dr. Szende Ottó: *l.m.* 13. oldal
Dr. Szende Ottó: *l.m.* /49/ 12. oldal

1. Hangemlékezés: 20 harmóniai és 20 melódiai feladatpárt tartalmaz.

Harmóniai feladatoknál a másodszeri megszólaltatás esetén a dallam nem változik, de a kíséretben változások történnek. Azt kell jelölni, hogy a kíséret azonos volt-e, vagy különbözött a második hangoztatásnál.

A melódiapárokban a második melódia megváltoztatott formában szólal meg. Azt kell jelölni, hogy az így variált dallam tetszett-e?

2. Ritmuselképzelés:

A./ 20 feladatpárt tartalmaz. Tempómegállapítás a feladat. A második motivumnál jelölni kell, hogy azonos volt-e a tempó, vagy megváltozott /gyorsabb illetve lassabb lett/.

B./ 20 feladatpárt tartalmaz. Metrum megállapítás a feladat. Ütemváltozásokat iktatnak be a ritmus másodszeri hangoztatásánál. Kérdés: azonos volt-e a második ritmus az elsővel vagy nem?

3. A zenei érzékenység vizsgálatánál dalokat hangoztatnak kétszer. Ezekről kell eldönteni, hogy másodszerre a frazirozása, zárata, stílusa jobb volt-e mint először.

- A./ 30 feladatpárt, frazirozás
B./ 30 feladatpárt, zárlat
C./ 30 feladatpárt, stílus
-

Gordon tesztje feleletként esztétikai ítéletet vár a kísérleti személytől. Ilyen feleleteket csak azoktól várhatunk, akiket hosszabb időn át tartó zenei tanulmányaik tesznek erre képessé.

Gordon "muzikalitás profilja"-ról kritikájában Eicke többek között ezt írja: hogy azok a válaszok, amelyeket a kísérleti személyek az esztétikai ítéletekre alapozott tesztekre adtak" inkább zeneszociológiai, mint zenepszichológiai szempontból értékelhetők, inkább "izlés profil" adnak, ami köztudomásúan elsősorban történeti kategória és nem "képesség profilt", aminek szánták."⁵².

53

Arnold Bentley tesztje először 1966-ban jelent meg angol nyelven, majd 1968-ban németül. Az angol kiadás előszavában arról ír, hogy eddig a felmérések rendszerint személyes jellegűek voltak, csupán egyes tanárok egyes növendékeket figyeltek meg. Ezek a megfigyelések nem voltak kiterjeszthetők nagyobb számú gyermekcsoportra.

A tesztekkel való felméréssel egy nagyvonalú áttekin-
tésre törekszik a 7-14 éves gyermekek esetében.

A tesztszéria 4 részből áll:

1. hangmagasság megkülönböztető teszt
2. dallamemlékező teszt
3. akkordanalízis teszt
4. ritmusemlékező teszt

A szenzorikus eldöntési készséget és az emlékezetet vizsgálja.

---

52. megtalálható: Dr. Szende Ottó i.m./49/ 13. oldal

53. A. Bentley: Musikalische Begabung und ihre Messbarkeiten /A zenei tehetség és mérhetősége/ Diesterweg, 1968. /németül/

Valamennyi teszt anyagát a megfelelő utmutatásokkal és példával hanglémezre vették, az egyes kísérleteknél így magyarázatra külön már nem volt szükség.

Bentley tesztje csoportteszt. Ennek előnyét abba látja, hogy egy bizonyos időpontban sok gyerek adhat választ az egyes tesztekben megjelölt feladatokra.

Az utmutatások, a példák, a tesztanyag minden gyermek esetében azonosak függetlenül attól, hogy a felmérést nem azonos időpontban végezték.

A feleletek csak jók, illetve tévesek lehetnek, tehát objektívek.

A csoportteszt hátránya viszont, hogy csak azoknál a gyermekeknél alkalmazható, akik a tesztlap kitöltésére alkalmasak. Bentley ezért a zenei képesség csoportteszttel való mérését 7 éves kor alatt nem tartja célszerűnek. Az egyes tesztek négy és fél, öt percig tartanak, az egész sorozat 20 percet vesz igénybe. Bentley azt tapasztalta, hogy a 7 éves gyermekek is el tudják végezni az egész tesztet a fáradtság minden jele nélkül, de nem emelt kifogást az ellen sem, hogy a tesztet részletekben oldják meg a gyermekek.

1. Hangmagasság-megkülönböztető teszt

20 feladatpárt tartalmaz, melynek második hangja vagy azonos az elsővel /jelölés: A/, vagy magasabban, illetve mélyebben /ma ill. mé/ szólal meg. A tanulóknak a megfelelő jelzéseket kell bejelölni a tesztlapra. Bentley ennél a tesztnél a legnagyobb hangdifferenciaként a félhangot alkalmazza. Ennél kisebb differenciákat hagyományos hangszereken nem lehet produkálni, ezért a hangok előállítására speciálisan kalibrált szinus hullámu oszcillátort alkalmaztak.

Bentley kiindulópontként a 440 Hz hangmagasságot veszi, ami az egyvonalas á hangmagasságának felel meg. Ezt a választást azzal indokolja, hogy az egyvonalas á hang a gyermekek hangterjedelmének a közepén van, és korábbi teszteredményeiből azt a következtetést vonta le, hogy a gyermekek a hangterjedelmükön belüli hangmagasságdifferenciákat könnyebben tudják megkülönböztetni, mint a hangterjedelmen kívüli hangdifferenciákat.

2. Hangemlékezési teszt

10 feladatból áll összehasonlító párokkal szembeállítva. Minden feladat 5 hangos, a második megszólaltatás esetében 1 hang változik. A kísérleti személyeknek meg kell állapítani, hogy a második lejátszás az elsővel azonos volt-e, ha nem, akkor hanyadik hangnál történt a változás. A feladatok közül egyik sem volt azonos az első feladattal. A tesztlapra azt a számot kellett beírni, amelyik hangnál történt a változás. Minden feladat a gyermekek hangterjedelmének megfelelő hangmagasságban lett megszólaltatva az egyvonalas "d" és az egyvonalas "á" között.

Minden hang azonos értékben /negyed értékben: $\downarrow$ / és azonos hangerővel szólalt meg orgonán, fuvola regiszteren.

3. Akkordemlékező teszt

20 feladatot tartalmaz, melynek mindegyike más hangokból lett összeállítva. Ugyanugy, mint a hangemlékezési teszténél, itt is minden hang a gyermekek hangterjedelmén belül helyezkedik el. A 2-4 szólamú akkordok azonos hosszúságig, 3 mp-ig vannak kitérve. A tanulóknak a teszten azt a számot kell bejegyezni, amely jelzi, hogy hány hangból áll az akkord.

4. Ritmusemlékező teszt

10 feladatból és összehasonlító párjából áll. 4/4-es ütemben szólalnak meg a ritmusképletek, amelyekről a vizsgázónak meg kell állapítani, hogy minden feladat amely másodszorra szólalt meg azonos volt-e az elsővel, vagy pedig különbözött tőle. Ebben az esetben a feleletet egyetlen számmal kell megoldani, amely azt fejezi ki, hogy az ütem hányadik negyedén történt a változás. A feladatokat orgonán játszották. A változtatásokat jól kiemelték azáltal, hogy az egyébként monotóniában megszólaltatott ritmusokban a változtatásokat más hangmagasságban szólaltatják meg.

Bentley tesztjével mind Ausztriában, mind pedig az NSZK-ban nagyobb felmérést végeztek. Eckert Bäcker szintén végzett felméréseket ezzel a teszttel. Negatív észrevételei közül a legfontosabbat emeljük ki: "nincs megalapozva, hogy mennyire alkalmasak a mérésre kiválasztott képességek arra, amit tulajdonképpen mérni akarnak, tu. a teszttel azokat a képességeket kívánják megállapítani, amelyek alapján remélhető egy gyermek eredményes zenei oktatása".^{54.}

Ewert^{55.} táblázatban hasonlítja össze az 1930 és 1966 között megjelent 6 szerinte legfontosabb zenei tesztet, amely 12 féle ún. "alapvető zenei képesség" vizsgálatára törekedett. Ugyanakkor csak négy szerző esetében fordul elő, hogy három azonos zenei képességet vizsgálják:

1. hangmagasság érzékenység
2. hangemlékezés
3. ritmus

---

54. idézet megtalálható: Dr. Szende Ottó 13. oldal

55. táblázat megtalálható: Dr. Szende Ottó 10. oldal

Bentley - kérdőív

Név: ..... Iskola:.....

Nem: ..... Életkor: ..... Év :.... Hónap: ... Osztály:.....

Dátum:.....

I.

Hangmagasságok

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	

II.

Dallamok

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

III.

Akkordok

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	

IV.

Ritmuskok

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

Példák Bentley tesztjéből

1. Hangemlékezés / ( ) = megváltozó hangok /

Exercise 1: Hangemlékezés. The first staff shows a melody in G major with circled numbers 1, 2, and 3 above it, indicating pitch changes. The second staff continues the melody with circled numbers 4, 5, and 6. The notation includes treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature. The melody consists of quarter and eighth notes. The second staff ends with a double bar line and the word 'stb.' (et cetera).

2. Akkord emlékezés

Exercise 2: Akkord emlékezés. The first staff shows ten chords numbered 1 through 7. The second staff shows chords 8 through 10. The notation includes treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature. The chords are represented by circles on the staff lines, indicating the pitch of each chord member.

3. Ritmus emlékezés

Exercise 3: Ritmus emlékezés. The first staff shows a rhythm pattern with circled numbers 1, 2, and 3 above it. The second staff continues the pattern with circled numbers 4 and 5. The notation includes treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature. The rhythm is indicated by stems and beams, with some notes having flags. The second staff ends with a double bar line and the word 'stb.' (et cetera).

4. számu ábra

Zenei tesztek összehasonlítása

/ Ewert alapján/

SOR- SZÁM	A vizsgált tulajdonság	Teszt fajták					E- G- Y- E- Z- I- K.	
		1930 Küval- wasser	1957 Drake	1960 Seasho- re	1961 Wing	1965 Gordon		1966 Bendley
1	Hangmagasság érzékenység	+		+	+		+	4
2	Hangmagasság elképzelés	+						1
3	Hangszíniség	+		+		+		3
4	Hangszíniségek /elképzelés/	+		+	+	+	+	5
5	Akkord elemzés				+		+	2
6	Ritmika	+			+	+		3
7	Dallam összehasonlítás	+			+	+		3
8	Stílus összehasonlítás					+		1
9	Ritmikus	+	+	+	+	+	+	6
10	Ritmikus /elképzelés/	+						1
11	Hangintenzitás /hangszín/	+		+	+			3
12	Szóstartam	+		+		+		3
12	Összesen	10	1	6	7	7	4	35

5. számú ábra

B./ Képességvizsgálatok Magyarországon

Magyarországon először Révész Géza^{56.} végzett zenei tehetségvizsgálatot.

Mielőtt vizsgálatának ismertetését bemutatnánk, érdemes megemlíteni egy kísérletét, amit növendékével Nyíregyházi Ervinnel folytatott le. Ezt a gyermeket kivételes tehetségnek tartotta. Nála az emlékezőtehetséget vizsgálta a legkülönbözőbb módszerekkel évenként.

Először külön hallási, látási emlékezőt vizsgált, majd a kettőt összekapcsolva. Módszere a következő:

1. Hallási emlékezőt vizsgálatánál négyszer eljátszik egy kis dallamot, vagy dallam részt /néhány ütem terjedelemben/, majd egy kis szünet után még kétszer hangoztatja. Ezután a kísérleti személynek reprodukálni kell a hallottakat. Az értékelésnél mindig azt veszi figyelembe, hány taktust tudott visszaadni a növendék.
2. Látási emlékezőt vizsgálatakor azt méri, hogy mennyi idő volt szükséges a tanuláshoz.

Vizsgálatait pár hét elteltével újra megismételte. Ekkor növendéke egyszeri bemutatás után hibátlanul válaszolt.

---

56. Révész Géza: Erwin Nyíregyházi. Analyse eines musikalisch hervorragenden Kindes. /Nyíregyházi Ervin. Egy kitűnően muzikális gyermek elemzése /1916. /németül/.

57. Révész Géza: Prüfung der Musikalität /A muzikalitás vizsgálata/ Zeitschrift für Psychologie, Bd. 85. Lippse, 1920. 165. oldal /németül/

Révész Géza szélesebb körű vizsgálatai 8 képességre terjedtek ki.^{57*}

Ezek:

1. ritmusérzék
2. regionális hallás
3. két és több hangból álló hangzatok elemzése
4. relatív hallás
5. harmóniaérzék
6. zenei felfogás és dallamok reprodukálása
7. hallás utáni játék
8. termékeny képzelőerő

Fokozatosan nehezebb feladatokat állított össze a felsorolt képességek vizsgálatára. A teljesítményt a helyesen megoldott feladatok száma adta.

"Az egy teszthez tartozó feladatokra adott osztályzatok összeadása útján minden egyes megvizsgált személynél megkapjuk a teljesítménye összegét jelző számot. Az egyéni összteljesítményeket jelző összegszerűségeket további összeadása által megkapjuk a vizsgálat végeredményét a teljes feladatsorozatra vonatkozóan".

A vizsgált képességekkel Révész Géza a zenei tehetséget igyekszik megállapítani. Figyelmen kívül hagyja, hogy a zenei tehetség nem csupán a különböző képességek mechanikus összessége, hanem ezen képességek kölcsönhatása is.

Szögi Endre ^{58*} "A zenei képesség és tehetség elemzése". /1940./ című munkájában ismerteti a zenei képességekre vonatkozó vizsgálatait.

11-13 éves, polgári iskola 1. és 2. osztályába járó tanulókat vontak be a kísérletbe kiválogatás nélkül.

---

58. Szögi Endre: A zenei képesség és tehetség elemzése
Szeged, 1940.

A vizsgálatok egyénenként folytak, kivéve az 5. kísérletet, ahol nagyobb csoportokkal dolgoztak.

A kísérleti személyeknek először kérdéseket tettek fel, ezzel a tanulók körülményeit kívánták feltárni. A kísérletek sorrendje a próbák /tesztek/ ismertetése alapján a következő volt:

Első kísérlet

A hangköz, a hangnem, a hangzat, a félhangok és a hangszin vizsgálata.

1. feladat: szukcessziv hangközök utánaénekeltetése és megneveztetése
2. feladat: a dur és természetes moll-hangsor dallamának /fel- és lefelé/ reprodukáltatása és megneveztetése
3. feladat: szukcessziv és szimultán akkordok felismeretése és megneveztetése
4. feladat: hanganalizis és hangszinanalizis
  - a./ Zongorán végzett rezonancia-kísérletnél a félhangok felismertetése és megneveztetése
  - b./ hangvillákon egyszerre megszólaltatott dur hármahangzat felismertetése és megneveztetése
  - c./ zongorán, harmóniumon, hegedűn és hangvillán egyszerre megszólaltatott g' hang és a hangforrások felismertetése.

Második kísérlet

A ritmusérzés vizsgálata

1. feladat: kilenc különböző ritmusképlet visszakopogása
2. feladat: az előbbi kilenc ritmusképlet más sorrendben való kikopogása látás útján
3. feladat: rövid dallam ritmusának visszakopogása

Harmadik kísérlet

A dallamemlékezet vizsgálata
ismert dallamokkal

Ismert dallamokból játszottak egy-egy részletet, ennek alapján kellett a dalt felismerni.

Szögi Endre ezeket a feladatokat könnyűnek remélte, a kísérlet eredményei a feltevés ellenkezőjét igazolták.

Negyedik kísérlet

A dallamfelfogás és a dallamemlékezet vizsgálata részben ismeretlen dallamokkal

1. feladat: Különböző zenei részleteket hallott a kísérleti személy, és ezt kellett "lallázva" visszaénekelni. Ez volt a közvetlen emlékezet vizsgálata. 24 óra elteltével ugyanebben a sorrendben ismételt előjátszás után kellett a dallamot reprodukálni, ekkor a "megtartó" /közvetett/ emlékezeti teljesítményt vizsgálták.
2. feladat: Egyszerű, ismert dallam látás utáni emlékezetből való éneklése.
3. feladat: Magyar népdal első négy ütemének előjátszással és látással egybekapcsolva reprodukálása.
4. feladat: Nehezebb ritmusú dallam látás utáni emlékezetből való éneklése.
5. feladat: Szöveges népdalrészlet utánaénekeltetése.
6. feladat: 24 óra elteltével a fenti dallamok sorrendben való reprodukáltatása.

Ötödik kísérlet

A zenei stílusbeli érzék és a zenei beleélési
képesség vizsgálata

Különböző stílusu zeneműveket játszottak le a kísérleti személyeknek /itt egyszerre 10 vizsgáló volt a teremben/, és ezek pszichés hatását vizsgálták. Feladat volt, hogy minden részlet elhangzása után írják le véleményüket az elhangzott zenéről.

Szögi Endre a kísérletek során azt tapasztalta, hogy a tanulók hangközéneklésben érték el a legjobb eredményt.

Kálmán György 59. tehetségvizsgálata a következő elven alapszik: "... nem betanult tudást, hanem testi-lelki adottságot vizsgálni, pontosan számbavenni a szükséges képesség minden tényezőjét, mindegyiket kivizsgálni tesztekkel, ... és azután pontozással megállapítani a képesség mértékét."

Tehetségvizsgálata kiterjed a gépies tanulás, az értelmes tanulás, gépies emlékezés, értelmes emlékezés, zenei emlékezés, hallás, ritmusérzék, kézügyesség és előadói érzék képességének a vizsgálatára.

"Nálam a vizsgálati tesztek feldolgozása teljes segítséggel történik, mert én meg éppen azt akarom látni, hogy hathatós pedagógiai eszközök igénybevételével milyenek a lehetőségek, megfelelő tanítás mellett az illető mennyire fejlődésképes."

Tesztje a legkönnyebb feladattal kezdődik és fokozatosan nehezedik. Így csak azt kell megállapítani, hogy a kísérleti személy hányadik feladatig jut, ez jelenti egyúttal képességének fokát.

---

59. Kálmán György: A zenei tehetség és tehetségvizsgálat, Rózsavölgyi és Társa Kiadása, 1942. /idézet: 26. oldal/

Kéz ügyesség vizsgálata:

Szintén fokozatosan nehezednek itt is a feladatok. Ezeket a kísérletvezető megmutatja, a vizsgált gyermek pedig utána csinálja, ha szükséges a tanár /a kísérletvezető/ is segít. Azt vizsgálják hány ilyen feladatot tud megoldani a feladatsorozatból.

Ilyen feladat például az ujjak folyamatos tempóban való összeütögetése a hüvelykujjal.

A vizsgálatsorozat körülbelül 45 percig tart. Valamennyi vizsgálat befejezése után a kísérletben részt vett személynek emlékezetből újra fel kell idézni a hangnevek, számok csoportjait, a verssorokat." Itt sem abszolút kifogástalan reprodukciót kell követelni, hanem az emlékezés jelenlétét megállapítani".^{60.}

Az emlékezőképesség pontszámát a sikeresen felidézett feladatok száma adja.

A hallás vizsgálatára vonatkozó teszt:

a./ a 13 éven alóli zenét nem tanult gyermekeknél használt teszt:

1. feladat: a zongorán c1 és c2 köz megütött hangok utánaéneklése la-lá-val.
2. feladat: a zongorán megütött akkordból egy hang kiéneklése.
3. feladat: magasabb és mélyebb hangok megkülönböztetése.
- 4-12. feladat: a motivumok éneklése.

A motivumokat a tanár szöveggel előéneкли, a gyermek visszaéneкли, majd a legelső feladattól sorban előéneкли az addig énekelteket is. A tanár a szöveget idézheti pl. énekelj a "Figyelem!" stb. ... motivumokat.

A gépies tanulás képességének vizsgálata:

hangnevekkel vagy számok csoportjaival történik. 13 évesnél kisebb gyermekekénél kettős /például: gb-áé-fd- stb. 111/ 13 évesnél idősebbek esetén pedig hármas csoportok /4,-2-1, stb. A számok lehetnek újrakást jelölő számok.

A tanár sorban diktálja a kettős vagy hármas hangnév vagy számcsoportokat, a növendék pedig ismétli. Először mindig azt amit utóbbára hallott, azután elmondja előlről sorban. Kálmán György szerint "nem az azonnali hiánytalan tudás fontos, hanem az, hogy kis segítséggel hány csoportot tud a növendék a sorozatból néhányszori ismétléssel megtanulni".^{61.}

A tanuló a vizsgálat eredményekétn annyi pontot kap ahány csoportot meg tudott tanulni.

Az értelmes tanulás képességének vizsgálata:

Verstanulás, melynek menete azonos a hangnév-csoportok tanulásával. Ahány verssort tud reprodukálni a vizsgálat alatt annyi pontot kap.

Ritmuszérzék vizsgálata:

Fokozatosan nehezedő ritmikai képleteket kell kopogtatni úgy, hogy közben a gyermek számol.

A feladatok mások a 13 éven alóli és zenét még nem tanultak részére mint a 13 éven felülieké és akik már zenét tanultak.

A könnyebb feladatsorozat kezdése:

1 2 3 4 || 1 2 3 4 ||
A másik sorozat kezdése:

1 2 || 1 2 ||
f f f f f f : || f f f f f f : ||

A hallási készség mértékét annyi pont jelöli amennyit meg tudott oldani a gyermek.

b./ 13 éven felüli és zenét már tanult gyermekeknél a feladatok a következőképpen alakulnak:

A tanár a motívumok előjátszása után felszólítja a zongorát tanult növendéket, hogy hallásból játssza vissza a hallott motívumot.

Azoknál, akik nem tanultak zongorázni /más hangszerek vagy egyáltalán nem tanultak hangszert/ ott a feladatokat a tanuló maga éneкли lapról és úgy jegyzi meg. Itt is segíthet a tanár a lapról éneklésnél. Most sem a hibátlanság a fontos, hanem a lapról éneklésre való készség és határozottság.

Az előadási érzék vizsgálatára vonatkozó teszt

Egy megadott szöveget kell a növendéknek visszaadni /13 éven alóli vagy zenét nem tanult gyermekek esetében/

1. felkiáltva, 2. kérdezve, 3. vigan, 4. bánatosan, 5. csodálkozva, 6. elragadtatva, 7. dühösen, haragosan, 8. figyelve, mintha a zene messziről jönne.

Azoknál akik a zenetanulásban haladóbb fokon állnak a kísérletvezető egy témát ad. Ezt a témát kell eljátszani többféle előadással.

Változatok: erélyesen, tréfásan, szavalva, magasztosan, bánatosan, büszkén, ujjongva. A változatokat kottából kell játszani.

C./ Gondolatok zenei tesztekéről

Egyetlen teszt alapján sem lehet megadni a zenei képességek fejlődésének prognózisát. Minden képesség, így a zenei képességek is tevékenység, az oktatás és a gyakorlás folyamatában fejlődnek. A polgári teszt kutatás nagy hibája, hogy elkülöníti egymástól a tehetség fogalmát és az oktatási-nevelési folyamatot.

A felsorolt képességvizsgálatok /kivéve Kálmán György vizsgálatát/azzal a céllal jöttek létre, hogy bizonyos területen végzett mérésekből következtetést vonjanak le a zenei tehetségre, muzikalitásra vonatkozólag.

Sok megfigyelés és tapasztalat, vizsgálat alátámasztja, hogy a zenei képesség sokkal korábban jelentkezik mint bármely más képesség. A korai megnyilvánulás egyik jele lehet a zenei tehetségnek, amely függ a gyermek veleszületett adottságain kívül a gyermek környezetétől, a család zenei légkörétől, a gyermek által átélt zenei élményektől.

A korai megnyilvánulás hiánya viszont nem feltétlenül jelenti azt, hogy a gyermek gyengébb adottságu. Sok gyermek esetében csak a rendszeres zenei képzés hatására kezd kifejlődni a zenei képesség.

A zenei tehetség létéről csakis a gyermekkel való rendszeres foglalkozás során kaphatunk képet.

A felsorolt tesztek tulajdonképpen valamely teljesítményt mérnek egy adott szituációban, és a szerzők úgy gondolkodnak, hogy az elért teljesítmény szoros kapcsolatban van a zenei tehetséggel.

Fő hibájuk, hogy egy egész képességrendszert akarnak néhány részfunkció vizsgálatával megállapítani.

Kálmán György szerint " a zenei tehetség sokkal több tényezőtől alakult, mint amennyit általában tekintetbe szoktak venni és a tehetség mértéke végeredményben nem az egyes tényezők mértékétől, hanem valamennyinek egymáshoz való viszonyától függ."⁶².

Hangsúlyozza, hogy a speciális tényezők /mint ritmusérték, kézügyesség/ mellett nagyon fontosak a tehetség általános tényezői /seellemi, jellembeli, fizikumra vonatkozó diszpozíció/. Mindezek megidmeréséhez csakis a tanítás-tanulás folyamatában juthatunk el.

"A tesztek önmagukban sem nem jók, se nem rosszak" - írja Itelszon - " ott, ahol a megfelelő tartalmi kritériummal egyértelműen meg lehet határozni; a tesztek nagyon hatásos mérőeszközök: így a pályaválasztásnál, és bizonyos területen a tanulmányi előmenetel értékelésénél."⁶³.

Ezek a tesztek arra alkalmasak, hogy képet kapjunk az egyes képességek fejlettségi szintjéről, feltárhassuk a közöttük levő összefüggéseket.

A tesztekkel mindenek előtt a gyermek aktuális fejlettségi állapotát vizsgálhatjuk, de a további fejlődés lehetőségére és ütemére vonatkozóan nem szolgáltatnak adatokat.

---

62. Kálmán György: *i. m. /59* 6. oldal

63. Itelszon: Matematikai és kibernetikai módszerek a pedagógiában, Budapest, 1967. Tankönyvkiadó, 108-109. old.

Az oktató-nevelő munka hatékonyságának növelése érdekében szükség van arra, hogy a zenei tevékenységhez szükséges képességek fejlődési üteméről minél korábban és minél gyorsabban tájékozódjunk. Ez lehetővé tenné a gyermekek képességeinek jobb megismerését, valamint azt, hogy a nevelési-oktatási eljárásainkat úgy módosíthassuk, hogy azok nevelési céljaink mind sikeresebb megvalósításához vezessenek.

Az ilyen értelmezésű kísérleti munkát szorgalmazza Dr. Szende Ottó is "mind a zenei szakoktatás, mind az általános zenei műveltség kiterjesztése érdekében".^{64.}

E./ Zenei képességek rendszere

1. Zenei képesség fajtái

Általános zenei képesség
Speciális zenei képesség

a./ Általános zenei képesség

Az általános zenei képességet olyan szenzoros, kommunikativ képességnek tekintjük, ami hangszertől független. A hangszeres zene vétele viszont idetartozik. A kottaismeret, a rögzített zenevétele fontos ahhoz, hogy az egyén zenei képességrendszere fejlett legyen.

b./ Speciális zenei képesség

Valamennyi hangszerhez kötött képességünk speciális zenei képesség.

2. Az általános zenei alapképességek rendszere

Mi a z általános zenei képességgel foglalkozunk, ezen belül is az alapképességek /művelti képességek/ érdekelnek bennünket. Vizsgálatunk az általános zenei alapképességek rendszerére terjed ki, amely alapja valamennyi zenei tevékenységnek.

a./ A rendszerképzés szempontjai

Az általános zenei alapképességek rendszerének kidolgozásánál két dolgot tekintettünk kiindulási alapnak:

- 1./ a zenei hang tulajdonságait
- 2./ a szenzoros kommunikatív képesség felosztását.

1./ A zenei hang tulajdonságai

Vitányi Iván "A zene lélektana" c. könyvében írja:

"A zenei képességek bonyolult formái visszavezethetők a zenei hangok viszonyainak öt alapvető tulajdonságára".^{65.}

A zenei hang alapvető tulajdonságának a következőket tartjuk:

magasság
idő
hangerő
hangszín

A hangmagassági viszonyokon belül megkülönböztetünk hangköz, harmóniát, dallamot, az időbeli viszonyok tekintetében ritmust, metrumot és tempót.

Ezzel a felosztással 8 zenei dimenziót kaptunk:

hangköz, hangzat, dallam, ritmus, metrum, tempó, dinamika, hangszín.

A zenei hang tulajdonságainak számbavételével egyfelől megközelítettük a zenei alapképességek rendszerét.

2./ Kommunikatív képességek

A kommunikatív képességek 2 nagy csoportja:

- a./ verbális kommunikatív képesség
- b./ szenzoros kommunikatív képesség. lásd. 6. sz.

---

65. Vitányi Iván: A zene lélektana, Budapest, 1969.
Gondolat Kiadó, 175. oldal.

KOMMUNIKATIV KÉPESSÉGEK

Verbális kommunikativ képesség

	Direkt	Indirekt
Adó	BESZÉDKÉPESSEÉG	ÍRÁSKÉPESSEÉG
Vevő	? KÉPESSEÉG	OLVASÁSKÉPESSEÉG

verbális audi-
tiv információ-
felvevő képesség

Szenzoros kommunikativ képesség

	Direkt	Indirekt
Adó	?	?
Vevő	?	?

Megkíséreltük a táblázat kitöltését a zene /mint szenzoros kommunikativ képesség esetében.

Négyféle képességünk van.

Ha a kommunikáció adói vagyunk, akkor a közlés direkt /szóbeli/, illetve indirekt /írás/ módon nyilvánulhat meg.

Ha vevők vagyunk a felvétel történhet auditíven /hallás/ vagy vizuálisan /olvasás/.

A zenei kommunikativ képesség tehát négy komplex műveleti képességből áll:

1. zenei közlésképeség	rövidítve: közlés
2. zenei hallásképeség	rövidítve: hallás
3. zenei írásképeség	rövidítve: írás
4. zenei olvasásképeség	rövidítve: olvasás

Lásd 7. számú ábra.

Az általános zenei alapképességek rendszerének kialakításánál figyelembe kellett vennünk, hogy a zenei alapképességek, műveleti képességek, és mint ilyenek rendelkeznek elemi műveleti képességekkel is.

Elemi műveleti képesség: két elemi dolog, tulajdonság közötti viszony megállapítása.

A kétféle megközelítési mód alapján az általános zenei alapképességek rendszerét a következőképpen alakítottuk ki. /lásd 8. sz. táblázat/

Általános zenei alapképességek:

1. Dallamhallás képesség
2. Dallamközlés képesség
3. Dallamolvasás képesség
4. Dallamírás képesség
5. Szukcessziv hangközhallás képesség /elemi képesség/

6. Szukcessziv hangközközlés képesség /elemi képesség/
7. Szukcessziv hangközolvasás képesség /elemi képesség/
8. Szukcessziv hangközírás képesség /elemi képesség/
9. Hangzathallás képesség
10. Hangzatközlés képesség
11. Hangzatolvarás képesség
12. Hangzatírás képesség
13. Szimultán hangközhallás képesség /elemi képesség/
14. Szimultán hangközközlés képesség /elemi képesség/
15. Szimultán hangközolvasás képesség /elemi képesség/
16. Szimultán hangközírás képesség /elemi képesség/
17. Elemi ritmushallás képesség
18. Elemi ritmusközlés képesség
19. Elemi ritmusolvasás képesség
20. Elemi ritmusírás képesség
21. Ritmushallás képesség
22. Ritmusközlés képesség
23. Ritmusolvasás képesség
24. Ritmusírás képesség
25. Elemi metrumhallás képesség
26. Metrumhallás képesség
27. Metrumközlés képesség
28. Metrumolvasás képesség
29. Metrumírás képesség
30. Elemi tempóhallás képesség
31. Tempóhallás képesség
32. Tempóközlés képesség
33. Tempóolvasás képesség
34. Tempóírás képesség
35. Elemi dinamikahallás képesség
36. Dinamikahallás képesség
37. Dinamikaközlés képesség
38. Dinamikaolvasás képesség
39. Dinamikairás képesség
40. Elemi hangszinhallás képesség
41. Hangszinhallás képesség

ZENEI KOMMUNIKATÍV KÉPESSÉG

	Direkt	Indirekt
Adó	Zenei közlésképesség	Zenei írásképesség
Vevő	Zenei hallásképesség	Zenei olvasásképesség

7. számú ábra.

ÁLTALÁNOS ZENET ALAPKÉPESSÉGEK

		HALLÁS	KÖZLÉS	OLVASÁS	IRÁS
Hang- magassági viszonyok	Dallam	+	+	+	+
	Szukcesszív hangköz	+	+	+	+
	Hangzat	+	+	+	+
Időbeli viszonyok	Szimultán hangköz	+	+	+	+
	Ritmus	+	+	+	+
	Elemi ritmus	+	+	+	+
	Metrum	+		+	+
	Elemi metrum	+	+		
	Tempó	+		+	+
Dinamikai viszonyok	Elemi tempó	+	+		+
	Dinamika	+			
Hangszin- viszonyok	Elemi dinamika	+	+	+	+
	Hangszin	+			
	Elemi hangszin	+	-	-	-

8. számú ábra

III.

A képességmérés eszközei és módszerei

Mint már azt a bevezetőben jeleztük, célunk a zenei képességek /mi csak az alapképességeket tárgyaljuk/ fejlődésének nyomonkövetése 3-23 éves korig. Feladatunk volt egy ehhez megfelelő mérőeszköz, tesztrendszer kidolgozása.

A./ A tesztrendszer mint a képességmérés eszköze

A tesztrendszer kidolgozásánál a kiindulópontot a zenei dimenziók és a kommunikatív képességek adták. A ritmus és a metrum zenei dimenzióját összevontuk, mivel metrumról ritmus nélkül nem beszélhetünk.

Igy a hét zenei dimenzió a következő:

Hangköz
Harmónia
Dallam
Ritmus-metrum
Tempó
Hangerősség
Hangszin

Ezeket a továbbiakban indexként kezeljük.

Az egyes zenei dimenziókhoz több teszt tartozik a zenei kommunikatív képességek alapján. /pl. hangköz zenei dimenzió I. teszt Hangközhallás, II. teszt, hangközközlés, III. teszt Hangközírás, IV. Hangközolvasás/. A tesztek szubtesztekből a szubtesztek feladatokból, a feladatok itemekből állnak. Ha az itemeket feladatokat stb. a kommunikatív képességek, ill. dimenziók szerint csoportosítjuk, akkor 4 kommunikatív indexet kapunk.

pl. a hallás kommunikatív dimenzió magában foglalja a hét zenei dimenzió hallásra vonatkozó ítemét, feladatát stb.

Az indexek eredményének összegezése a teljes indexet adja.

A tesztrendszer felépítése a következő:

Teljes index
4 Kommunikatív index
7 Zenei index
19 Teszt
36 Szubteszt
68 Feladat
772 Item

A világos áttekinthetőség kedvéért a következőkben részletesen ismertetjük a zenei és a kommunikatív dimenziókhoz tartozó teszteket, szubteszteket, feladatokat, itemeket.

A feladatok számát és nevét külön listán közöljük, mind a 772 item bemutatására e dolgozat nem vállalkozhat, csupán azokat az itemeket mutatja be e fejezet. C. és D. pontjában, amelyek e dolgozat alcímében jelzett témához kapcsolódnak /hangközök és hangszin/. Jelölések a feladatlapon. F = feladat I = Item. A tesztrendszeren belül az egyes tesztek kidolgozásánál teljességre törekedtünk. pl. hangközök esetében valamennyi hangköz szerepel a tesztben.

B./ A vizsgálat menete:- értékelés:

A felmérést Bács-Kiskun és Csongrád megyében, valamint Szegeden a reprezentatív mintavétel szabályai szerint végeztük. Mivel a zenei képességek fejlődését 3-23 éves kor között kívántuk nyomonkövetni,

Hangközök

- I. Teszt   Hangközhallás
1. Szubteszt   Szukcesszív hangközhallás
F:13,1   I: 1-33
2. Szubteszt   Szimultán hangközhallás
F:14,2   I: 34-54
- II. Teszt   Hangközénekklés és megnevezés
3. Szubteszt   A hallás utáni hangközénekklés
jellemzői F:3,4   I: 55-80
4. Szubteszt   A hangnévről történő hang-
közénekklés fejlődése F:54,55
I: 81-141
5. Szubteszt   Hallott hangközök megnevezése
F:17,18,19   I: 142-192
- III. Teszt   Hangközbejegyzés
6. Szubteszt   A hallás utáni hangközírás
fejlődése   F:20   I: 193-197
7. Szubteszt   A megnevezett hangközök le-
kottázása   F:43   I:218-230
- IV. Teszt   Hangközolvasás kottaképről
8. Szubteszt   Énekklés szolmizálással és
abc-vel   F:57,58   I: 231-256
9. Szubteszt   Belsőhalláson alapuló hangköz-
olvasás   F:15,16   I: 257-272

Harmónia

V. Teszt Harmóniahallás

10. Szubteszt A különböző akkordok hallásának fejlődése F:28,29 I:273-290

11. Szubteszt A hármashangzatok akkordbontása F:10 I: 291-306

VI. Teszt Hármashangzaténekítés és megnevezés

12. Szubteszt Hangzó hármashangzatok szolmizált és ABC-s éneklése F:11,12 I:307-338

13. Szubteszt A hangnévvel megadott akkordok éneklésének sajátosságai F:64,65, 66 I:339-382

VII. Teszt Hármashangzatbejegyzés

14. Szubteszt A hallás utáni akkordbejegyzés fejlődése F:31,32 I:383-402

15. Szubteszt Megnevezett akkordok bejegyzése F:51,52,53 I:403-438

VIII. Teszt Akkordolvasás

16. Szubteszt Akkordok éneklése szolmizálva és abc-s névvel F:67,68 I: 439-470

17. Szubteszt Belső halláson alapuló akkordolvasás F: 30 I: 471-480

Dallam

IX. Teszt Dallamhallás

18. Szubteszt A dallamhallás fejlődése F:21,5 I: 481-496

X. Teszt Dallaménekklés és megnevezés

19. Szubteszt Dallaménekklés hangnévről F:7,8 I: 497-512

20. Szubteszt Hangzó dallamok hangneves énekklése F:59,60 I: 513-528

21. Szubteszt Lejegyzett dallamok hangneves megnevezése F: 44,45 I: 529-554

22. Szubteszt A tonalitásérzék sajátosságai a dallamalkotásban F:6 I:555-562

XI. Teszt Dallamírás

23. Szubteszt A hallás utáni dallamírás jellemzői F: 23 I: 563-570

24. Szubteszt A hangnévvel megadott dallamok bejegyzésének fejlődése F:46,47 I: 571-596

XII. Teszt Dallamolvasás

25. Szubteszt A szolmizált és ábc-s dallamolvasás fejlődése F:61,62 I: 597-612

26. Szubteszt A belső hallás szerepe a dallamolvasásban F: 22 I: 613-620

Ritmus - metrum

XIII. Teszt Ritmusészlelés

27. Szubteszt A ritmusképletek észlelésének fejlődése F:24 I: 621-628
28. Szubteszt A ritmikus folyamatok észlelésének alakulása F:9 I:629-646.

XIV. Teszt Metrikus tagozódás észlelése

29. Szubteszt A metrikus folyamatok észlelésének fejlődése F: 27 I:647-656

XV. Teszt Ritmusírás

30. Szubteszt A hallás utáni ritmuslejegyzés jellemzői F:26 I:657-662
31. Szubteszt A ritmus és a metrum kapcsolatának fejlődése F:48,49,50 I:663-696

XVI. Teszt Ritmusolvasás

32. Szubteszt A ritmusolvasás fejlődése F:63. I: 697-714
33. Szubteszt A belső halláson alapuló ritmusolvasás sajátosságai F:25 I: 715-722

Tempó

XVII. Teszt

34. Szubteszt

Tempóészlelés

F: 33,34,35 I: 723-735

Hangerősség

XVIII. Teszt

35. Szubteszt

Hangerősségészlelés

F: 36, 37, 38 I: 736-748

Hangszin

XIX. Teszt

36. Szubteszt

Hangszinészlelés

F: 39,40,41,42 I:749-772

Feladatok

Hallás utáni éneklési feladatok

1. Szukcesszív hangközök visszaéneklése
2. Szimultán hangközök visszaéneklése
3. Hallott hangközök szolmizált éneklése
4. Hallott hangközök ábc-s éneklése
5. Dallamok visszaéneklése
6. Dallammotívumok kiegészítése /dallamalkotás/
7. Hallott dallamok szolmizált éneklése
8. Hallott dallamok ábc-s éneklése
9. Hallott ritmussorok visszatapsolása
10. Hármashangzatok visszaéneklése
11. Hallott akkordok szolmizált éneklése
12. Hallott akkordok ábc-s éneklése

Hallás utáni írásbeli feladatok

13. Szukcesszív hangközpárok összehasonlítása
14. Szimultán hangközpárok összehasonlítása
15. Szukcesszív hangközök összehasonlítása kottaképpel
16. Szimultán hangközök összehasonlítása kottaképpel
17. Szukcesszív hangközök szolmizált megnevezése
18. Szimultán hangközök szolmizált megnevezése
19. Szimultán hangközök megnevezése a hangköz nevével
20. Hallott hangközök lejegyzése
21. Dallampárok összehasonlítása
22. Dallamok összehasonlítása kottaképpel
23. Hallott dallamok lejegyzése
24. Ritmuspárok összehasonlítása
25. Ritmussorok összehasonlítása kottaképpel
26. Hallott ritmussorok lejegyzése
27. Ütemmutató megállapítása
28. Akkordhangok számának megállapítása
29. Hármashangzatpárok összehasonlítása
30. Hármashangzatok összehasonlítása kottaképpel

31. Akkordkiegészítés hallás után
32. Hallott hármashangzatok lejegyzése
33. Azonos zenei részletek tempójának összehasonlítása
34. Tempóváltozás megállapítása
35. Tempóváltozás jelölése kottaképen
36. Azonos zenei részletek hangerősségének összehasonlítása
37. Hangerősségváltozás megállapítása
38. Hangerősségváltozás jelölése kottaképen
39. Azonos zenei részletek hangszínének összehasonlítása
40. Különböző zenei részletek hangszínének összehasonlítása
41. Együtthangzó hangszerek számának megállapítása
42. Együtthangzó hangszerek megnevezése

Írásbeli feladatok

43. Megnevezett hangközök kottába írása
44. Lejegyzett dallamok szolmizálása
45. Lejegyzett ábc-s hangok megnevezése
46. Szolmizált hangnévvel megadott dallamok lekottázása
47. Ábc-s hangnevek lekottázása
48. Ritmussorok kiegészítése
49. Ritmusképletek kiegészítése
50. Ritmussorok ütemekre tagolása
51. Szolmizált névvel megadott akkordok lekottázása
52. Ábc-s névvel megadott akkordok lekottázása
53. Megnevezett akkordok lekottázása

Olvasási feladatok

54. Hangközénekklés szolmizált betűkottáról
55. Hangközénekklés ábc-s betűkottáról
56. Megnevezett hangközök éneklése
57. Szolmizált hangközénekklés kottaképről
58. Ábc-s hangközénekklés kottaképről
59. Dallaménekklés szolmizált betűkottáról
60. Dallaménekklés ábc-s betűkottáról

61. Szolmizált dallaménekülés kottaképről
62. Ábc-s dallaménekülés kottaképről
63. Ritmussorok megszólaltatása kottaképről
64. Hármashangzatok éneklése szolmizált betűkottáról
65. Hármashangzatok éneklése ábc-s betűkottáról
66. Megnevezett hármashangzatok éneklése
67. Szolmizált akkordénekülés kottaképről
68. Ábc-s akkordénekülés kottaképről

Itemek száma a különböző dimenziókban

Kommunikatív dimenziók	Itemek száma	Zenei dimenziók						
		Hangköz Itemek sz.	Harmonia Itemek sz.	Dallam Itemek sz.	Ritmus metrum Itemek sz.	Tempó Itemek sz.	Hang-erősség Itemek sz.	Hangszín Itemek sz.
Hallás	180	54	34	16	26	13	13	24
Közlés	290	138	76	66	10	-	-	-
Írás	168	38	56	34	40	-	-	-
Olvasás	134	42	42	24	26	-	-	-
Itemek száma	772	272	208	140	102	13	13	24

Név: . . . . .

ADATGYŰJTŐ

Születési év: 19 __, hónap /arab számmal/: __

Nem /leány=1, fiu=0/: __

Továbbtanulási szándék: __
/gimm.=3, szakközép=2, szakm.=1, nincs=0/

Érdemjegy /1-5/:	5.o.	6.o.	7.o.	8.o.	
Magyar	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Orosz	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Történelem	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Földrajz	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Matematika	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Fizika	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Kémia	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Élővilág	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Gyakorlati	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Rajz	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Ének-zene	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___
Testnevelés	___ + ___	___ + ___	___ + ___	___ + ___	= ___

Települési jelleg /város=1, község=0/: __

A szülők iskolai végzettsége /a megfelelő bekarikázandó/:

APA /gondviselő/	ANYA /gondviselő/	
0	0	Az elmúlt öt évben tartósan nem élt együtt a gyermekkel
1	1	0-5 osztály
2	2	6 osztály
3	3	7-8 osztály
4	4	szakmunkás bizonyítvány
5	5	érettségi
6	6	főiskolai, egyetemi oklevél

A szülők foglalkozása /a megfelelő bekarikázandó/:

APA /gondviselő/	ANYA /gondviselő/	
0	0	Tartósan nem élt együtt a gyermekkel az utóbbi öt évben
1	1	MFD, mezőgazdasági fizikai dolgozó
2	2	FD, egyéb fizikai dolgozó
3	3	Nem fizikai dolgozó

Az osztály látszáma: __

Uj matek /1/ vagy régi szerint /0/ tanult: __

HALLÁS UTÁNI ÉRDEKES FELADATOK

I. F: 1
J: 9-33

II. F: 2
J: 42-54

III. F: 3
J: 55-67

szolm.
abc.

F: 4
J: 68-80

IV. F: 5
J: 489-492

V. F: 6
J: 555-562

VI. szolm.: F: 7
J: 497-504

abc: F: 8
J: 505-512

sl ssm drmsmd dldl d s dtl l szl szl l s mm rmd rd l
s ll sm rmd sl tal s m f mrd m f szl l t dd' t l

VII. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Musical notation for VII. 1-7. The notation consists of seven measures, each with a number above it. The notes are represented by stems and beams, with some measures containing multiple notes. The time signature is 2/4.

F: 9
J: 629-
646

8. 9. 10. 11. 12.

Musical notation for VII. 8-12. The notation consists of five measures, each with a number above it. The notes are represented by stems and beams, with some measures containing multiple notes. The time signature is 2/4.

13. 14. 15.

Musical notation for VII. 13-15. The notation consists of three measures, each with a number above it. The notes are represented by stems and beams, with some measures containing multiple notes. The time signature is 2/4.

16. 17. 18.

Musical notation for VII. 16-18. The notation consists of three measures, each with a number above it. The notes are represented by stems and beams, with some measures containing multiple notes. The time signature is 2/4.

VIII. F: 10
J: 294-
306

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Musical notation for VIII. 1-8. The notation consists of two staves of music. The first staff contains measures 1-8, and the second staff contains measures 9-16. The notes are represented by circles with stems, and the time signature is 2/4.

IX. F: 11
J: 307-
322 szolm.

F: 12 abc.

J: 323-
338

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Musical notation for IX. 1-8. The notation consists of two staves of music. The first staff contains measures 1-8, and the second staff contains measures 9-16. The notes are represented by circles with stems, and the time signature is 2/4.

9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

Musical notation for IX. 9-16. The notation consists of two staves of music. The first staff contains measures 9-16, and the second staff contains measures 17-24. The notes are represented by circles with stems, and the time signature is 2/4.

HALLÁS UTÁNI IRÁSBELI FELADATOK

I. Hasonlítsd össze az egymást követő két-két hang magasságát! F: 13
 Állapítsd meg, hogy a másodszorra felhangzó két hang azonos-e az J: 1-8
 elsővel, vagy eltér attól! Ha azonos, akkor "a", ha különböző, akkor
 "k" betűt írd a kipontozott helyre!

1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7..... 8.....

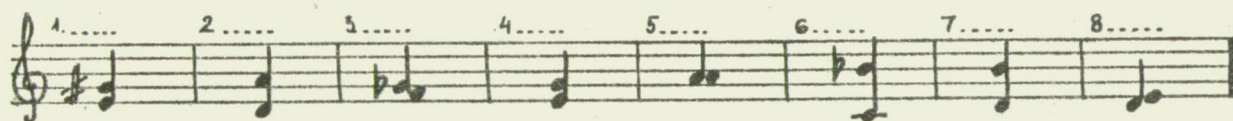
II. Állapítsd meg, hogy ugyanazokat a hangokat hallod-e mint amelyeket F: 15
 a kottaképen látsz! Ha igen, akkor "a", ha nem, akkor "k" betűt írd J: 257-264
 a pontokkal jelölt helyre!

III. Hasonlítsd össze az egyszerre megszólaló két-két hang magasságát! F: 14
 Állapítsd meg, hogy a másodszorra felhangzó hangköz megegyezik-e az J: 34-41
 elsővel, vagy eltér attól! Ha azonos, akkor "a", ha különböző, akkor
 "k" betűt írd a kipontozott helyre!

1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7..... 8.....

IV. Állapítsd meg, hogy ugyanazt a két hangot hallod-e, mint amelyet F: 16
 a kottaképen látsz! Ha igen, akkor "a", ha nem, akkor "k" betűt írd J: 165-272
 a pontokkal jelölt helyre!

V. Két hangot fogsz hallani. Az először hangzó hang szolmizált F: 17
 nevét az alábbi sorban látod. Állapítsd meg a második hang szol- J: 142, 166
 mizált nevét, és írd a pontokkal jelölt helyre! Minden hangköz
 kétszer hangzik el.

1/d... 2/m... 3/s... 4/l... 5/d... 6/s... 7/l... 8/d...
 9/t... 10/t... 11/l... 12/s... 13/f... 14/r... 15/m... 16/t...
 17/l... 18/f... 19/d... 20/f... 21/d... 22/m... 23/l... 24/d... 25/m...

VI. Az egyszerre megszólaló két hang közül a mélyebb hang szolmizált nevét az alábbi sorban látod. Állapítsd meg a magasabb hang szolmizált nevét, és ird a pontokkal jelölt helyre! Minden hangköz kétszer hangzik el.

F: 18
J: 102
479

- 1/d... 2/m... 3/d... 4/s... 5/m... 6/d... 7/m... 8/s...
9/d... 10/m... 11/s... 12/l... 13/d...

VII. Nevezd meg a hallott hangközöket a hangköz nevével! Ne feledkezz meg arról, hogy minden hangköz vagy kis ill. nagy, vagy tiszta hangköz /pl: tiszta kvart, nagy harmad, kis másod, stb/! Minden hangköz kétszer hangzik el. Ird a hangköz nevét a kipontozott helyre!

F: 19
J: 180
482

- 1..... 2..... 3..... 4..... 5.....
6..... 7..... 8..... 9..... 10.....
11..... 12..... 13.....

VIII. Az egymás után megszólaló két hang közül az első hangot az alábbi kottasorban látod. Kottázd mellé a másodikként megszólaló hangot! Minden hangpár kétszer hangzik el.

F: 20
J: 183

The image shows two staves of musical notation. The first staff contains notes numbered 1 through 12, and the second staff contains notes numbered 13 through 25. Each note is a single eighth note on a five-line staff.

IX. Öt hangból álló dallampárokat fogsz hallani. Állapítsd meg, hogy a második dallam azonos-e az elsővel, vagy egy hangja eltérő! Ha azonos, akkor "a" betűt, ha különböző, akkor az eltérő hang számát ird a kipontozott helyre!

F: 21
J: 181
488

- 1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7..... 8.....

X. Állapítsd meg, hogy ugyanazokat a dallamokat hallod-e, mint amelyeket a kottaképen látsz! Ha igen, akkor "a" betűt ird a kipontozott helyre, ha nem, akkor pedig karikázd be az eltérő hangot!

F: 22
J: 183
490

The image shows two staves of musical notation. The first staff contains notes numbered 1 through 4, and the second staff contains notes numbered 5 through 8. Each note is a single eighth note on a five-line staff.

XI. Rövid dallamokat fogsz hallani, mindegyiket háromszor egymás után. Kottázd a dallamokat az alábbi kottasorokba az adott kezdőhangról indulva, a sor fölött látható ritmussal!

F: 23
J: 503-570

Exercise XI consists of three staves of musical notation. Each staff contains a sequence of rhythmic patterns and notes. Above the notes, there are square boxes representing rhythmic values. The first staff has four measures, the second has two measures, and the third has two measures. The notes are mostly quarter and eighth notes.

XII. Hasonlítsd össze az egymást követő két/_____ dallam ritmusát! Állapítsd meg, hogy a másodszorra felhangzó dallam ritmusa megegyezik-e az elsővel, vagy eltér attól! Ha megegyezik, akkor "a", ha különbözik, akkor "k" betűt írd a pontokkal jelölt helyre!

F: 29
J: 621-628

1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7..... 8.....

XIII. Állapítsd meg, hogy a hallott dallam ritmusa azonos-e a kottaképen láthatóval! Ha azonos, akkor "a" betűt írd a kipontozott helyre! Ha nem azonos, akkor pedig karikázd be az eltérő értékeket!

F: 25
J: 715-722

Exercise XIII shows two staves of musical notation. The first staff is in 2/4 time and contains five measures of music. The second staff contains three measures. Above the notes, there are dotted lines indicating where to write 'a' or 'k'.

XIV. Írd az alábbi ütemekbe a hallott dallamok ritmusát /a dallamot nem kell leírni/! Minden feladat háromszor hangzik el. Az egyes elhangzások előtti egyenletes kopogás a J értékét jelzi, ehhez viszonyítsd a ritmusértékeket!

F: 26
J: 657-662

Exercise XIV consists of six numbered rhythmic patterns in 2/4 time. Each pattern is shown as a vertical line with a double bar line at the end. The first pattern is a quarter note followed by a quarter rest. The second pattern is a quarter note followed by an eighth note and an eighth rest. The third pattern is a quarter note followed by an eighth note and an eighth rest. The fourth pattern is a quarter note followed by an eighth note and an eighth rest. The fifth pattern is a quarter note followed by an eighth note and an eighth rest. The sixth pattern is a quarter note followed by an eighth note and an eighth rest.

XV. Állapítsd meg a felhangzó zenei részletek ütemmutatóját, és ird a kipontozott helyre /pl: $\frac{3}{4}$, $\frac{6}{8}$, $\frac{4}{4}$, stb/!

F: 27

J: 647-
656 1... 2... 3... 4... 5... 6... 7... 8... 9... 10...

XVI. Állapítsd meg, hogy hány hang hangzik egyidejűleg a hallott akkordokban: kettő, három vagy négy! Ird a hallott hangok számát a pontokkal jelölt helyre!

F: 28

J: 273-
282 1... 2... 3... 4... 5... 6... 7... 8... 9... 10...

XVII. Hasonlítsd össze az egymást követő két   akkordot! Állapítsd meg, hogy a másodszorra felhangzó akkord azonos-e az elsővel, vagy eltér attól! Ha azonos, akkor "a", ha különböző, akkor "k" betűt irj a kipontozott helyre!

F: 29

J: 285-
290 1... 2... 3... 4... 5... 6... 7... 8... 9... 10...

XVIII. Állapítsd meg, hogy ugyanazt az akkordot hallod-e, mint amelyet a kottaképen láatsz! Ha igen, akkor "a", ha nem, akkor "k" betűt irj a kipontozott helyre!

F: 30

J: 471-
480

XIX. A három egyidejűleg megszólaló hangból kettő az alábbi kottasorban látható. Kottázd a megfelelő helyre a hiányzó harmadik hangot! Minden akkordot kétszer fogsz hallani!

F: 31

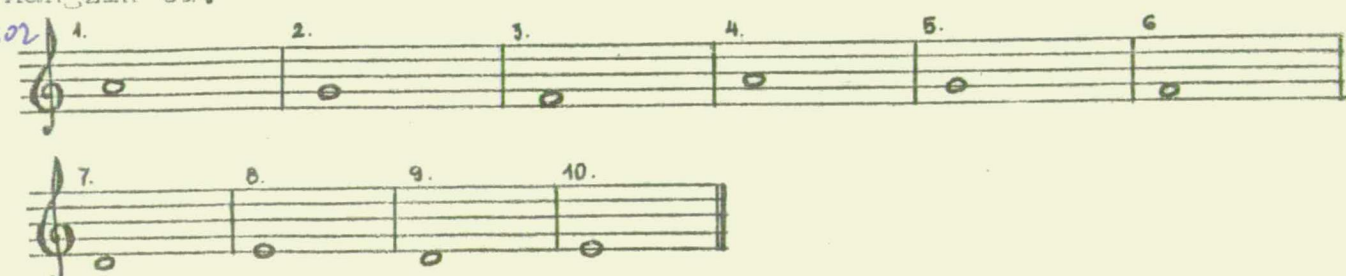
J: 385-
392

XX. Kottázd a kottasorba a hallott akkordokat úgy, hogy a megadott hang az akkord legmélyebb hangja legyen! Minden akkord kétszer hangzik el.

F: 32

J: 393-402

XXI. Hasonlítsd össze a felhangzó zenei részlet két megszólalásának tempóját! Állapítsd meg, hogy a második előadás tempója azonos-e az elsővel, illetve gyorsabb vagy lassabb annál! Ha azonos, akkor "a", ha gyorsabb, akkor "gy", ha pedig lassabb, akkor "l" betűt írd a kipontozott helyre!

F:33

J:723-

728

- 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7....
- 8.... 9.... 10.... 11.... 12.... 13.... 14....

XXII. Állapítsd meg, hogy a felhangzó zenei részlet tempója változik-e az elhangzás során! Ha azonos marad, akkor "a", ha gyorsabb lesz, akkor "gy", ha pedig lassabb, akkor "l" betűt írd a pontozott helyre!

F:34

J:729-

734

- 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6....

XXIII. Kövesd az alábbi kottaképen a hallott dallamot, és állapítsd meg, hogy hol változik meg a tempója! A két változás helyét jelöld x-jellel a kottakép alatt!

F:35

J: 735

XXIV. Hasonlítsd össze a felhangzó zenei részlet két elhangzásának hangerősségét! Állapítsd meg, hogy a második elhangzás hangerőssége azonos volt-e az elsővel, illetve erősebb vagy halkabb volt annál! Ha azonos, akkor "a", ha erősebb, akkor "e", ha pedig halkabb, akkor "h" betűt írd a pontokkal jelölt helyre!

F:36

J: 736-

741

- 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6....

XXV. Állapítsd meg, hogy a hallott zenei részlethangerőssége változik-e az elhangzás során! Ha azonos marad, akkor "a", ha erősödik, akkor "e", ha pedig halkul, akkor "h" betűt írd a pontozott helyre!

F:37

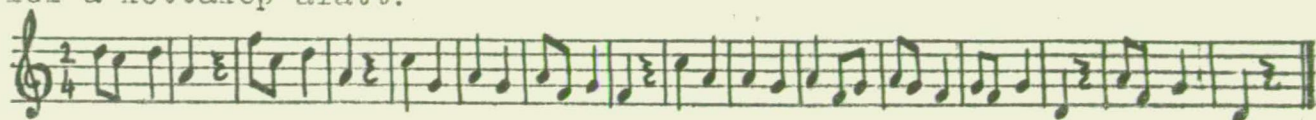
J: 742-

747

- 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6....

XXVI. Kövesd a kottaképen a hallott dallamot, és állapítsd meg, hogy hol változik annak hangerőssége! A két változás helyét jelöld x-jellel a kottakép alatt!

XXVII. Hasonlítsd össze a felhangzó zenei részletek két elhangzásának hangszínét! Ha ugyanazon a hangszeren szólal meg a részlet mindkét esetben, akkor "a", ha más-más hangszereken, akkor "k" betűt írd a pontokkal jelölt helyre!

1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6....

XXVIII. Hasonlítsd össze az egymás után megszólaló két zenei részlet hangszínét! Ha azonos hangszer játszotta a részleteket, akkor "a", ha különböző, akkor "k" betűt írd a pontokkal jelölt helyre!

1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6....

XXIX. Nevezd meg az énekhangot kísérő hangszereket!

1..... 2..... 3.....
4..... 5..... 6.....

XXX. Állapítsd meg, hogy hány hangszer szól együtt a hallott zenei részletekben! Írd a hallott hangszerek számát a pontokkal jelölt helyre, és írd mellé a felismert hangszerek nevét is!

1.....
2.....
3.....
4.....
5.....
6.....

I. Kottázd az alábbi kottasorba a sor alatt megnevezett hangközök hiányzó hangját, a szükséges módosító jelekkel! A megadott hang minden esetben a mélyebb hang.

F: 43

J: 248-230

k3 t4 k2 n7 n2 t8 t5 b4 k6 k7 t1 n6 n3

t = tiszta k = kis n = nagy b = bővitett

II. Ird a dallamhangok alá szolmizációs neveiket, a megadott kezdőhang figyelembe vételével!

F: 44

J: 529-540

1. dó 2. dó 3. mi
4. szó 5. mi 6. szó
7. mi 8. szó 9. mi
10. mi 11. ré 12. mi

III. Ird az alábbi hangok alá azok abc-s neveit!

F: 45

J: 544-554

IV. Kottázd a kottasorba a sor alatti betűkottás dallamokat, a sor fölötti ritmussal!

F: 46

J: 571-582

m l d' l m f m r l, s d' l d' s l m r s d d s, l, r d r d l, s,
d m s f l s f r m r t, d m s l s f m r m d t, l, s d' t a l s f m r d
m l s m f i s m d m l s m l, d t a, l, s l m f i s m f r d
m f i s z i m' l r' d' t l r' d' t a l m f i s i l m r d t, l, s z i, l, t, l, l

IX. Kottázd a kottasorba a szolmizált névvel jelölt akkordhangokat!
A megadott hang minden esetben az akkord legmélyebb hangja.

1. d - m - s
2. m - l - d'
3. szi - d - m
4. f - t - r'
5. m - szi - d'
6. l₁ - d' - m

7. d - m - szi
8. s₁ - d - m
9. r - f - t
10. d - m - l
11. t₁ - r - f
12. m - s - d'

F: 51
J: 403-414

X. Kottázd a kottasorba az abc-s hangnévvel megadott akkordokat úgy, hogy mindig az első hang legyen a legmélyebb!

1. d - f - b
2. fisz - a - c
3. esz - g - c
4. f - asz - d
5. d - g - h
6. a - cisz - eisz

7. a - c - e
8. e - gisz - c
9. d - gisz - h
10. fisz - b - d
11. asz - c - esz
12. f - b - desz

F: 52
J: 415-429

XI. Kottázd a kottasorba a megnevezett akkordokat úgy, hogy a legmélyebb hang minden esetben a sor elején látható g-hang legyen!

1. dur hármash.
2. moll kvartszext
3. bővített hármash. kvartszext fordítás
4. szűkített hármash. kvartszext fordítás

5. bővített hármash. szext fordítás
6. moll hármash.
7. bővített hármash.
8. dur kvartszext

9. szűkített hármash. szext fordítás
10. moll szext
11. szűkített hármash.
12. dur szext

F: 53
J: 427-438

I. Énekeld el szolmizálva az alábbi hangközöket! Az 1-12. hangközök első hangja a mélyebb, a második a magasabb. A 13-24. hangközök ellenkező irányúak, vagyis az első hangjuk a magasabb, a második a mélyebb.

- 1/m-s   2/s-d   3/l-l   4/d-t   5/l-m   6/f-t   7/t-d   8/d-l
 9/r-m   10/m-d'   11/s-f   12/d-m   13/s-m   14/d-s,   15/l-l,   16/t-d
 17/m-l,   18/t-f   19/d-t,   20/l-d   21/m-r   22/d-m   23/f-s,   24/m-d

II. Énekeld el abc-s hangnévvel a következő hangközöket! Az első feladathoz hasonlóan, az 1-12. hangközök a mélyebb hanggal indulnak, míg a 13-24. hangközök magasabb hangja az első.

- 1/d-f   2/d-g   3/d-d   4/d-cisz   5/d-a   6/d-gisz   7/d-esz   8/d-h
 9/d-e   10/d-b   11/d-c   12/d-fisz   13/c-a   14/c-g   15/c-c   16/c-desz
 17/c-f   18/c-gesz   19/c-h   20/c-esz   21/c-b   22/c-e   23/c-d   24/c-asz

III. Énekeld el a következő ^{hangközöket} úgy, hogy minden esetben az első hang legyen mélyebb! /k = kis, n = nagy, t = tiszta, b = bővitett/

- 1/k3   2/t4   3/t8   4/n7   5/t5   6/b4   7/k2   8/n6   9/n2   10/k6
 11/k7   12/n3   13/t1

IV. Énekeld el szolmizálva a következő hangközöket az adott szolmizált hangról indulva!

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.
 l sz l d l f m d sz m s d r

V. Énekeld el abc-s hangnévvel az alábbi kottaképen látott hangközöket!

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.

VI. Énekeld el szolmizálva az alábbi dallamokat! A kezdőhang magasságát tetszés szerint választhatod meg!

F: 59
J: 513-
520

1. $\frac{2}{4}$ s l | s s m | s l | s ||

2. $\frac{2}{4}$ m m r r | d r | d l, s, s, | l, l, ||

3. $\frac{2}{4}$ d m m | s m | f m r | d d ||

4. $\frac{2}{4}$ l s | l m | r m | d l, ||

5. $\frac{2}{4}$ d r | d r m | d d t, l, | szi, l, ||

6. $\frac{2}{4}$ m r | m f i s | s f | m r d ||

7. $\frac{2}{4}$ s l t a l | s s | m m f r | d d ||

8. $\frac{2}{4}$ m f i szi l | t l | d' d' t | l ||

VII. Énekeld el ábc-s hangnevekkel az alábbi dallamokat!

F: 60
J: 521-
528

1. $\frac{2}{4}$ g g a | g e | g g g a | g e ||

2. $\frac{2}{4}$ h a | g a | g e, d, | e, ||

3. $\frac{2}{4}$ f a | c a | b a g | f f ||

4. $\frac{2}{4}$ d c c | d a | g g a f | d, ||

5. $\frac{2}{4}$ g g a a | g a h | g f i z, e, d i z, e, ||

6. $\frac{2}{4}$ a g a h | c | c b a g | f ||

7. $\frac{2}{4}$ a h | c h | a f i z g e | d ||

8. $\frac{2}{4}$ e f i z g i z | a h a | c' h | a ||

VIII. Énekeld el szolmizálva az alábbi dallamokat az adott kezdőhangról!

F: 61
J: 597-
609

1. $\frac{2}{4}$ s

2. s

3. m

4. l

5. s

6. l

7. m

8. d

IX. Énekeld el ábc-s hangnevekkel az alábbi dallamokat!

F: 62
J: 605
612

X. Szólaltasd meg kopogással az alábbi ritmussorokat!

F: 63
J: 697
714

XI. Énekeld el szolmizálva az alábbi akkordokat!

- 1/ d-m-l   2/ s₁-d-m   3/ f-t-r'   4/ m-s-d'   5/ t₁-r-f   6/ m-szi-d'   F: 64
7/ l₁-d-m   8/ r-f-t   9/ d-m-szi   10/ m-l-d'   11/ szi-d-m   12/ d-m-s
13/ s₁-d-f   14/ l₁-r-m   15/ s₁-l₁-r   16/ d-r-m   J: 339-
354

XII. Énekeld el ábc-s hangnevekkel az alábbi akkordokat!

- 1/ d-fisz-h   2/ d-g-h   3/ d-gisz-h   4/ d-f-b   5/ d-f-asz
6/ d-fisz-b   7/ d-f-a   8/ d-f-h   9/ d-fisz-aisz   10/ d-g-b
11/ d-gesz-b   12/ d-fisz-a   13/ d-g-c   14/ d-g-a   15/ d-e-e
16/ d-e-fisz

XIII. Énekeld el a következő akkorokat! Tetszés szerint énekelheted la-szótaggal vagy szolmizálva.

F: 66	1. moll szext	2. dur kvartszext
J: 371	3. szűkített hármash. kvartszext ford.	4. dur szext
382	5. szűkített hármash.	6. bővített hármash. szext ford.
	7. moll hármash.	8. szűkített hármash. szext ford.
	9. bővített hármash.	10. moll kvartszext
	11. bővített hármash. kvartszext ford.	12. dur hármash.

XIV. Énekeld el szolmizálva az alábbi akkorokat az adott kezdőhangról indulva!

F: 67
J: 439-454

1. d
2. b
3. f
4. m
5. t
6. m
7. l
8. n
9. d
10. m
11. sz
12. d
13. s
14. l
15. s
16. d

XV. Énekeld el abc-s hangnévvel az alábbi akkorokat!

F: 68
J: 455-470

A ZENEI ALAPKÉPESSEGEK VIZSGÁLATA

Tájékoztató a teszt sorozat elvégzéséhez és értékeléséhez

Hallás utáni éneklési feladatok

A feladatsor megoldásához szükséges tájékoztatás - melynek szövegét mellékeljük - a magnetofon-felvételben is szerepel. Kérjük ennek előzetes tanulmányozását, és amennyiben szükséges, a tennivalók megbeszélését a tanulókkal! Az egyes részfeladatok közötti szünet egyben a visszaéneklésre adható idő, ezért csak egyszeri válaszadás engedhető meg!

Az értékelés a "Hallás utáni éneklési feladatok" c. feladatlapon történik, amelyen a magnetofonról megszólaló feladatok kottaképe látható.

Az egyes feladatok értékelése:

I-II. A vizsgálat vezetője ferde vonallal áthuzza annak a hangköznek a kottaképét, amelyet a tanuló hibásan énekelt vissza, vagy nem tudott visszaénekelni.

III. A kottakép alatt két sor látható. A felső a szolmizált, az alsó pedig az ábc-s visszaéneklés értékelésére. E sorokba kell beírni a tanuló által énekelt hangok szolmizált ill. ábc-s neveit. Pl.

szolm.   mi   stb.
ábc   fisz

IV. Ferde vonallal át kell húzni azt az ütemet, amelyben a tanuló hibázott, akár csak egyetlen hangot is!

V. A vizsgálat vezetője az alábbi három kategória egyikébe sorolja a tanuló megoldását, és ennek betűjelét a dallam száma mellé írja.

A - tonikai funkción fejeződik be a dallam

B - hangnemben folytatódik a dallam, de tonális szempontból befejezetlen

C - a folytatás más tonálításban van, vagy nincs válaszadás.

VI. A szolmizált éneklés értékelése a kottakép alatti betűkottán történik a hibás hang /hangok/ áthúzásával. Az ábc-s hangnévvel éneklést pedig a kottaképen kell értékelni, ugyancsak a tévesztett hang áthúzásával.

VII. A tévesztett ütemet ferde vonallal át kell húzni - egyetlen érték tévesztése esetén is !

VIII. A vizsgálat vezetője a kottaképen ferde vonallal áthúzza a hibás vagy megoldatlan akkordot.

IX. Az értékelés a III. feladathoz hasonlóan, az énekelt hangok vonalra írásával történik. Pl.

szolm.   mi-lá   stb.
ábc   fisz-h

Olvasási feladatok

Minden hangközt, dallamot, stb. legfeljebb kétszer énekelhet a tanuló ! A vizsgálatvezető feladata a hangadás, amely történhet zongorán vagy hangvillával. Valamennyi hangközhöz, dallamhoz és akkordhoz külön-külön hangot kell adni.

A megadandó kezdőhang az ábc-s betűkottás és kotta-
képes feladatoknál az ott látható abszolút hang-
magasság. Az I. feladat 1-12. hangközéhez egyvona-
las d^e, 13-24. hangközéhez pedig kétvonalas c^e a-
dandó. A szólmizált betűkottával vagy egyéb módon
megadott feladatok kezdőhangja szintén az egyvo-
nalas d^e.

Az értékelés az "Olvasási feladatok" c. feladatlapon
történik. A tévesztett vagy nem énekelt hangközö-
ket és akkordokat sorszámuk bekarikázásával kell
jelölni. A dallamoknál és a ritmusfeladatoknál pe-
dig át kell huzni azt az ütemet, amelyben a tanuló
hibázott.

A szólmizált és ábc-s hangnévvel énekelt feladatok
értékelésekor nem tekinthető jó megoldásnak, ha a
tanuló helyes hangnevet mond ugyan, de az énekelt
hangmagasság hibás, vagy fordítva: az énekelt hang-
magasság jó, de a hangnév hibás.

Hallás utáni írásbeli feladatok

A feladatok szövege nem szerepel magnetofon-felvéte-
len ! Minden római számmal jelölt feladat előtt a
vizsgálat vezetője olvassa fel a feladat szövegét,
és ha minden tanuló tisztában van a tennivalóval,
akkor indítsa el a magnetofont. Az arab számmal
jelölt részfeladatok között megállni, vagy a le-
játszást megismételni nem lehet ! A XI. feladatnál
a ritmusértékek írása elhagyható, elegendő a dallam-
hangok lejegyzése. A XVII. feladat csak nyolc akkor-
dot tartalmaz, és rövidebb lesz a XXI. feladat is,
amely mindössze 6 részfeladatot tartalmaz.

Írásbeli feladatok

Kérjük, hogy a vizsgálat vezetője előzőleg tanulmányozza a feladatokat, és amennyiben szükséges, beszélje meg a tanulókkal a tennivalókat. A feladatok megoldása közben segítség már nem adható !

Adatgyűjtő

Az adatgyűjtő lapon a "Továbbtanulási szándék" rovatot nem kell kitölteni.

Az érdemjegyeknél csak a legutóbbi /5. osztályban az előző évvégi, 8. osztályban és gimnáziumban a félévi jegyeket kell beírni a tantárgyak mellé.

Kérjük kiegészíteni az adatlapot az alábbi kérdésekkel:

- Énekkar tag-e? igen /1/, nem /0/ Évek száma:
- Hangszert vagy magánéneket tanult-e? igen /1/, nem /0/, Évek száma:
- Hangversenybérlete van-e ? igen /1/, nem /0/, Évek száma:

Kérjük ügyeljen arra, hogy az adatgyűjtő lap és a négy feladatlap jobb felső sarkában látható sorszám tanulónként azonos legyen !

HALLÁS UTÁNI ÉNEKLÉSI FELADATOK

I. feladat:

Énekeld vissza a hallott hangközöket la-szótaggal!

II. feladat:

Hangközöket fogsz hallani, de az előző feladattól eltérően, most a hangköz két hangja egyszerre szóval meg. Énekeld vissza la-szótaggal a hallott hangközöket!

III. feladat:

A következő hangközök mindegyikét kétszer fogod hallani. Az első elhangzás után hallott szolmizációs név a hangköz mélyebb hangjának neve. Ehhez viszonyítsd a magasabb hangot, és énekeld vissza szolmizálva a hangközt ! A második elhangzást követően abc-s hangnévvel kell visszaénekelned a hallott hangközt. A hangköz mélyebb hangja minden esetben dé.

IV. feladat:

Énekeld vissza la-szótaggal a hallott dallamokat !

V. feladat

Dallamrészleteket fogsz hallani. Minden részlet egy-egy dallam első fele. Találj ki hozzájuk illő második, befejező részt ! Az elhangzás után folytasd a dallamokat!

VI. feladat:

A következő dallamok mindegyike kétszer hangzik el. Az első elhangzás után hallani fogod a kezdőhang szolmizált nevét. Erről indulva énekeld vissza szolmizálva a dallamot ! A második elhangzást követően a kezdőhang abc-s nevét hallod. Erről a hangról indulva énekeld vissza a dallamot abc-s névvel !

VII. feladat:

Rövid dallamokat hallasz. Az elhangzás után kopogd vissza a dallamok ritmusát !

VIII. feladat:

Három hangból álló akkordokat fogsz hallani. Énekeld vissza la-szótaggal az akkord hangjait !

IX. feladat:

A következő akkordok mindegyike kétszer hangzik el. Az első elhangzást követően hallani fogod a legmélyebb hang szolmizált nevét. Ehhez viszonyítsd a két magasabb hangot, és énekeld vissza szolmizálva az akkord hangjait ! Ezután ismét hallod az akkordot, de most abc-s hangnévvel kell visszaénekelned. A legmélyebb hang minden esetben dé.

Több életkori megcsoportozásban végeztük a felmérést. Összesen 840 fő bevonásával. A hét életkori megcsoport a következő:

Óvoda	kiscsoport 3 évesek	120 fő
	nagycsoport 6 évesek	120 fő
Általános Iskola	5. oszt. 10 évesek	120 fő
	8. oszt. 14 évesek	120 fő
Ének zenei általános isk.		
	8. oszt. 14 évesek	120 fő
Gimnázium	3. oszt. 16 évesek	120 fő
Főiskola ének szakos		
hallgatók	19-23 évesek	120 fő

Pótfelmérést végeztünk 6 évesek körében 30 fővel. A mérésben résztvevő tanulók adatait adatgyűjtőn regisztráltuk. Ilyen nagy létszám mellett sok ének szakos tanárt kellett felkérnünk a vizsgálatban való részvételre. A felmérés jellege egyéni és csoportos. Az itemeket feladatokat négy feladatlapon adtuk közre. Közülük a hallás utáni éneklési és az olvasási feladatok egyéni, az írásbeli és a hallás utáni írásbeli feladatok csoportos válaszadást igényeltek. A felmérést végző tanárok tájékoztatót kaptak a teszt sorozat elvégzéséhez és értékeléséhez. Az olvasási feladatok kivételével valamennyi feladat magnetofonról szólalt meg. A megoldáshoz szükséges információkat is innen hallották a tanulók. Valamennyi jó megoldás értéke 1, a rossz válaszadásé 0 volt.

A vizsgálat ideje 1981. május. Szólnunk kell arról is, hogy az óvodás korosztályokkal természetesen nem vehettük végig a teszt sorozatot. Velük a hallás utáni éneklési feladatok közül oldattunk meg néhányat, majd a pótfelmérés során a hallás utáni írásbeli feladatokból úgy, hogy a válaszokat a felmérést végző tanár jegyezte be. Erre a pótfelmérésre azért volt szükség, mert a 10 évesek esetében

olyan jó eredmények születtek, hogy meg kellett vizsgálnunk más helyzet az alsóbb korosztály a 6 évesek esetében. A pótfelmérés eredményei a számítások során nem vettük figyelembe csak a grafikonokon --. jellel jelöltük.

C./ Hangköz tesztrendszere:

Két egymás után / szubcessziv/vagy két egyidejűleg /szimultán/ megszólaltatott hang magasságának viszonyát értjük alattal

Lehetnek:

1. Tiszták /prim, kvart, kvint, oktav/
2. Kis vagy nagy hangköz /szext, szeptin, szekund, terc/

Ezen felül valamennyi hangköz lehet szűkített vagy bővített. A hangközökhöz kapcsolódó teszt-sorozat kidolgozásánál fontosnak tartottuk, hogy:

1. Valamennyi hangköz szerepeljen a feladatokban. a tiszta primet is beleértve. A tiszta kis és nagy hangközökön kívül a b6 kvart, illetve a szűkített kvint szerepel a tesztben. Ennek oka, hogy a többféle válaszadásméghetőségét /enharmónikus hangközök/ ki akartuk zárni a feladatokból.
2. Kodály Zoltán a 4-es években felhívja a figyelmet arra a problémára, hogy a hang intervallum lényegesen nehezebb, ha lefelé lépő hangközként jelentkezik. Kérdés, valamennyi hangköz esetében, vagy csak némelyeknél igaz ez az állítás. Indokoltnak látszott tehát, mind a 12 hangközt mindkét irányban szerepeltetni. /A prim esetében az irány értelmetlen/

így a szukcessziv hangközöknél 5, a szimultán hangközöknél 13 lehetőség adódott. A teszt sorozat 4 tesztből áll.

1. Hangközhallás-teszt /I. teszt/

1. Szubteszt A szukcessziv hangközhallás
13. feladat Szukcessziv hangközpárok összehasonlítása
Itemek száma: 8 /1-8-ig/
1. feladat: Szukcessziv hangközök visszaéneklése
Itemek száma: 25 /9-33-ig/
2. Szubteszt A szimultán hangközhallás
14. feladat Szimultán hangközpárok összehasonlítása
Itemek száma : 8 /34-41-ig/
2 feladat: Szimultán hangközök visszaéneklése
Itemek száma: 13 /42-54-ig/
2. A hangközéneklés és megnevezés tesztje /II. teszt/
3. Szubteszt A hallás utáni hangközéneklés jellemzői
- 3 feladat Hallott hangközök szólmizált éneklése
Itemek száma: 13 /55-67-ig/
4 feladat Hallott hangközök ABC-s éneklése
Itemek száma: 13 /68-80-ig/
4. Szubteszt A hangnévről értendő hangközéneklés fejlődése
- 54 feladat Hangközéneklés szólmizált betűkottáról
Itemek száma 24 /81-104-ig/
55 feladat Hangközéneklés ABC-s betűkottáról.
Itemek száma 24. /105-128-ig/

- 56 feladat Megnevezett hangközök éneklése
Itemek száma: 13 /129-141-ig/
5. szubteszt Hallott hangközök megnevezése
17 feladat Szukcesszív hangközök szolmizált megnevezése
Itemek száma 25 /142-166-ig/
18 feladat Szimultán hangközök szolmizált megnevezése
Itemek száma 13 /167-189-ig/
19 feladat Szimultán hangközök megnevezése a hangköz névvel.
Itemek száma: 13 /180-192-ig/

3./ Hangközlejegyzés - teszt /III. teszt/

6. szubteszt A hallás utáni hangközírás fejlődése
20 feladat Hallott hangközök lejegyzése
Itemek száma 25 /193-217-ig/
7. szubteszt A megnevezett hangközök leköttázása 43
43 feladat Megnevezett hangközök köttá-
ba írása
Itemek száma 13 /218-230-ig/

4./ Hangközolvasás teszt /IV. teszt/

8. szubteszt Éneklés szolmizálással és ABC-vel
57 feladat Szolmizált hangközéneklés kottaképről
Itemek száma: 13 /231-243-ig/
58 feladat ABC-s hangközéneklés kotta-
képről
Itemek száma 13 /244-256-ig/
9. szubteszt Belső halláson alakuló hangközolvasás
15 feladat Szukcesszív hangközök össze-
hasonlítása kottaképpel
Itemek száma: 8 /257-264-ig/

16 feladat Szimultán hangközök összehasonlítása kottaképpel
Itemek száma 8 /265-272-ig/

D./ Hangszinteszt

A hangszin egyes hangszerek és énekhangok hangzásának megkülönböztetésén sajátos jellege amely függ a megszólaló hang felhangjainak számától és erősségétől. A hangszin észlelésének fejlődésére kidolgozott teszt négy feladatot tartalmaz.

Hangszinteszt /XIX. teszt/

36. szubteszt A hangszinészlelés

- 39 feladat Azonoszenei részletek hangszinének összehasonlítása
Itemek száma 6 /749-754-ig/
- 40 feladat Különböző zenei részletek hangszinének összehasonlítása
Itemek száma:6 /755-760-ig/
- 41 feladat Együtthangzó hangszerek számának megállapítása
Itemek száma 6 /761-766-ig/
- 42 feladat Együtthangzó hangszerek megnevezése
Itemek száma 6 /767-772-ig/

HANGKÖZÖK

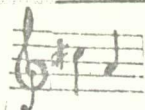
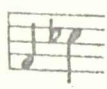
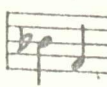

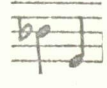

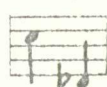
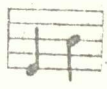
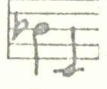

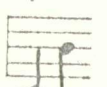
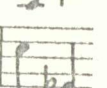
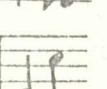

I. Teszt

Hangközhallás

1. Szubteszt Szukcessziv hangközhallás

/F: 13, 1; I: 1-33 /

Feladat száma	Azonosítási sorszám	jelölés	Megnevezés	ITEM
F:13	1	k3-k2 ↓	kis terc-kis szekund	
	2	t5-k3 ↑	tiszta kvint-kis terc	
	3	n2-n2 ↑	nagy szekund - nag. nagy szekund	
	4	t4-b4 ↑	tiszta kvart- bővített kvart	
	5	n3-n3 ↓	nagy terc - nagy terc	
	6	t4-sz4 ↓	tiszta kvart - szűkített kvart	
	7	n6-n6 ↑	nagy szext - nagy szext	
	8	t8-k7 ↓	tiszta oktáv - kis szeptim	
F:1	9	k3 ↓	kis terc	
	10	k2 ↑	kis szekund	
	11	t5 ↓	tiszta kvint	
	12	t8 ↑	tiszta oktáv	
	13	k6 ↓	kis szext	
	14	t4 ↑	tiszta kvart	
	15	n2 ↓	nagy szekund	
	16	n6 ↑	nagy szext	

Azonosítási sorszám jelölés		Megnevezés	ITEL
17.	n3 ↓	nagy terc	
18.	sz5 ↑	szűkített kvint	
19	t4 ↓	tiszta kvart	
20	k7 ↑	kis szeptim	
21	sz5 ↓	szűkített kvint	
22	n2 ↑	nagy szekund	
23	t1	tiszta prim	
24	n7 ↓	nagy szeptim	
25	t5 ↑	tiszta kvint	
26	k7 ↓	kis szeptim	
27	n3 ↑	nagy terc	
28	k2 ↓	kis szekund	
29	n7 ↑	nagy szeptim	
30	n6 ↓	nagy szext	
31	k6 ↑	kis szext	
32	t8 ↓	tiszta oktáv	
33	k3 ↑	kis terc	

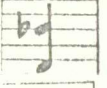
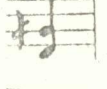

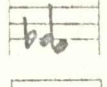
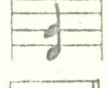

2. Szubteszt Szimultán hangközhallás

/ F:14, 2; I: 34-54/

Feladat száma	Azonosítási sorozám jelölés		Megnevezés	ITEM
F:14	34	k3-k2	kis terc - kis szekund	
	35	t5-k3	tiszta kvint - kis terc	
	36	n2-n2	nagy szekund - nagy szekund	
	37	b4-t4	bővitett kvart- tiszta kvart	
	38	n3-n3	nagy terc - nagy terc	
	39	t4-sz4	tiszta kvart- szűkített kvart	
	40	n6-n6	nagy szext - nagy szext	
	41	t8-k7	tiszta oktáv - kis szeptim	
F:2	42	k3	kis terc	
	43	t4	tiszta kvart	
	44	k2	kis szekund	
	45	n7	nagy szeptim	
	46	n2	nagy szekund	
	47	t3	tiszta oktáv	
	48	t5	tiszta kvint	
	49	b4	bővitett kvart	
	50	k6	kis szext	
	51	k7	kis szeptim	
	52	t1	tiszta prim	
	53	n6	nagy szext	
	54	n3	nagy terc	

II. Teszt Hangközök éneklése és megnevezése
hangnévvel

3. Szubteszt A hallás utáni hangközéneklés
jellemzői
/F: 3,4; I: 55-80/

Feladat száma	Azonosítási		Magnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
F:3 F:4				
	55,68	n3	nagy terc	
	56,69	n6	nagy szext	
	57,70	t1	tiszta prim	
	58,71	k7	kis szeptim	
	59,72	k6	kis szext	
	60,73	b4	bővitett kvart	
	61,74	t5	tiszta kvint	
	62,75	t8	tiszta oktáv	
	63,76	n2	nagy szekund	
	64,77	n7	nagy szeptim	
	65,78	k2	kis szekund	
	66,79	t4	tiszta kvart	
	67,80	k3	kis terc	

4. Szubteszt

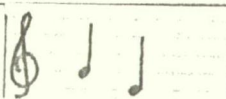
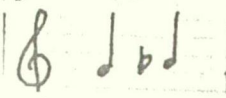

A hangnévről történő
hangközénekklés fejlődése
/F: 54,55,56; I: 81-141/

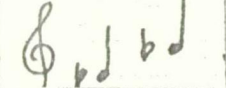

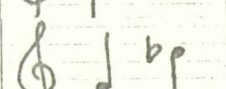

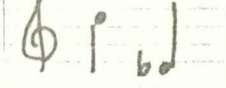

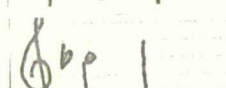

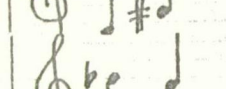
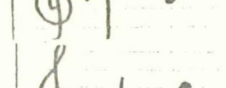
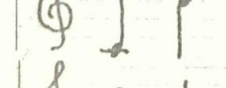
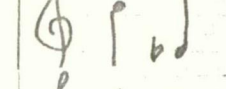

Feladat száma	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
F:54	81	m-s ↑	mi-szó	m-s
	82	s-d ↑	szó-dó	s _r -d
	83	l-l ↑	lá-lá	l _r -l
	84	d-t ↑	dó-ti	d-t
	85	l-m ↑	lá-mi	l _r -m
	86	f-t ↑	fá-ti	f-t
	87	t-d ↑	ti-dó	t _r -d
	88	d-l ↑	dó-lá	d-l
	89	r-m ↑	ré-mi	r-m
	90	m-d ↑	mi-dó'	m-d'
	91	s-f ↑	szó-fá	s _r -f
	92	d-m ↑	dó-mi	d-m
	93	s-m ↓	szó-mi	s-m
	94	d-s ↓	dó-szó,	d-s,
	95	l-l ↓	lá-lá,	l-l,
	96	t-d ↓	ti-dó	t-d
	97	m-l ↓	mi-lá,	m-l,
	98	t-f ↓	ti-fá	t-f
	99	d-t ↓	dó-ti,	d-t,
	100	l-d ↓	lá-dó	l-d
	101	m-r ↓	mi-re	m-r
	102	d-m ↓	dó-mi	d ^l -m
	103	f-s ↓	fá-szó,	f-s,
	104	m-d ↓	mi-dó	m-d
F:55	105	d'-f'		d-f
	106	d'-g'		d-g
	107	d'-d''		d-d
	108	d'-cisz''		d-cisz
	109	d'-a'		d-a
	110	d'-gisz'		d-gisz
	111	d'-esz'		d-esz
	112	d'-h'		d-h
	113	d'-e'		d-e
	114	d'-b'		d-b
	115	d'-c''		d-c
	116	d'-fisz'		d-fisz
	117	c''-a'		c-a
	118	c''-g'		c-g

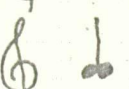
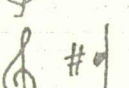
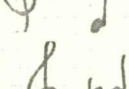
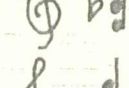

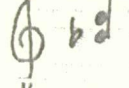

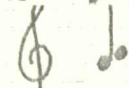

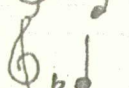

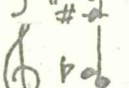

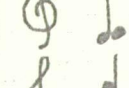
Feladat száma	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
	119	c ⁿ -c'		c-c
	120	c ⁿ -desz'		c-desz
	121	c ⁿ -f'		c-f
	122	c ⁿ -gesz'		c-gesz
	123	c ⁿ -h'		c-h
	124	c ⁿ -esz'		c-esz
	125	c ⁿ -b'		c-b
	126	c ⁿ -e'		c-e
	127	c ⁿ -d'		c-d
	128	c ⁿ -asz'		c-asz
F:56	129	k3	kis terc	k3
	130	t4	tiszta kvart	t4
	131	t8	tiszta oktáv	t8
	132	n7	nagy szeptim	n7
	133	t5	tiszta kvint	t5
	134	b4	bővitett kvart	b4
	135	k2	kis szekund	k2
	136	n6	nagy szext	n6
	137	n2	nagy szekund	n2
	138	k6	kis szext	k6
	139	k7	kis szeptim	k7
	140	n3	nagy terc	n3
	141	t1	tiszta prim	t1

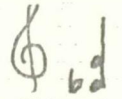
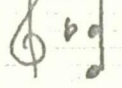

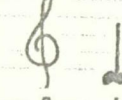
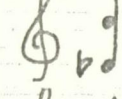

5. Szubteszt Hallott hangközök megnevezése

/F: 17,18,19; I: 142-192/

Feladat száma	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
F:17	142	d-1 ↓	dó-lá,	
	143	m-f ↑	mi-fá	
	144	s-d ↓	szó-dó	
	145	l-l ↑	lá-lá	
	146	d-m ↓	dó-mi	

Azonosítási sorszám	jelölés	Megnevezés	ITER
147	s-d ↑	szó-dó	
148	l-s ↓	lá-szó	
149	d-l ↑	dó-lá	
150	t-s ↓	ti-szó	
151	t-f ↑	ti-fá	
152	l-m ↓	lá-mi	
153	s-f ↑	szó-fá	
154	f-t ↓	fá-ti	
155	r-m ↑	ré-mi	
156	m-m	mi-mi	
157	t-d ↓	ti-dó	
158	l-m ↑	lá-mi	
159	f-s ↓	fá-szó	
160	d-m ↑	dó-mi	
161	f-m ↓	fá-mi	
162	d-t ↑	dó-ti	
163	m-s ↓	mi-szó	
164	l-f ↑	lá-fá	
165	d-d ↓	dó-dó	
166	m-s ↑	mi-szó	

Feladat száma	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
F: 18	167	d-s	dó-szó	
	168	m-f	mi-fá	
	169	d-l	dó-lá	
	170	s-d	szó-dó	
	171	m-m	mi-mi	
	172	d-t	dó-ti	
	173	m-s	mi-szó	
	174	s-f	szó-fá	
	175	d-m	dó-mi	
	176	m-d	mi-dó	
	177	s-l	szó-lá	
	178	l-m	lá-mi	
	179	d-d	dó-dó	
	F: 19	180	k3	kis terc
181		t4	tiszta kvart	
182		k2	kis szekund	
183		n7	nagy szeptim	
184		n2	nagy szekund	
185		t8	tiszta oktáv	
186		t5	tiszta kvint	

Feladat száma	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
	187	b4	bővitett kvart	
	188	k6	kis szext	
	189	k7	kis szeptim	
	190	t1	tiszta prim	
	191	n6	nagy szext	
	192	n3	nagy terc	

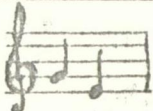
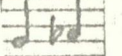
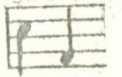
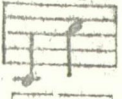
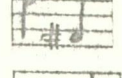
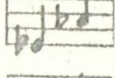
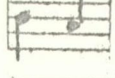
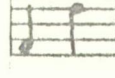

III. Teszt

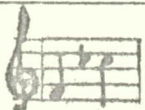

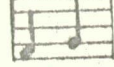
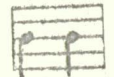
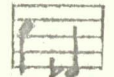
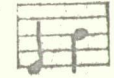

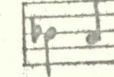

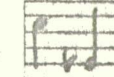

Hangközök lejegyzése

6. Szubteszt

A hallás utáni hangközlejegyzés fejlődése

/ F: 20; I: 193-217/

Feladat száma	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
F:20	193	g'-e'		
	194	g'-asz'		
	195	c''-f'		
	196	c'-c''		
	197	d''-fisZ'		
	198	esz'-asz'		
	199	h'-a'		
	200	f'-d''		
	201	cisz''-a'		

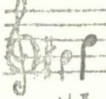
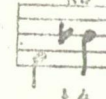

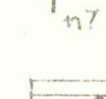

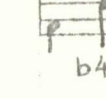

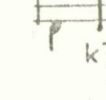
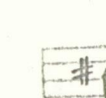
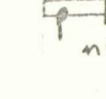

Azonosítási sorsszám jelölés		Megnevezés	ITEM
202	f ¹ -cesz ²		
203	b ¹ -f ¹		
204	d ¹ -c ²		
205	b ¹ -e ¹		
206	f ¹ -g ¹		
207	h ¹ -h ¹		
208	c ² -desz ¹		
209	e ¹ -h ¹		
210	b ¹ -c ¹		
211	d ¹ -fis ¹		
212	b ¹ -a ¹		
213	c ¹ -h ¹		
214	c ² -esz ¹		
215	e ¹ -c ²		
216	d ¹ -d ¹		
217	f ¹ -asz ¹		

7. Szütteszt

A megnevezett hangközök lekottázása

/F: 43

I: 218-230 /

Feladat száma	Azonosítási sorszám jelölés		Megnevezés	ITEM
F:43	218	k3	kis terc	
	219	t4	tisztá kvart	
	220	k2	kis szekund	
	221	n7	nagy szeptim	
	222	n2	nagy szekund	
	223	t8	tisztá oktáv	
	224	t5	tisztá kvint	
	225	b4	bővitett kvart	
	226	k6	kis szext	
	227	k7	kis szeptim	
	228	t1	tisztá prim	
	229	n6	nagy szext	
	230	n3	nagy terc	

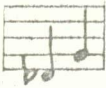
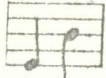

IV. Teszt Hangközök olvasása kottaképről

8. Szubteszt Éneklés szolmizálással és ábécével

/F: 57,58; I: 231-256/

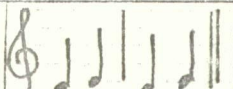

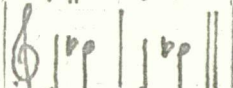

Feladat száma	Azonosítási sorszám	jelölés	Megnevezés	ITEM	
F:57	231	l-d ↑	lá-dó		
	232	s-d ↑	szó-dó		
	233	l-l ↑	lá-lá		
	234	d-t ↑	dó-ti		
	235	l-m ↑	lá-mi		
	236	f-t ↑	fá-ti		
	237	m-f ↑	mi-fá		
	238	d-l ↑	dó-lá		
	239	s-l ↑	szó-lá		
	240	m-d ↑	mi-dó		
	241	s-f ↑	szó-fá		
	242	d-m ↑	dó-mi		
	243	r-r	ré-ré		
	F:58	244	g'-g'		
		245	f'-a'		
246		cisz'-h'			
247		d'-b'			
248		a'-h'			

Élőadati száma	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
	249	esz-c''		
	250	e-f'		
	251	desz-g'		
	252	e-h'		
	253	d-cisz''		
	254	c-c'		
	255	e-a'		
	256	d-f'		

9. Szubteszt Belső halláson alapuló hangközelítés

/F: 15,16; I: 257-272 /

Élőadati száma	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
:15	257	n2-n2 ↑	nagy szekund- nagy szekund	
	258	k6-n6 ↓	kis szext - nagy szext	
	259	k7-k7 ↑	kis szeptim- kis szeptim	
	260	k2-t1 ↓	kis szekund- tisztá prim	
	261	n3-k3 ↑	nagy terc- kis terc	
	262	k2-k2 ↑	kis szekund- kis szekund	
	263	sz5-t5 ↓	szűkített kvint- tisztá kvint	
	264	n3-n3 ↑	nagy terc - nagy terc	

Feladat száma	Azonosítási		Nevnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
F:16	265	n3-n3	nagy terc- nagy terc	
	266	t5-sz5	tiszta kvint- szűkített kvint	
	267	k2-k2	kis szekund- kis szekund	
	268	k3-n3	kis terc- nagy terc	
	269	t1-k2	tiszta prim- kis szekund	
	270	k7-k7	kis szeptim- kis szeptim	
	271	n6-k6	nagy szext- kis szext	
	272	n2-n2	nagy szekund- nagy szekund	

HANGSZIN

XIX. Teszt

36. Szubteszt A hangszin érzékelésének fejlődése

/F: 39, 40, 41, 42; I: 749-772/

Adat sorszáma	Azonosítási sorszám	jelölés	Megnevezés	ITEM
F: 39	749		fuvola-furulya	
	750		zongora-xylofon	
	751		hegedű-hegedű	
	752		orgona-orgona	
	753		zongora-csemballo	
F: 40	754		kürt-kürt	
	755		kürt-fagott	
	756		cimbalom-csemballo	
	757		gordonka-gordonka	
	758		fuvola-fuvola	
F: 41	759		lant-cimbalom	
	760		trombita-trombita	
	761		fuvola-csemballo	Bach: Szonáta BWV. 1030
	762		zongora-klarinét- mélyhegedű	Mozart: Esz-dur trió III. tétel
	763		kürt-zongora	Schumann: Asz-dur Adagio
	764		fuvola-csemballo- gordonka	Bach: E-dur Szonáta BWV. 1035
	765		oboa-hegedű-mély- hegedű-gordonka	Mozart: F-dur Quartett III. tétel
F: 42	766		gordonka-zongora	Valentini: E-dur Szonáta II. tétel
	767		fuvola-csemballo	Bach: Fuvola-csemballo szonáta BWV. 1030
	768		zongora-klarinét- mélyhegedű	Mozart: Esz-dur trió III. tétel
	769		kürt-zongora	Schumann: Adagio

Adat kódja	Azonosítási		Megnevezés	ITEM
	sorszám	jelölés		
	770		csemballo-fuvola- gordonka	Bach: E-dur Szonáta BWV. 1035
	771		oboa-hegedü-mély- hegedü és gordonka	Mozart: F-dur Quartett III.tétel
	772		gordonka-zongora	Valentini:E-dur Szoná- ta II.tétel

IV.

A zenei képesség fejlődésének elemzése

1. Hangköz

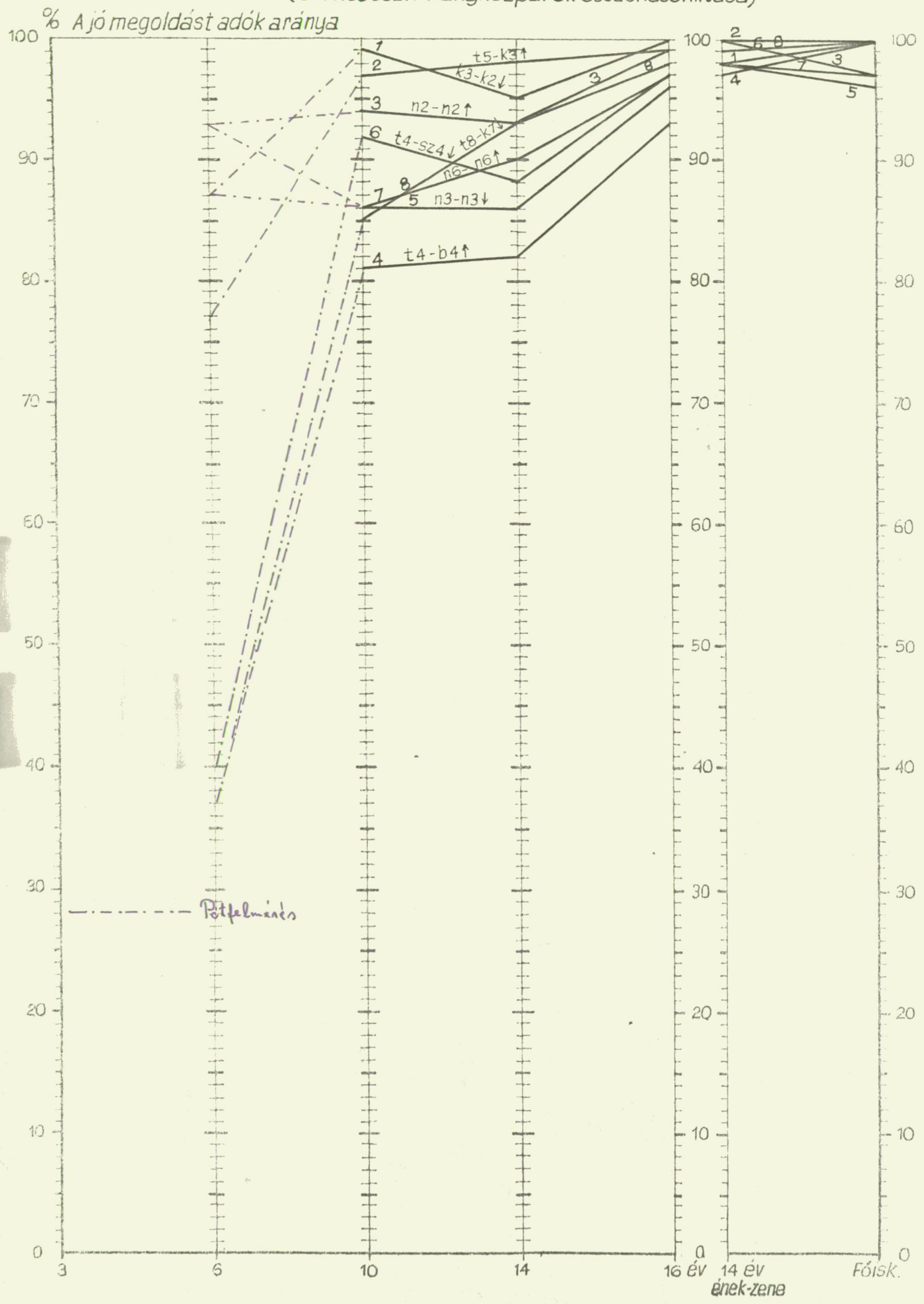
1.1. Hangközhallás

1.1.1. Szukcesszív hangközhallás

A sukceszív hangközhallás vizsgálatára két feladatot dolgoztunk ki. Az egyik sukceszív hangközpárok összehasonlítását kérte a tanulóktól. Ez a feladat egyike volt azoknak, amelyek esetében vizsgálódásunkat az alsóbb korosztályra is ki kellett terjeszteni ptfelmérés keretén belül. Mivel a 10 évesek jó megoldásai valamennyi item esetében 80 % fölé voltak. Érdemes tehát megvizsgálni, honnan indulnak el a 6 évesek a fejlődés útján. A 6 évesek körében a legkevesebb jó választ a 4-es és a 8-as item kapta /37 %./ A 4-es item tiszta kvart- bókvarthangközpár összehasonlítására a többi életkori metszetben is, kivéve a főiskolásokat a legkevesebben adtak jó választ. A 6 évesek teljesítményei a 3 40 %-os megoldást kivéve igen magasak. A legtöbb jó megoldás /94 %/ a 3-as és a 5-ös item esetében történt. Ezek azonos hangközt megszólaltató hangközpárok. A többi életkori metszetben viszont a különböző hangközpárokat adták meg a legjobban, 1-2-es item. Az eloszlási görbén jól látszik, miként alakul a jó megoldást adók aránya. A különböző életkori metszetek átlagos teljesítményei olyan magasak, hogy ez a képesség 10 éves kortól már kialakultnak mondható. A sukceszív hangközhallás vizsgálatának másik feladata sukceszív hangközök visszaéneklése volt /128. oldal/ Ezzel a feladattal 3 éves kortól végeztünk méréseket. Ha az ábra első részét vesszük szemügyre, 3-6-10 éves gyermekek teljesítményeit, akkor azt mondjuk, hogy csodálatos ez a fejlődés. Az eloszlási görbén /129. oldal/ jelzett 11 %-os átlagtól /3 évesek/ a 10 évesek 82 %-os átlagos teljesítményéig jutunk el. De mi történik

SZUKCESSZÍV HANGKÖZHALLÁS

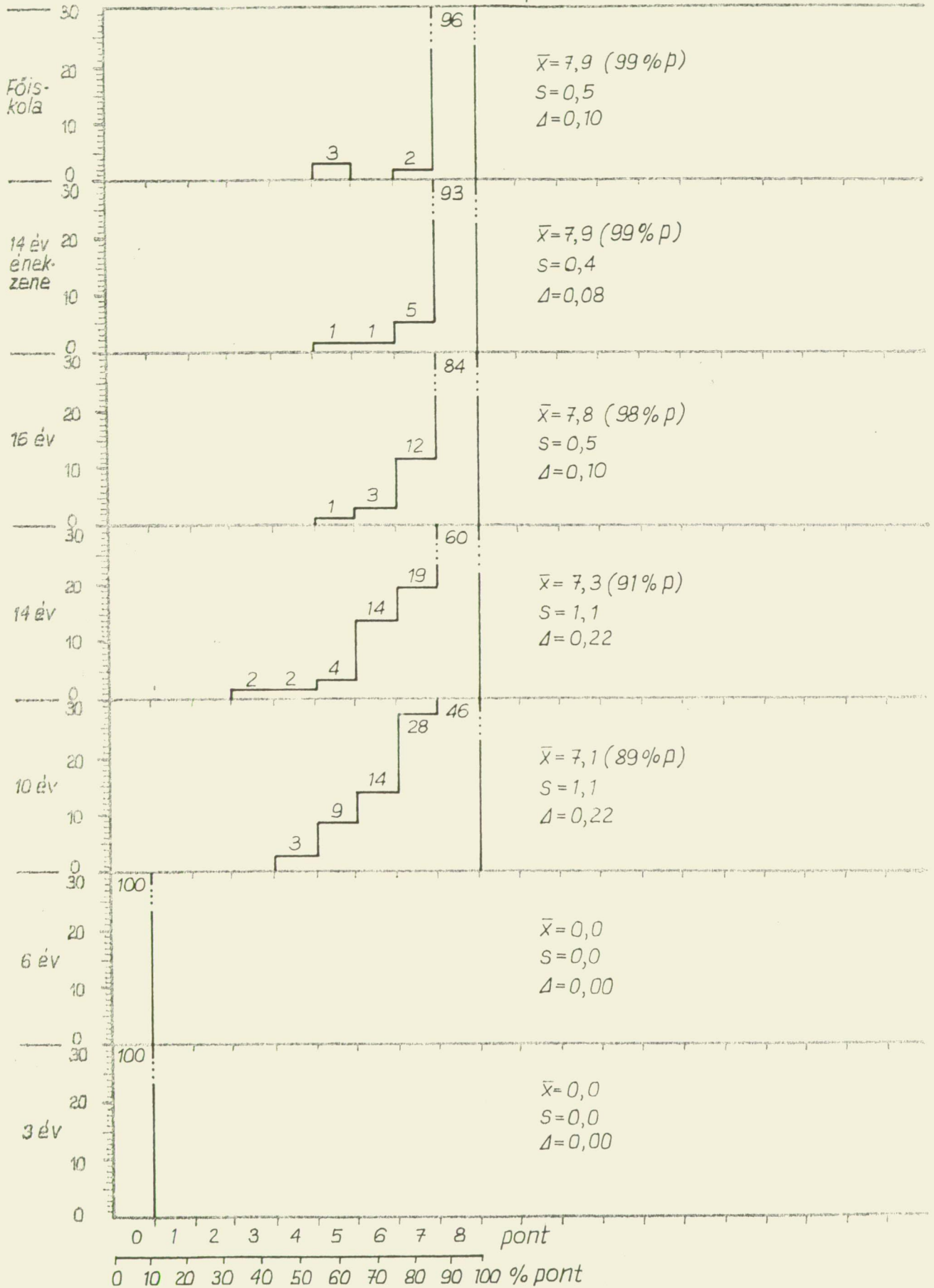
(Szukcesszív hangközpárok összehasonlítása)

SZUKCESSZÍV HANGKÖZPÁROK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

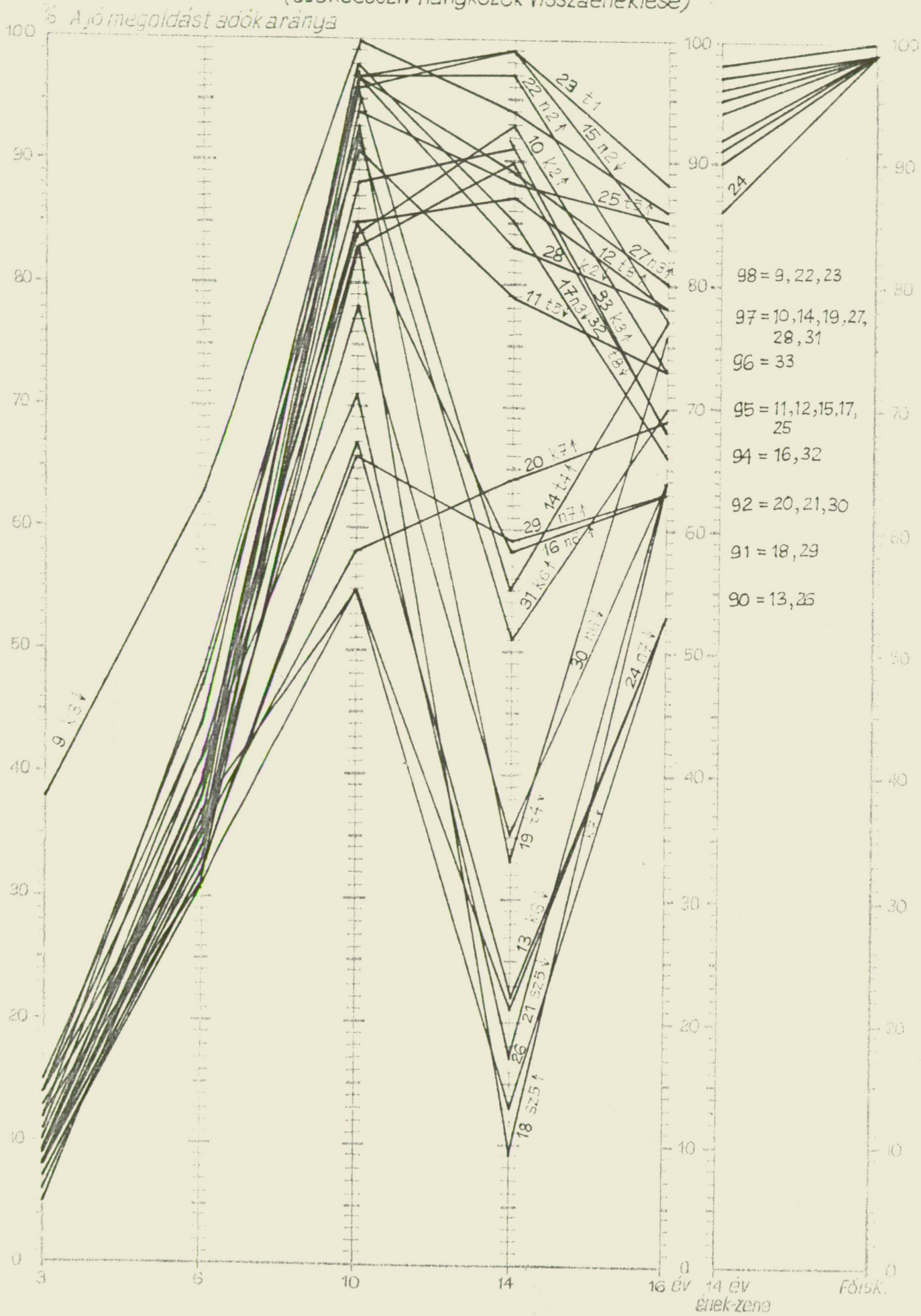
A tanulók feladatonkénti teljesítménye
p=5%

Tanulók aránya
%-ban

SZUKCESSZIV HANGKÖZHALLÁS

(Szukcessziv hangközök visszaéneklése)

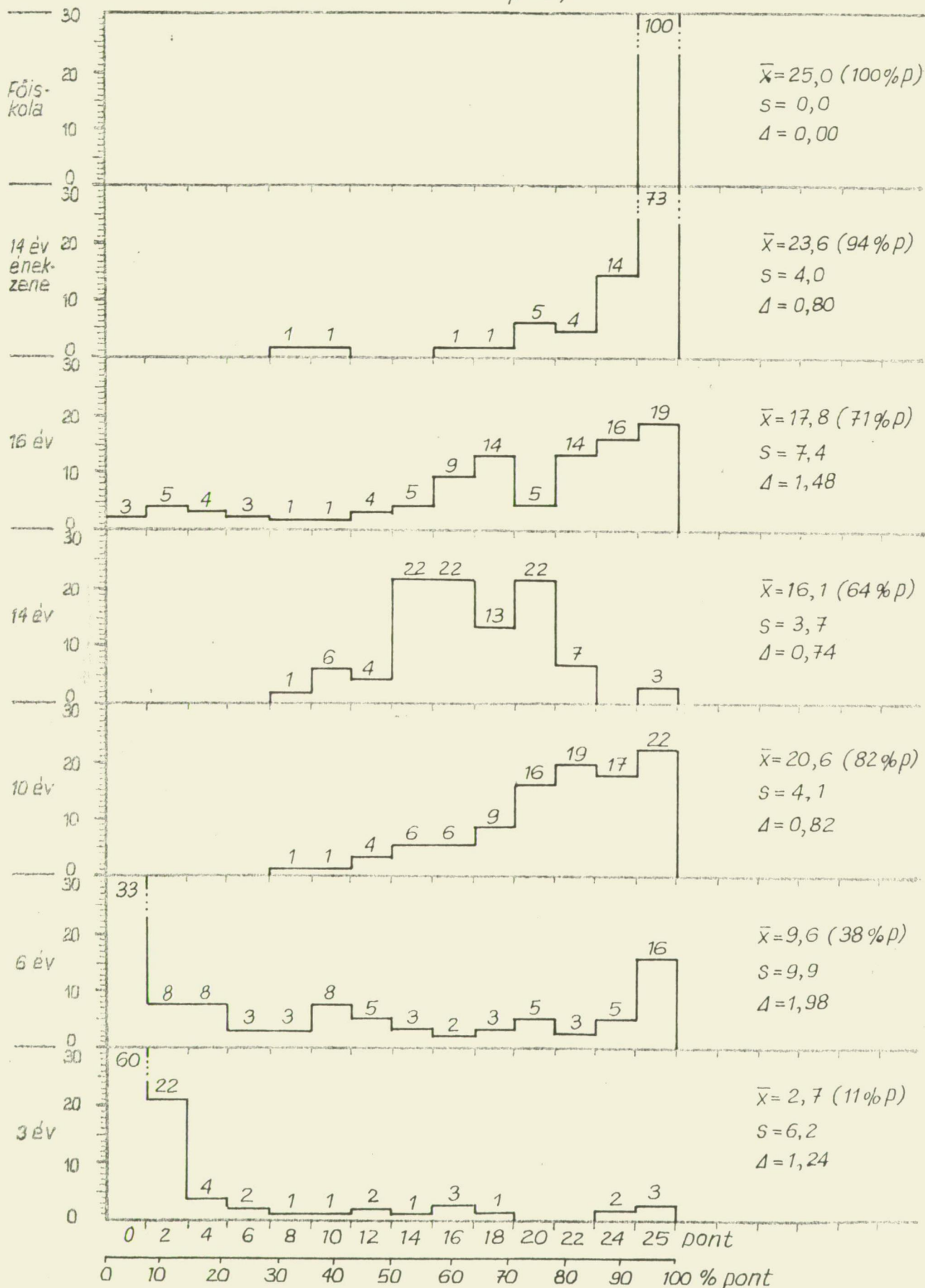

SZUKCESSZÍV HANGKÖZÖK VISSZAÉNEKLÉSE

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$\rho = 5\%$

Tanulók aránya
%-ban

ezután? A görbe a legtöbb esetben a jó megoldást adók arányának csökkenését jelzi, és ez a csökkenés óriási. Szemléltetésül csak egyetlen egy példa.: A sok közül: a tiszta kvart lefelé lépő hangközét a 10 évesek 2 %-a éneklí vissza, míg a 14 éveseknek esu- pán 33 %-a ad jó feleletet. A 16 évesek teljesítménye nő de így is csak 62 %-ig.

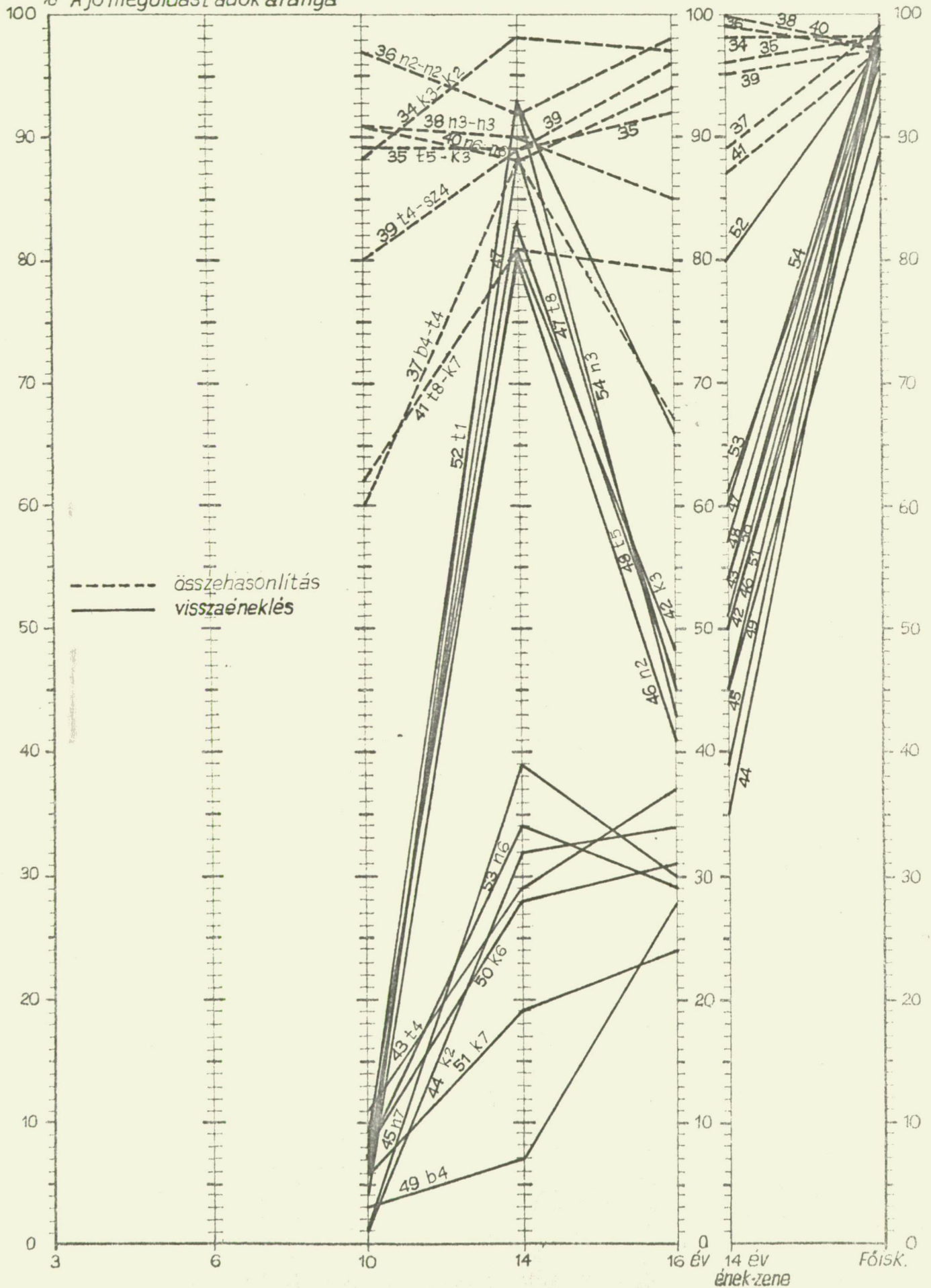
Az ábra két fő tendenciája közül az egyik az előbb említett csökkenés, a 14 éves korra és a lassu emel- kedés 16 éves korra. Ezt az irányvonalat következő hang- közöknél tapasztaljuk. Szűkített kvint le és fel, kis és nagy szekt fel és le, tiszta kvart le nagyszseptim fel és le. A másik tendenciát a tiszta prim kis és nagy szekundffel és le, tiszta dtáv fel és le képviselik. Ezeknél a hangközöknél a 14 évesek teljesítménye nő, a 10 évesekéhez képest. A 16 éveseknél azonban itt is csökkenést tapasztalhatunk. Az ének-zenei általános iskolai tanulók és a főiskolások esetében kialakult a szukcessziv hangközhallás képessége. Átlagos tel- jesítményük 94 %, illetve 100 %.

1.1.2. Szimultán hangközhallás

A szukcessziv hangközökhöz hasonlóan itt is össze- hasonlítási és visszaéneklési feladatokkal voltak a felmérésben résztvevők szimultán hangközhalláské- pességük szintjéről. Miután a két feladat teljesítmé- nyeit egy grafikonra rajzolták /lásd. 131. oldal/ azonnal kitűnik, hogy az összehasonlítási feladatok sokkal magasabb százalékban oldották meg mint a visszaéneklési feladatot. Szukcessziv hangközhallás esetében tárgyalt fő tendenciák a szimultán hangközök esetében is jelen vannak, de ellentétben előjellel. Míg a szukcessziv hangközök visszaéneklésénél a 10-14 16 évesek eredményei közül a 14 éveseké volt a leg- több esetben legalacsonyabb, addig a szimultán hang-

SZIMULTÁN HANGKÖZHALLÁS

% A jó megoldást adók aránya

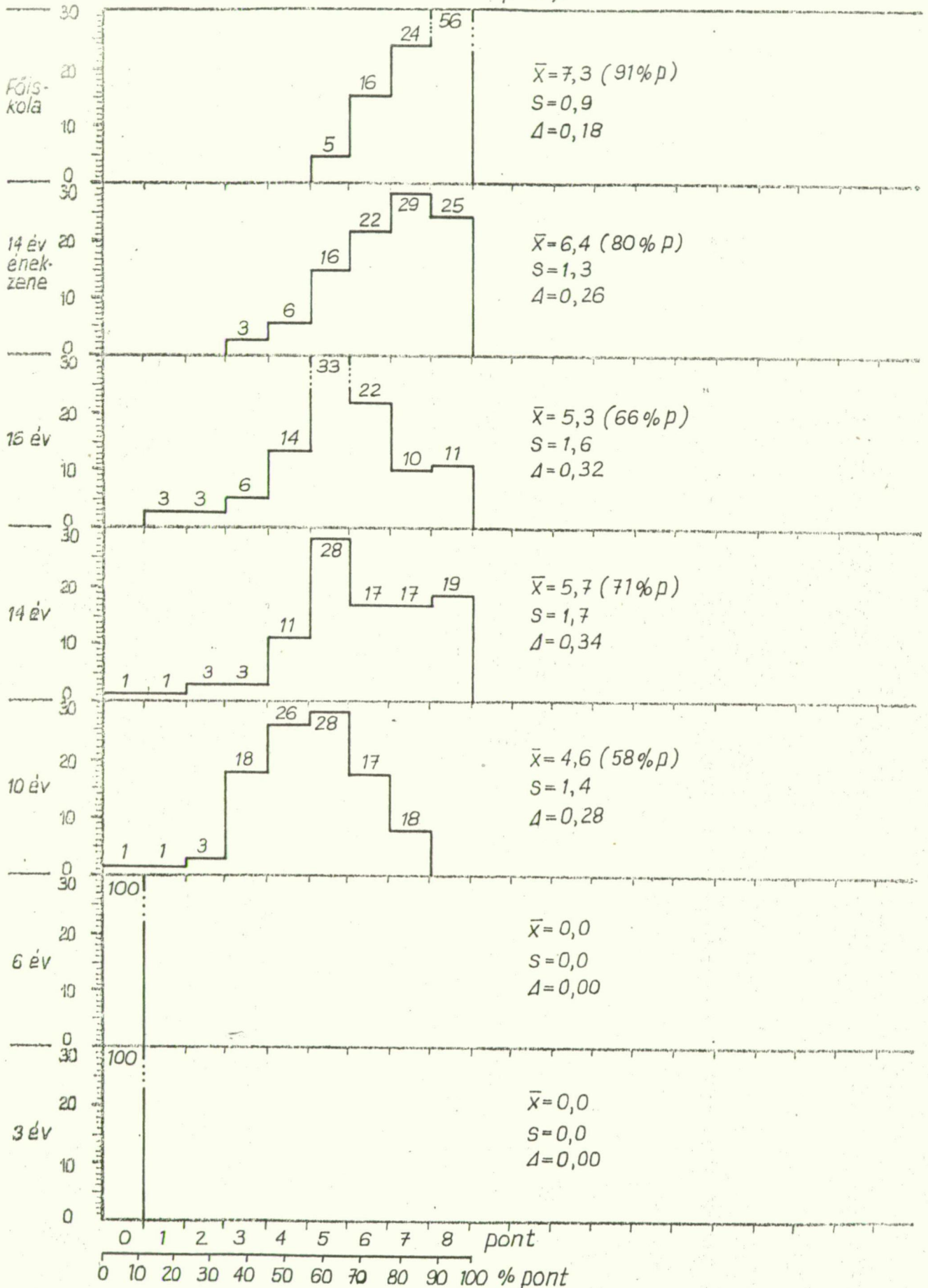

SZIMULTÁN HANGKÖZPÁROK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

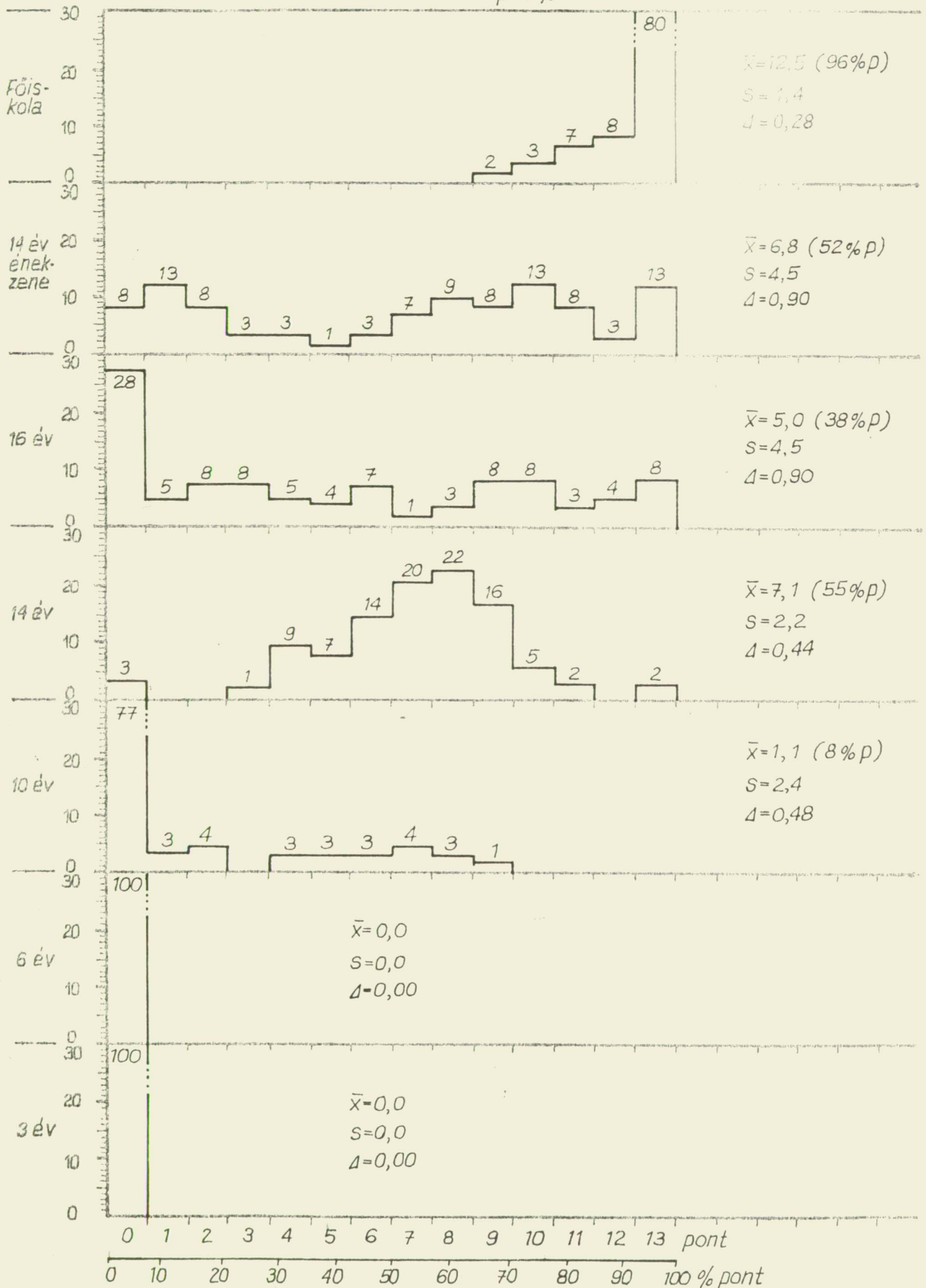
Tanulók aránya
%-ban

SZIMULTÁN HANGKÖZÖK VISSZAÉNEKLÉSE

A tanulók feladatonkénti teljesítménye
p=5%

Tanulók aránya
%-ban

közöknél ők adják a legtöbb jó választ. A szukcesz-szív hangközök közül részletesen kielemeztük, melyek voltak a legkönnyebbek és melyek a legnehezebbek. A szimultán hangközöknél ugyanezt tapasztaljuk. Itt is a kis és nagy szextet, a kisés a nagy szeptimet tiszta kvartot, bő kvartot /enharmonikus a szűk kvinttel/ jól visszaéneklők száma volt a legalacsonyabb. A két feladat eloszlását az ábrák jól mutatják. Különösen érdekes képet mutatnak a szimultán hangközök visszaéneklésénél a kapott átlagos teljesítmények. A 10 éveseké mindössze 8 %, 14 éves korban viszont 55 %, 16 éves korra visszaesik 38 %-ra.

1.2. Hangközéneklés és megnevezés

1.2.1. Hallás utáni hangközéneklés

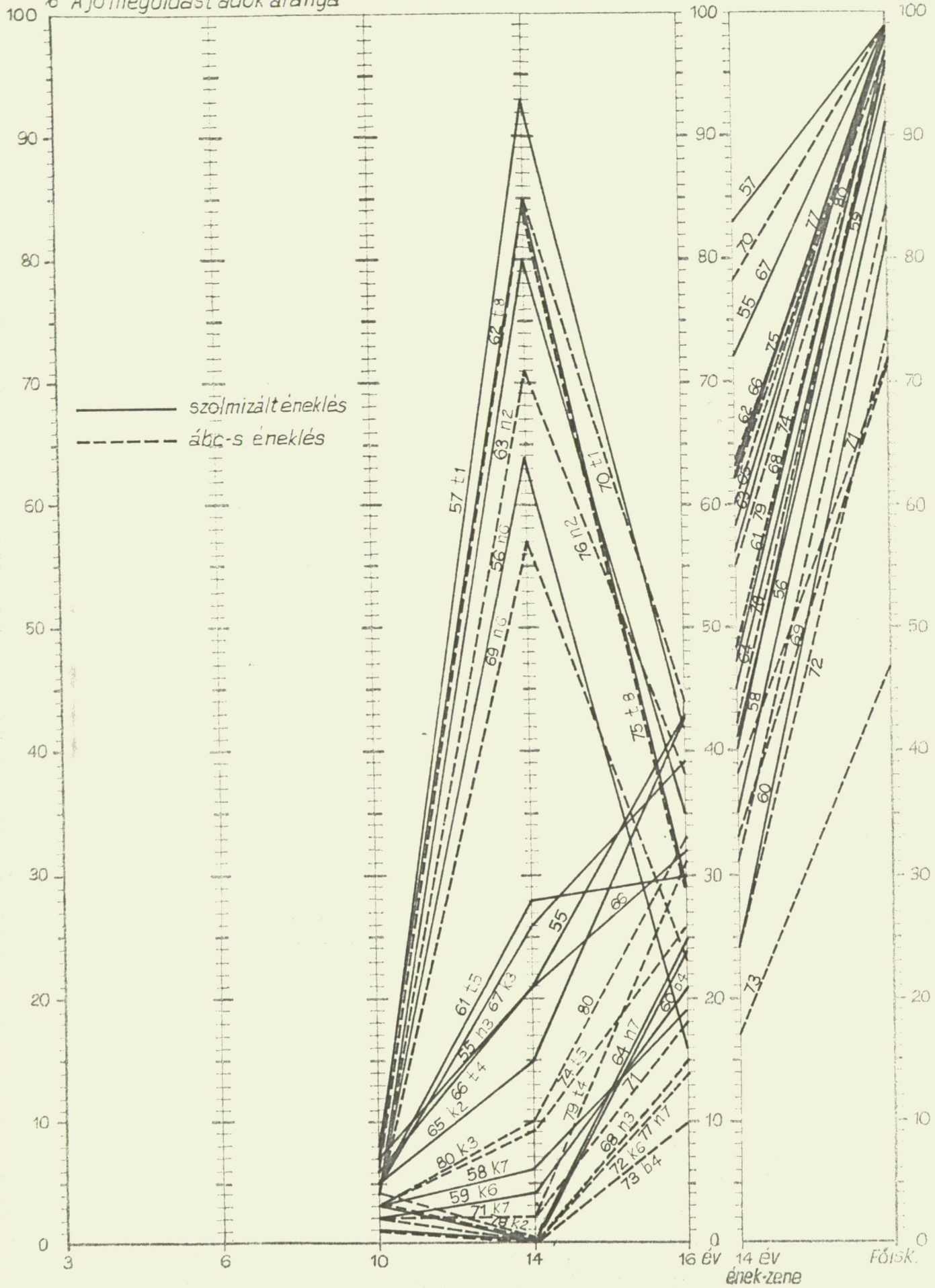
Kétféleképpen kellett visszaénekelni a hallott hangközöt szolmizálva majd abc-s névvel /135. oldal/ Azt tapasztaljuk, hogy ugyanazok a hangközök könnyűek, illetve nehezek, a szolmizált és az abc-s visszaéneklésnél. A 136 és 137. oldalon közölt eloszlás nagyon sok hasonlóságot mutat főként az 5. 6. életkori metszetekben. Az átlagot a szolmizált hangközéneklés magasabb teljesítményeit jelzik az abc-s énekléssel szemben.

1.2.2. Hangnévről történő hangközéneklés

Itt is a szolmizált és az abc-s hangközéneklést vizsgáltuk /lásd. 138. oldal/ Az éneklés betűkötő-tárolt történt. A grafikonok nagy hasonlóságot mutatnak, de ugyanolyan elrendezésük, mint a hallás utáni hangközéneklésnél. E szerint amelyik hangközöt jól vissza tudják énekelni, azt a hangneve hangközi éneklésnél is jól éneklük vissza. A teljesítmények eloszlását tekintve /140-141. oldal./ az átlagok jól érzékeltetik az abc-s éneklés nehézségét a szolmizált hangközénekléssel szemben.

HANGKÖZÖK VISSZAÉNEKLÉSE HANGNÉVEL

% A jó megoldást adók aránya

— szolmizált éneklés
 - - - - - abc-s éneklés

ének-zene

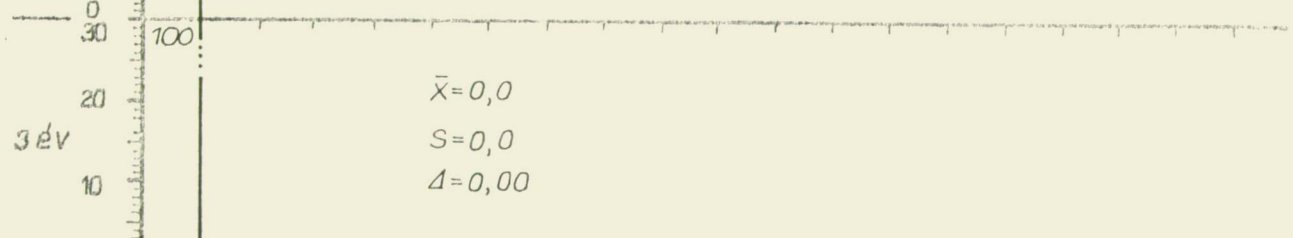
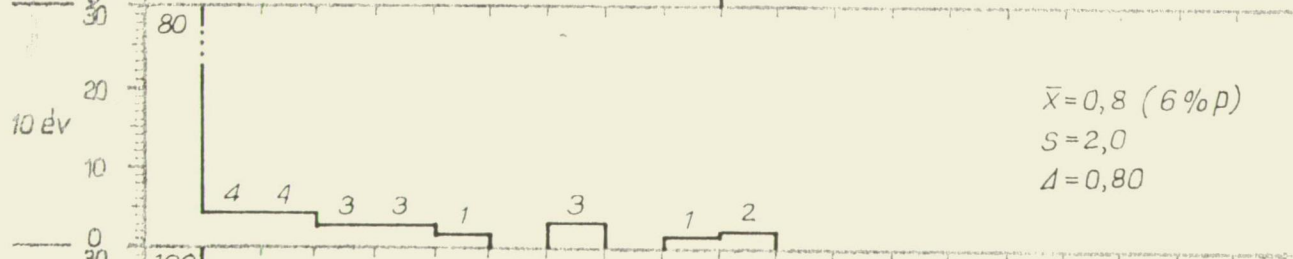
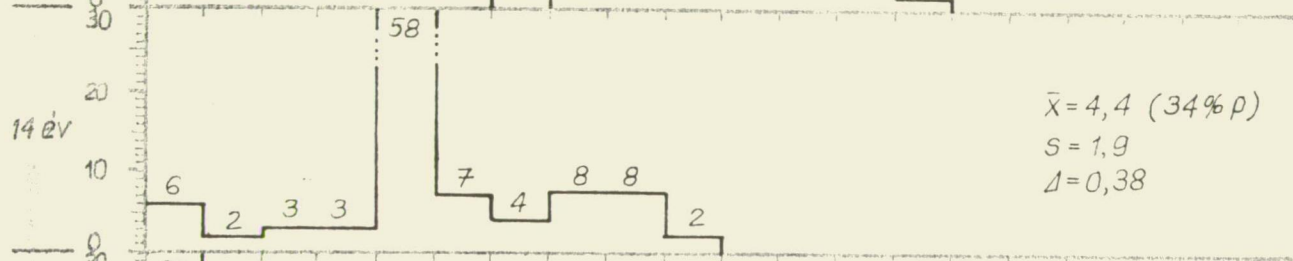
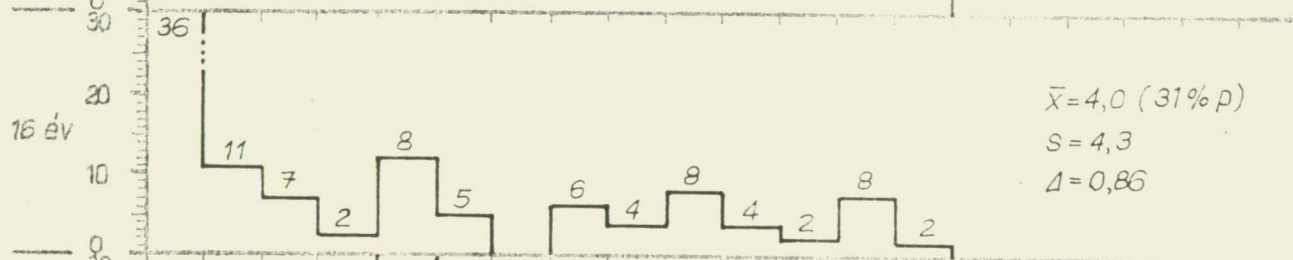
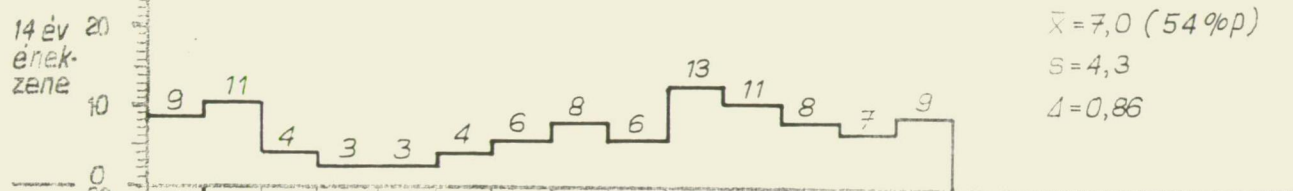
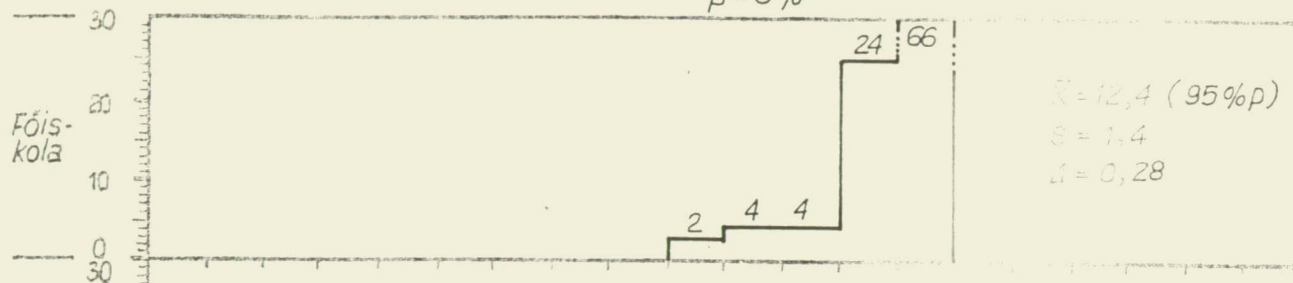
Főisk.

Tanulók aránya
% - ban

HALLOTT HANGKÖZÖK SZOLMIZÁLT ÉNEKLÉSE

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p = 5\%$

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 % pont

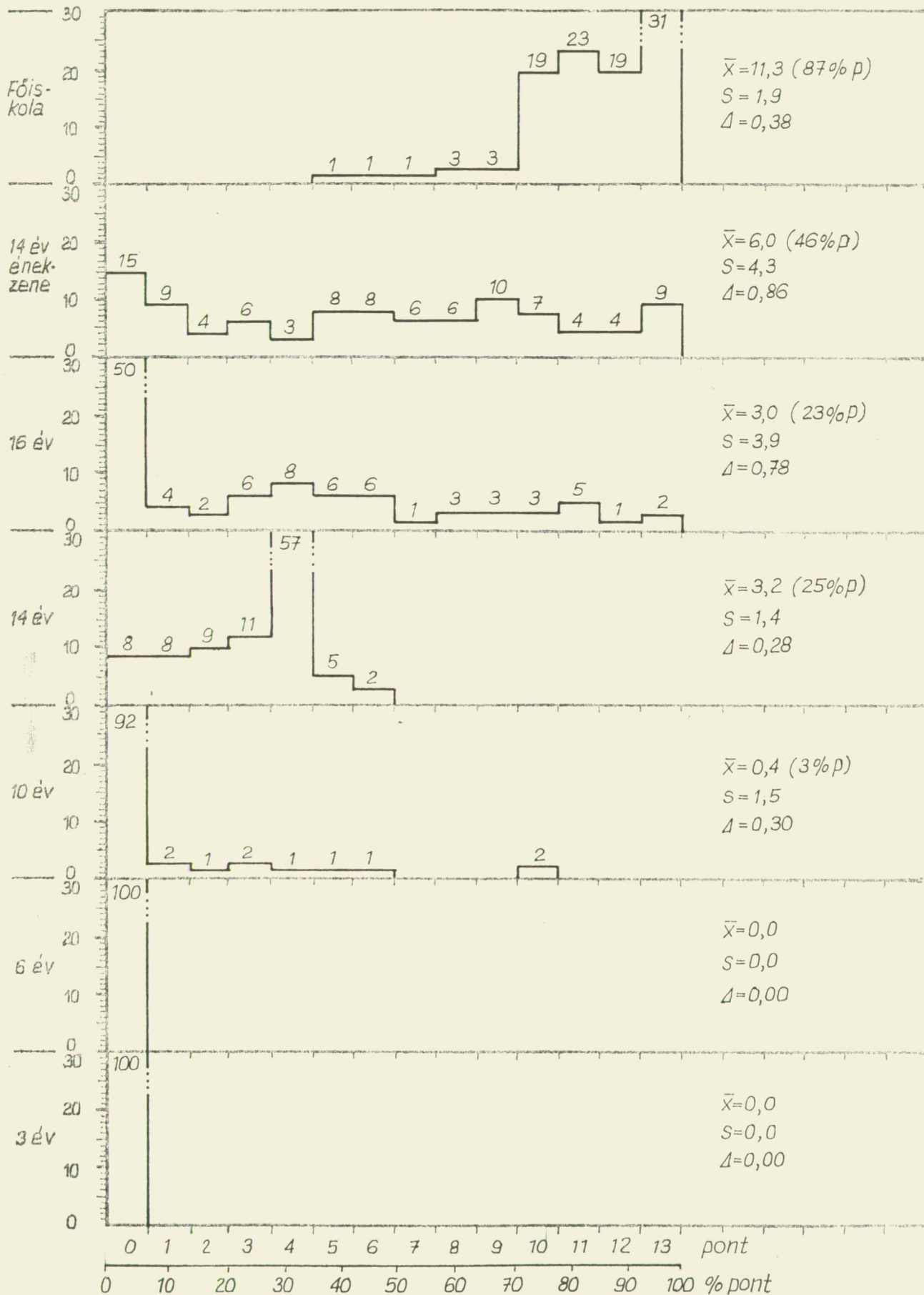

HALLOTT HANGKÖZÖK ÁBC-S ÉNEKLÉSE

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

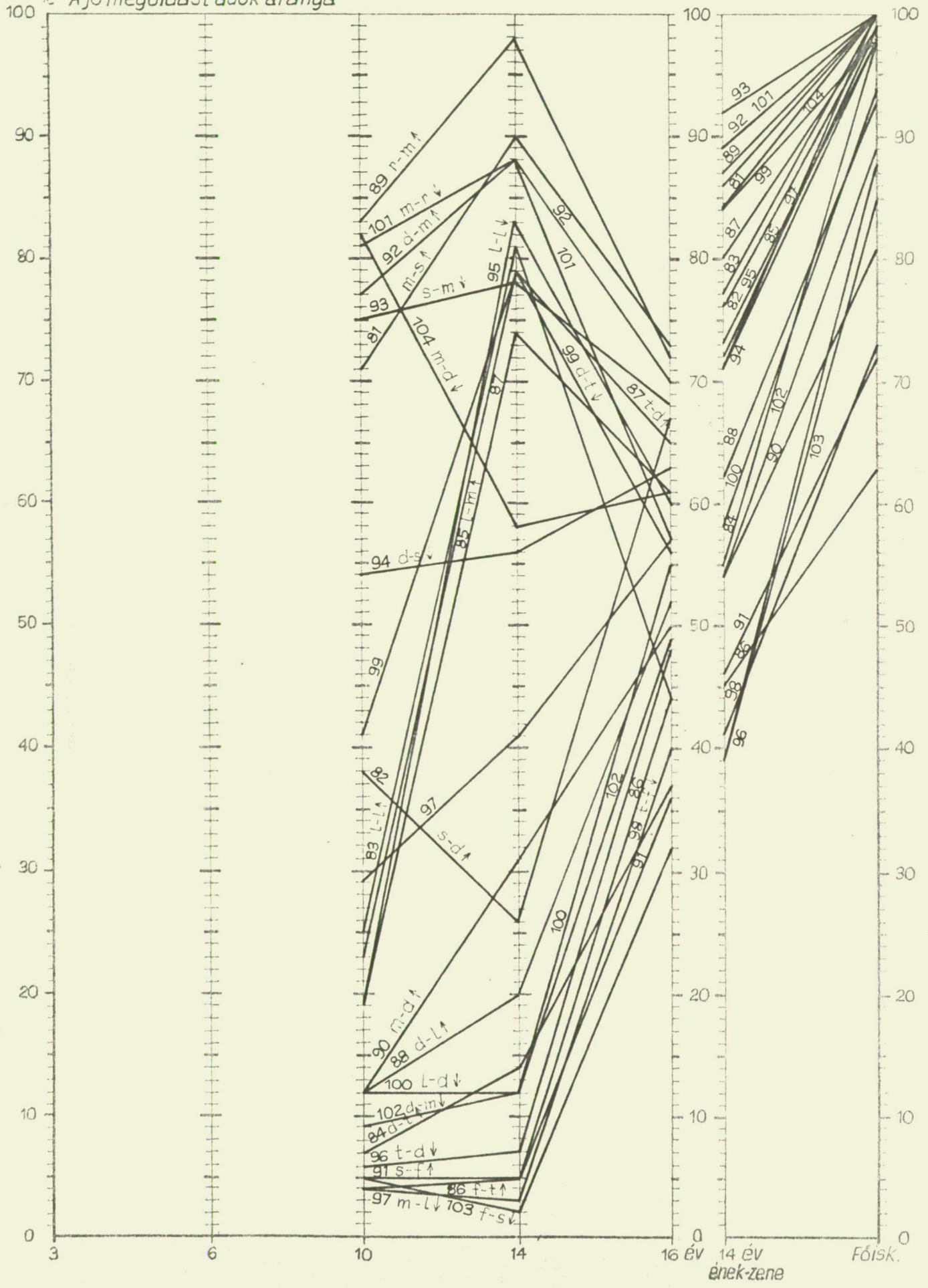
Tanulók aránya
%-ban

HANGKÖZÉNEKLEÉS HANGNÉVRŐL

(Hangközénekleés szolmizált betűkottáról)

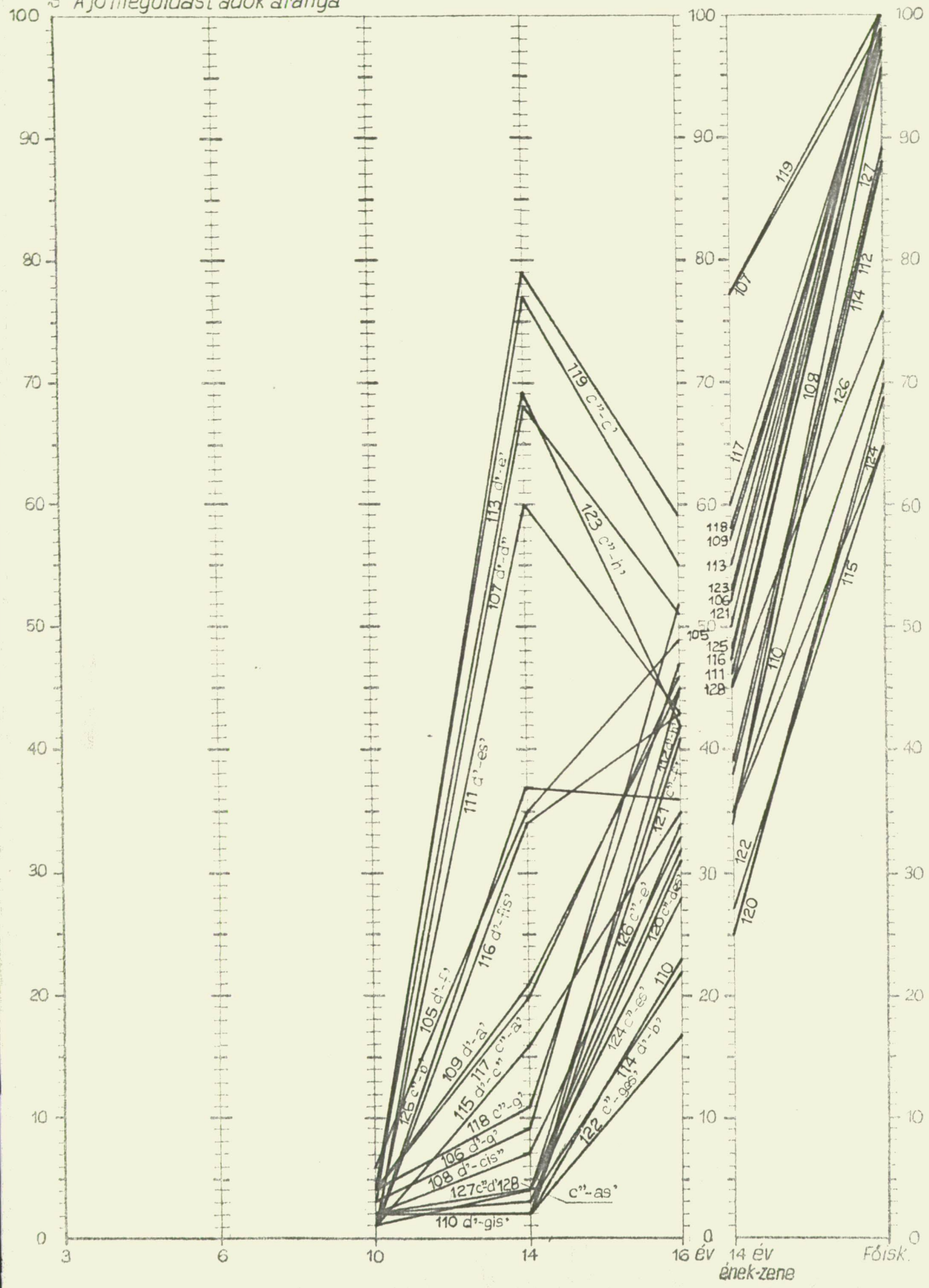
A jó megoldást adók aránya

HANGKÖZÉNEKLÉS HANGNÉVRŐL

(Hangközéneklés abc-s betűkottáról)

A jó megoldást adók aránya

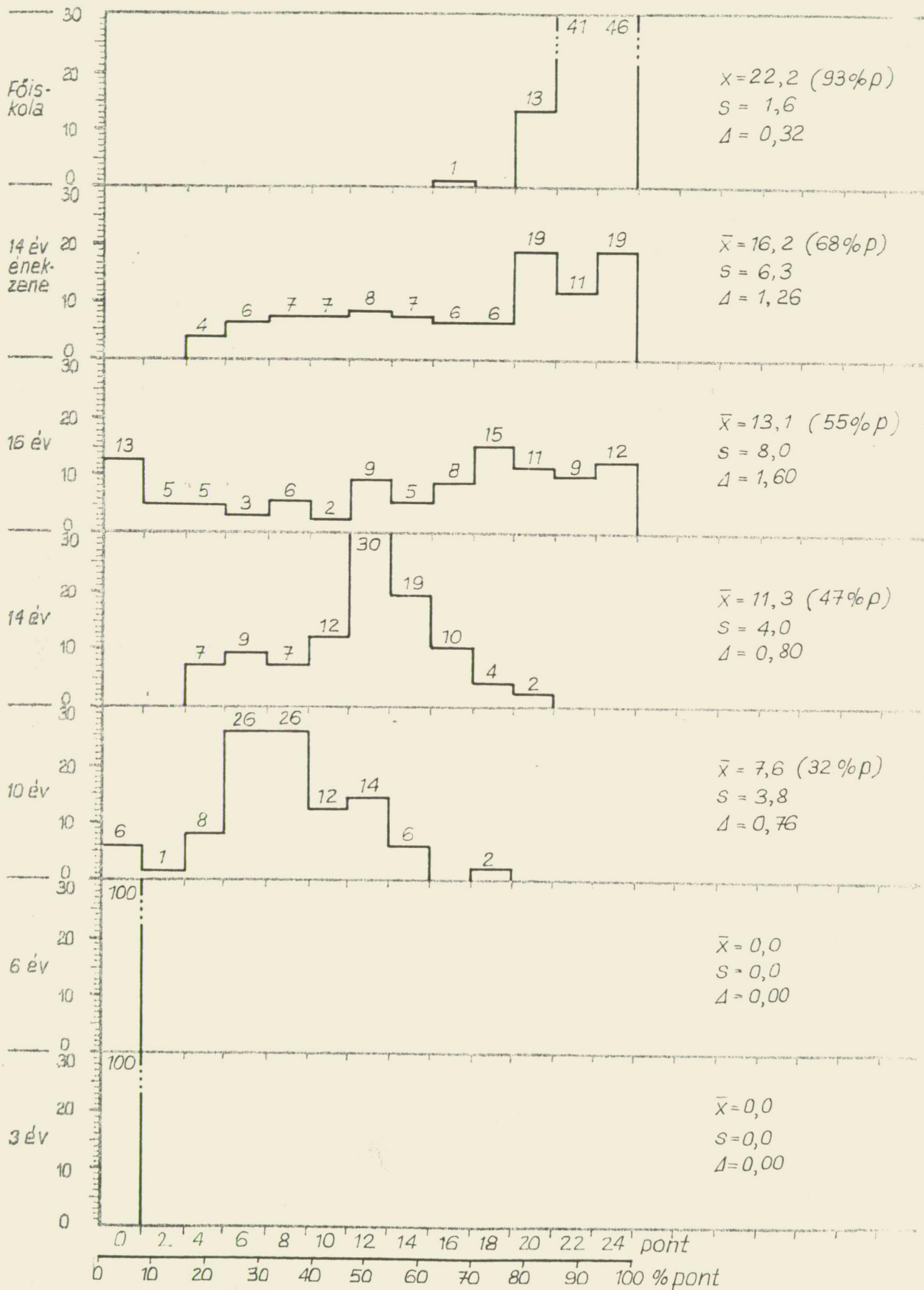

HANGKÖZÉNEKLÉS SZOLMIZÁLT BETŰKOTTÁRÓL

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

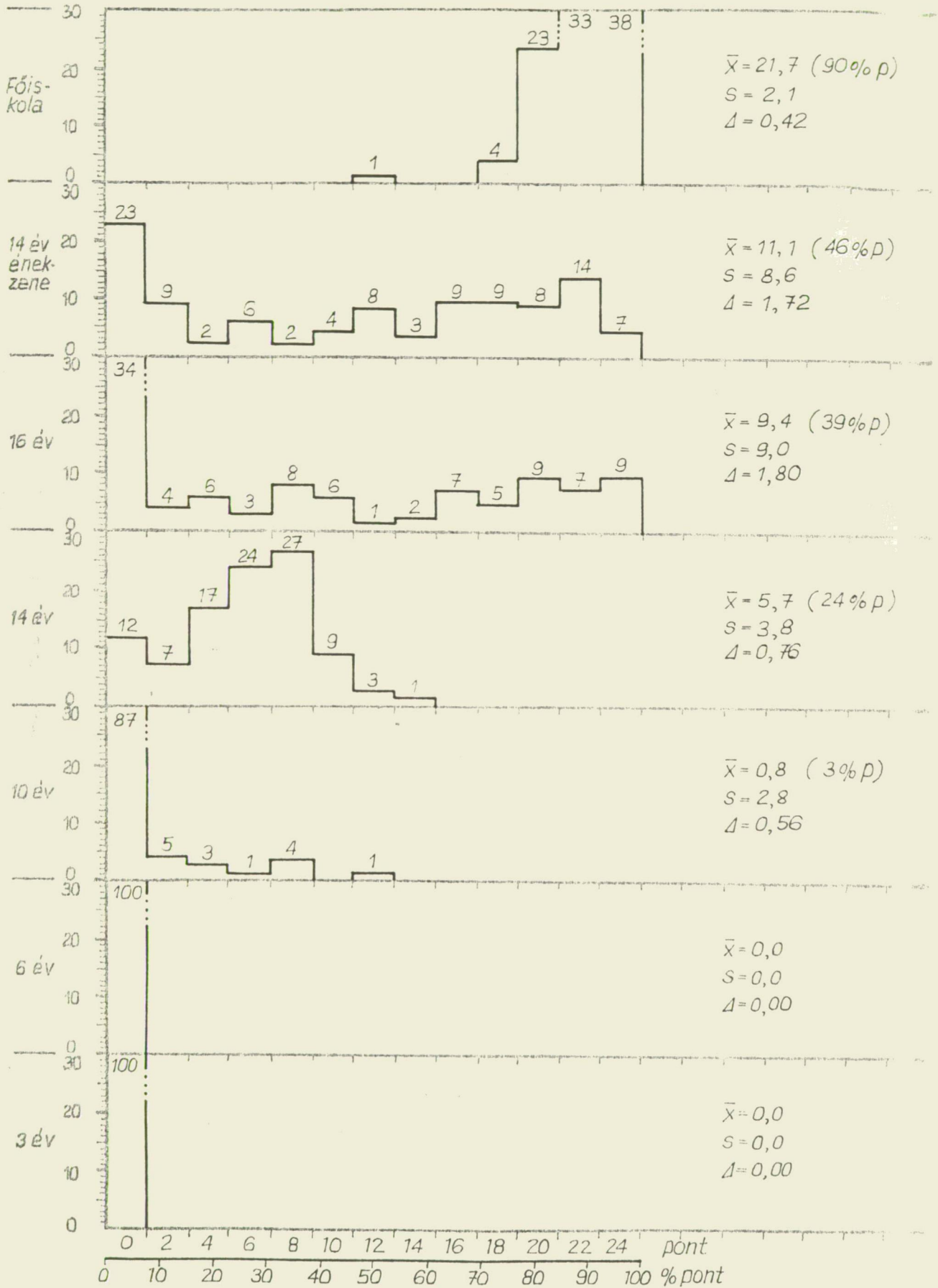
Tanulók aránya
%-ban

HANGKÖZÉNEKLÉS ABC-S BETŰKOTTÁRÓL

Tanulók aránya
%-ban

A tanulók feladatonkénti teljesítménye
 $p = 5\%$

Ide tartozott még megnevezett hangközök éneklése. A fejlődés minden iten esetében azonos felfelé irányuló, az életkor növekedésével összhangban. /143. old./ Igaz, hogy ezek a teljesítmények igen kicsik az induláskor 14 évesek átlagos teljesítménye mindössze 9 %, de a fejlődés az életkor előrehaladtával egyenletes. 16 évesek teljesítése 30 %, énekzenei tanulók 55 %, főiskolások 95 %. /144. oldal./

1.2.3. Hallott hangközök megnevezése

Szukcesszív és szimultán hangközök szolmizált megnevezése. A kétféle hangköz szolmizált éneklésre kapott eredmények azt mutatják, hogy kis eltérésekkel, de hasonló eredményeket produkálnak az adott életkorban a tanulók. Szimultán hangközök megnevezése a hangköz nevével. Lassu, egyenletes fejlődés tapasztalható e feladat megoldásánál is. 10 éves korban egyetlen item esetében sem volt jó megoldás. A hangközök nehézségi sorrendje a már említett módon alakul itt is. /149. oldal/ feladatonkénti teljesítmények /150. oldal/

1.3. Hangközlejegyzés

1.3.1. Hallás utáni hangközírás

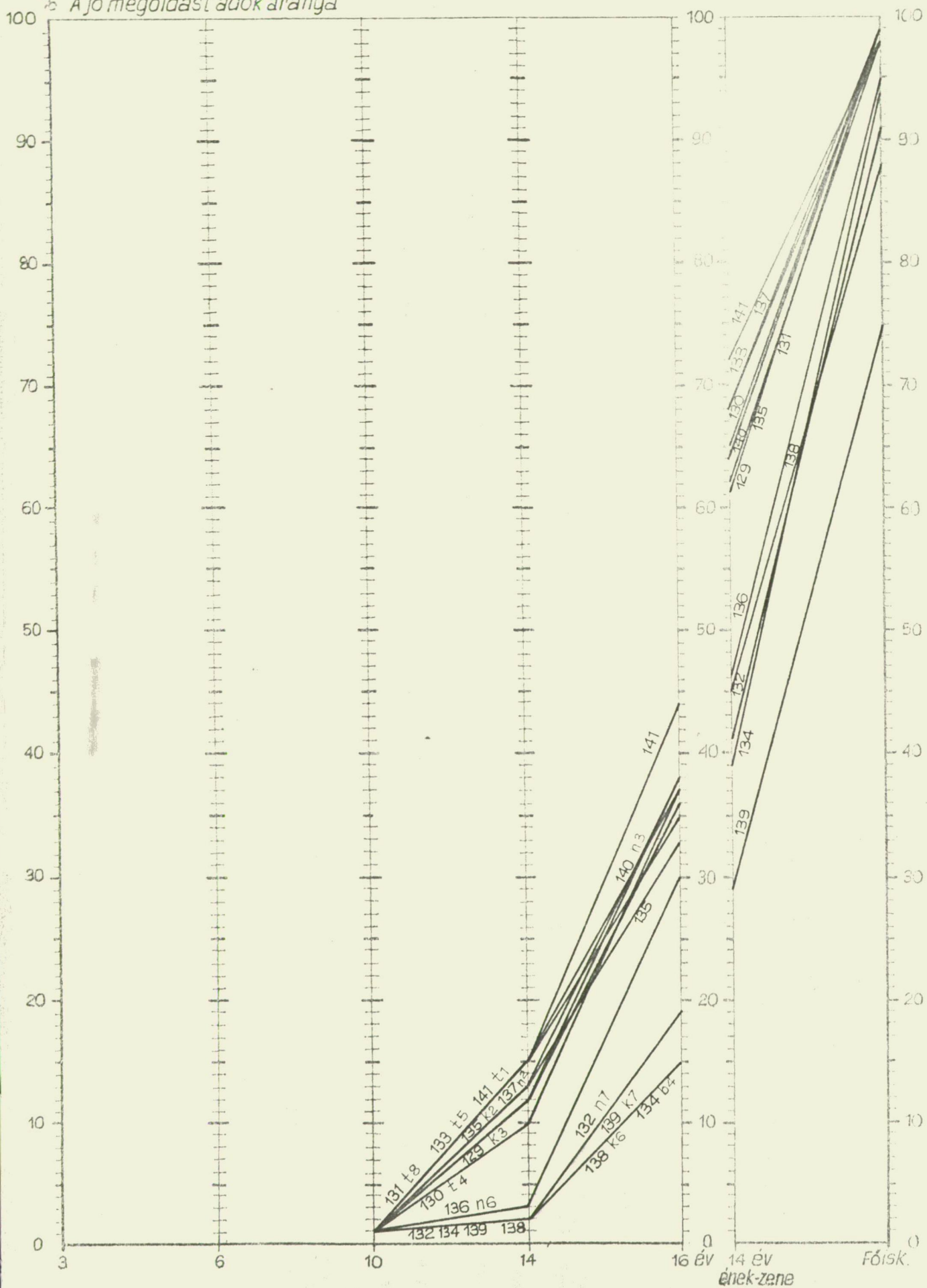
1.3.2. Megnevezett hangközök lekottázása

A hangközírás fejlettsége mind a hallás utáni, mind pedig a megnevezett hangközök lekottázása esetében 10 éves korban rendkívül alacsony. /lásd. 151-153. old./ A hallás utáni hangközírás esetében gyors a fejlődés főként a 14 évesek korosztályát figyelembe véve. A 10 évesek átlagos teljesítménye 4 %, a 15 éveseké 29%. A megnevezett hangközök esetében viszont a 16 évesek 28 %-os átlagteljesítménye nagy ugrást jelent a 14 évesek 8 %-os átlagához viszonyítva.

HANGKÖZÉNEKLÉS HANGNÉVRŐL

(Megnevezett hangközők éneklése)

% A jó megoldást adók aránya

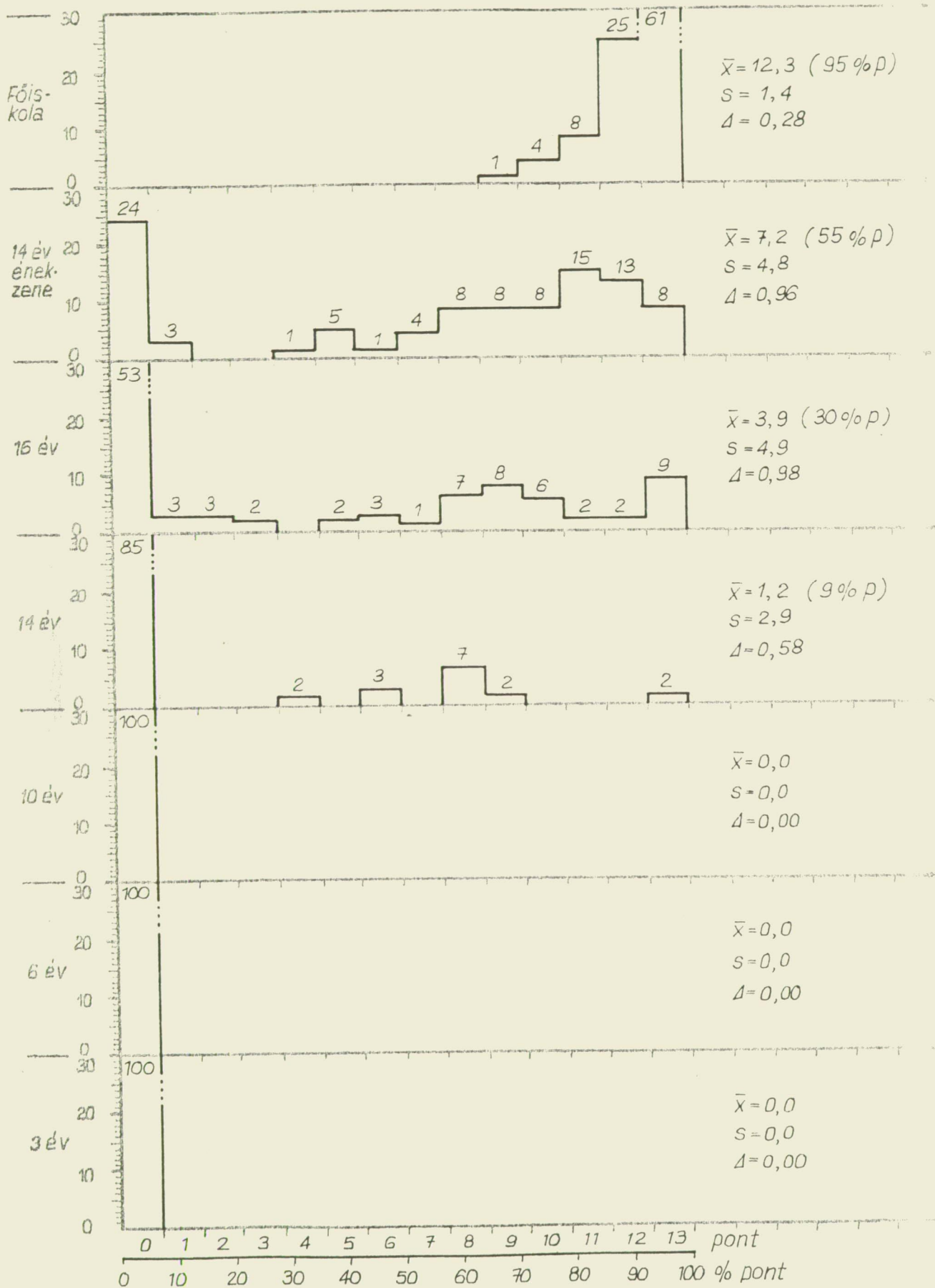

MEGNEVEZETT HANGKÖZÖK ÉNEKLÉSE

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p = 5\%$

Tanulók aránya
%-ban

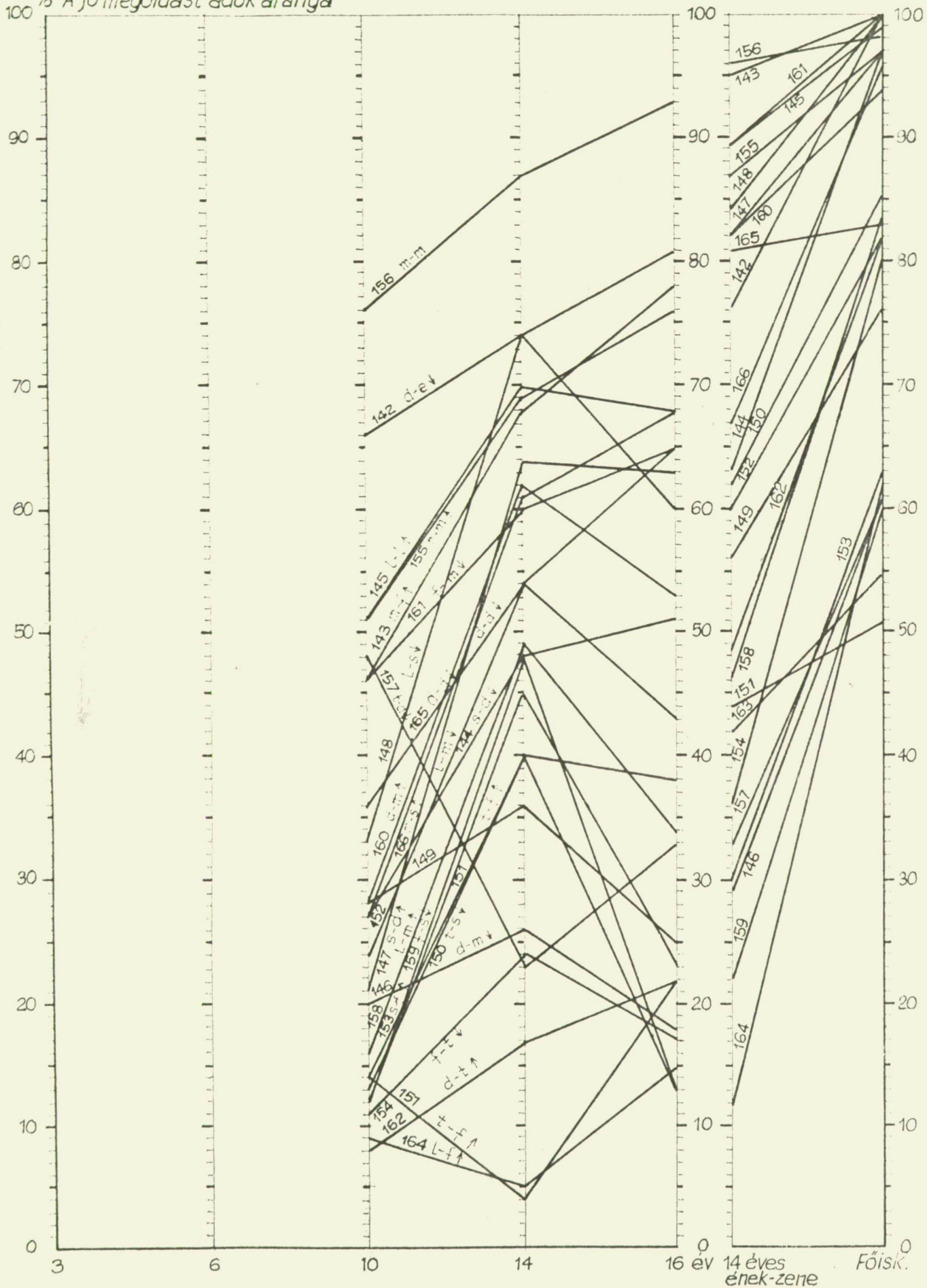

HALLOTT HANGKÖZÖK MEGNEVEZÉSE

(Szukcesszív hangközök szolmizált megnevezése)

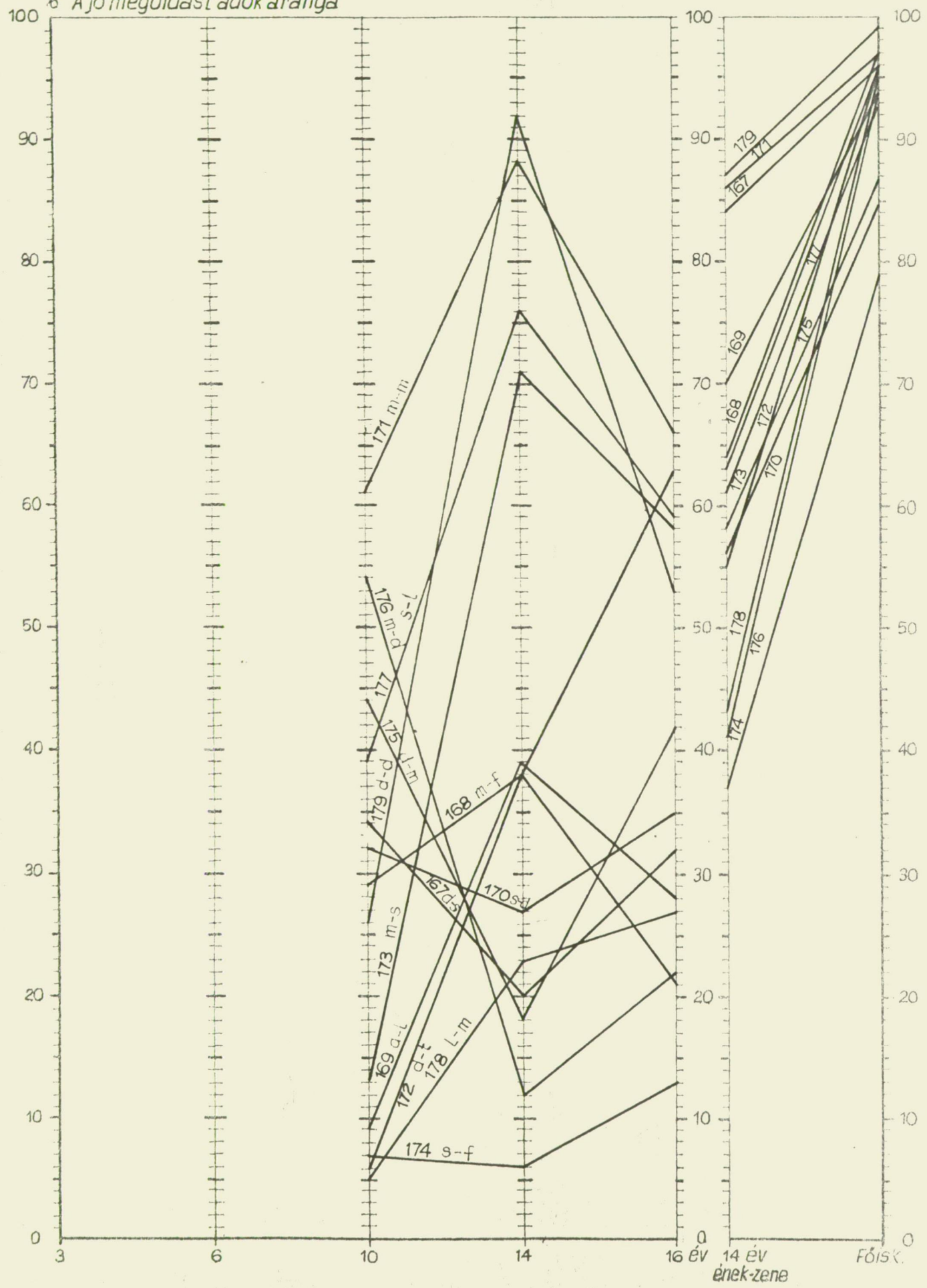
% A jó megoldást adók aránya

HALLOTT HANGKÖZÖK MEGNEVEZÉSE

(Szimultán hangközök szolmizált megnevezése).

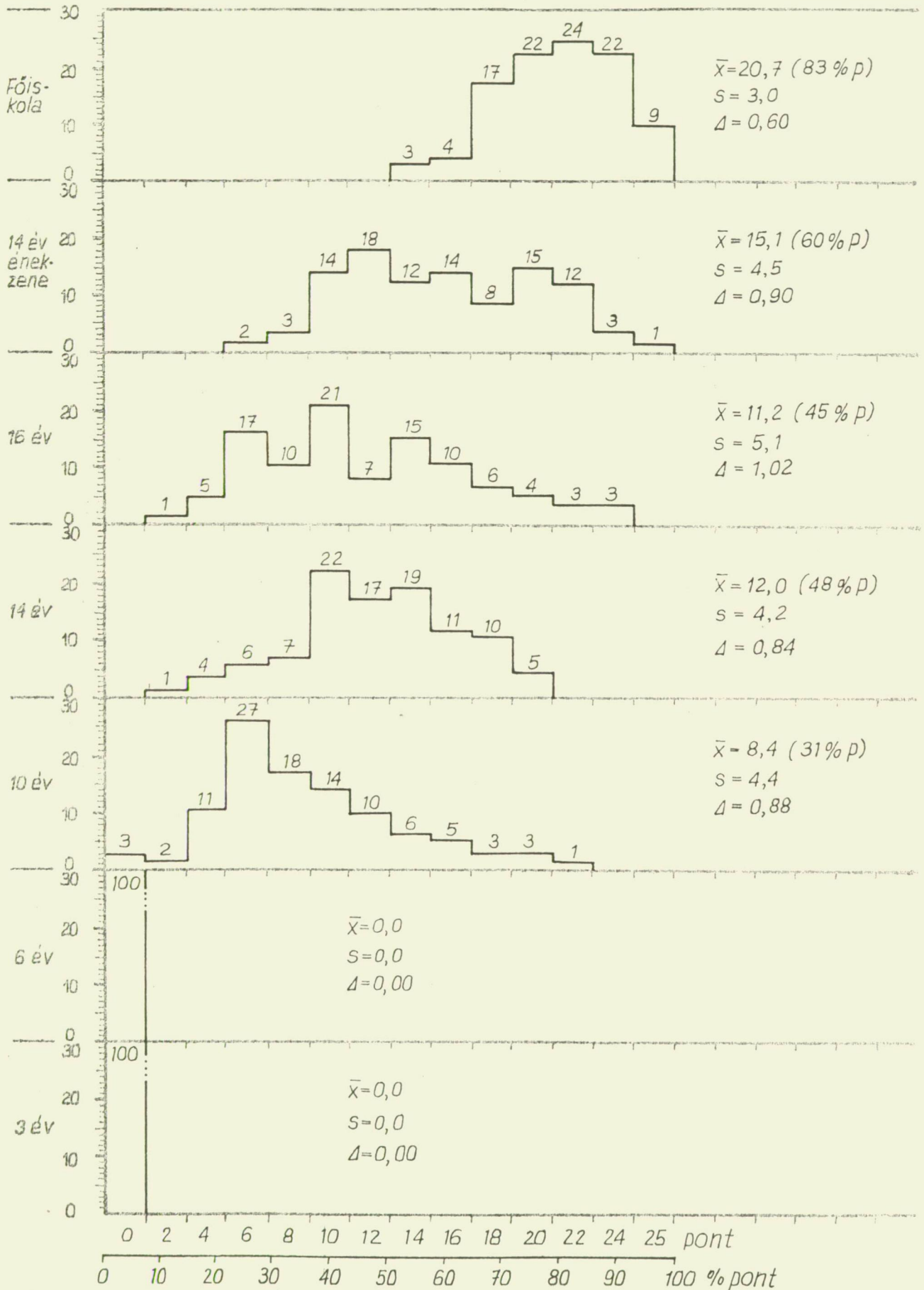
% A jó megoldást adók aránya

SZUKCESSZÍV HANGKÖZÖK SZOLMIZÁLT MEGNEVEZÉSE

A tanulók feladatonkénti teljesítménye
 $p = 5\%$

Tanulók aránya
 % - ban

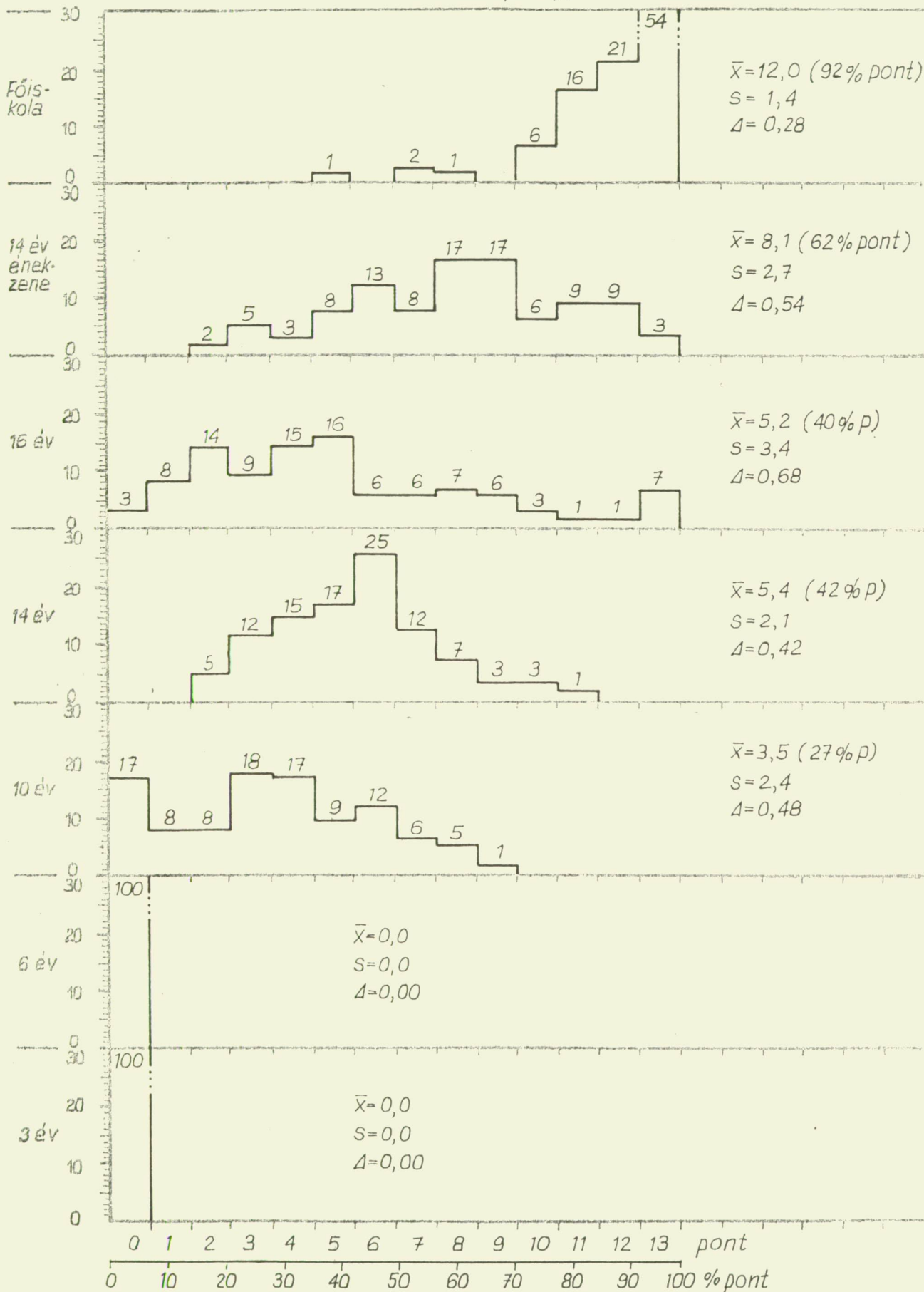

SZIMULTÁN HANGKÖZÖK SZOLMIZÁLT MEGNEVEZÉSE

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

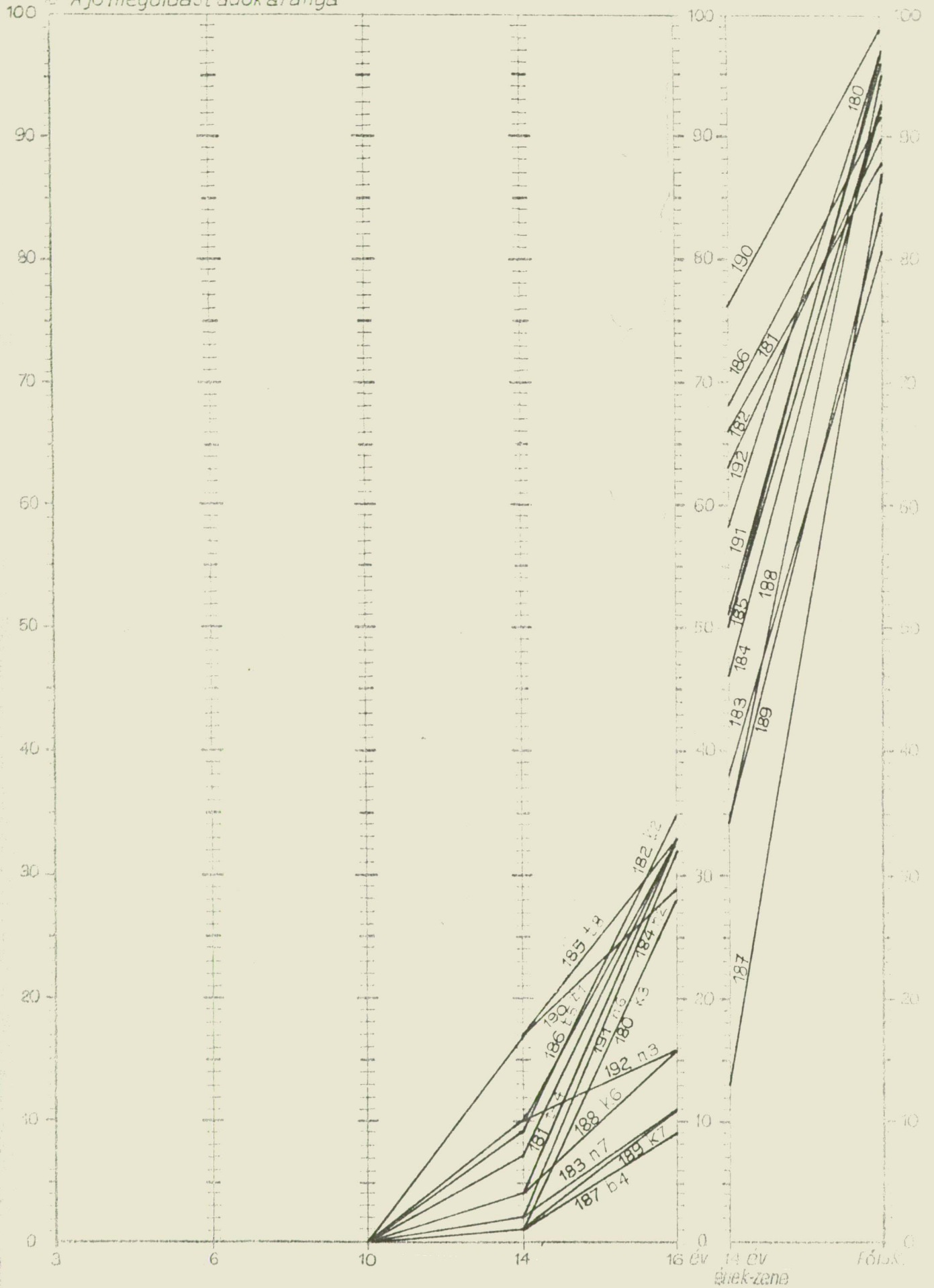
Tanulók aránya
%-ban

HALLOTT HANGKÖZÖK MEGNEVEZÉSE

(Szimultán hangközök megnevezése a hangköz nevével)

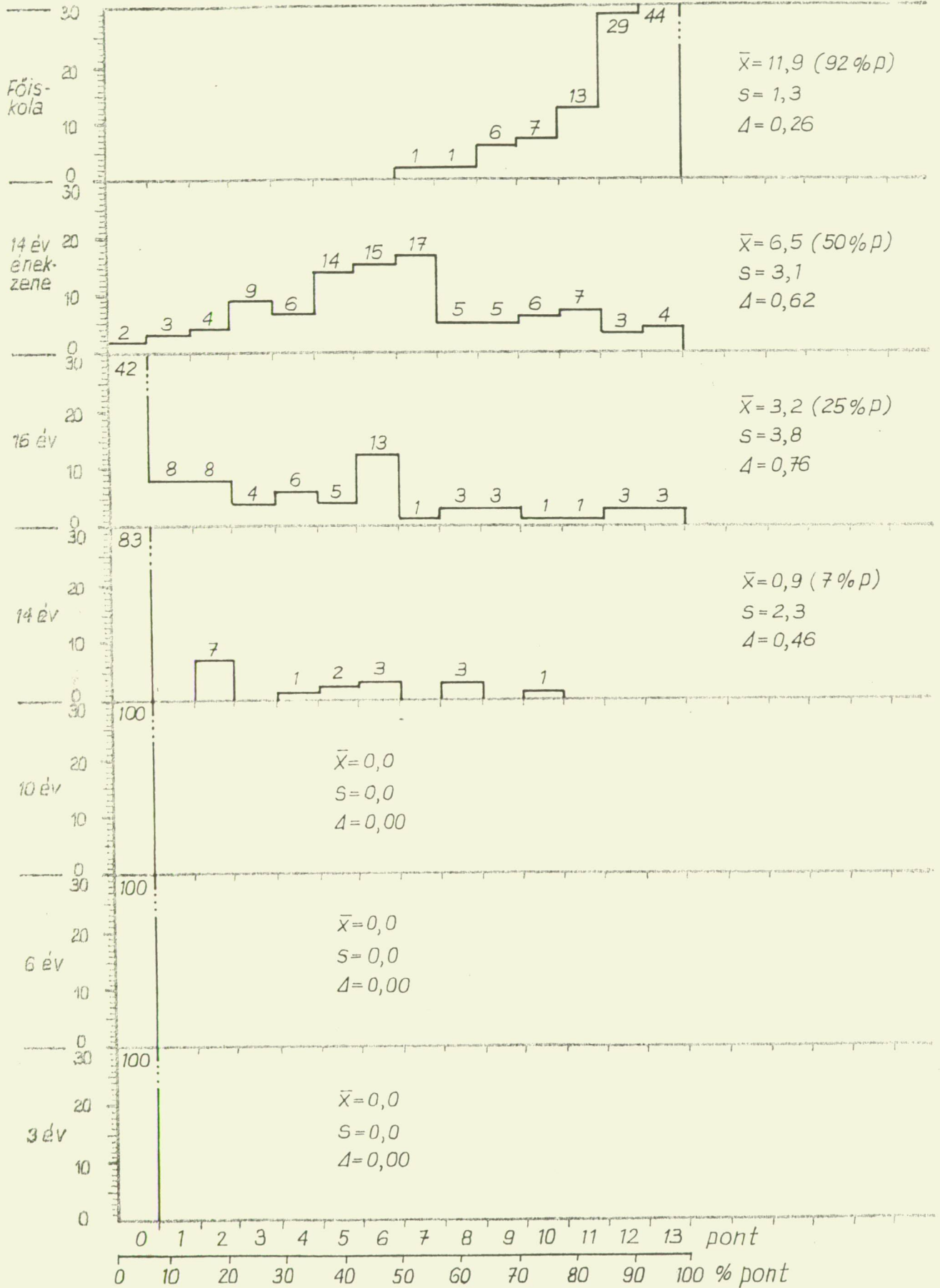
A jó megoldást adók aránya

SZIMULTÁN HANGKÖZÖK MEGNEVEZÉSE A HANGKÖZ NEVÉVEL

Tanulók aránya
%-ban

A tanulók feladatonkénti teljesítménye
 $p=5\%$

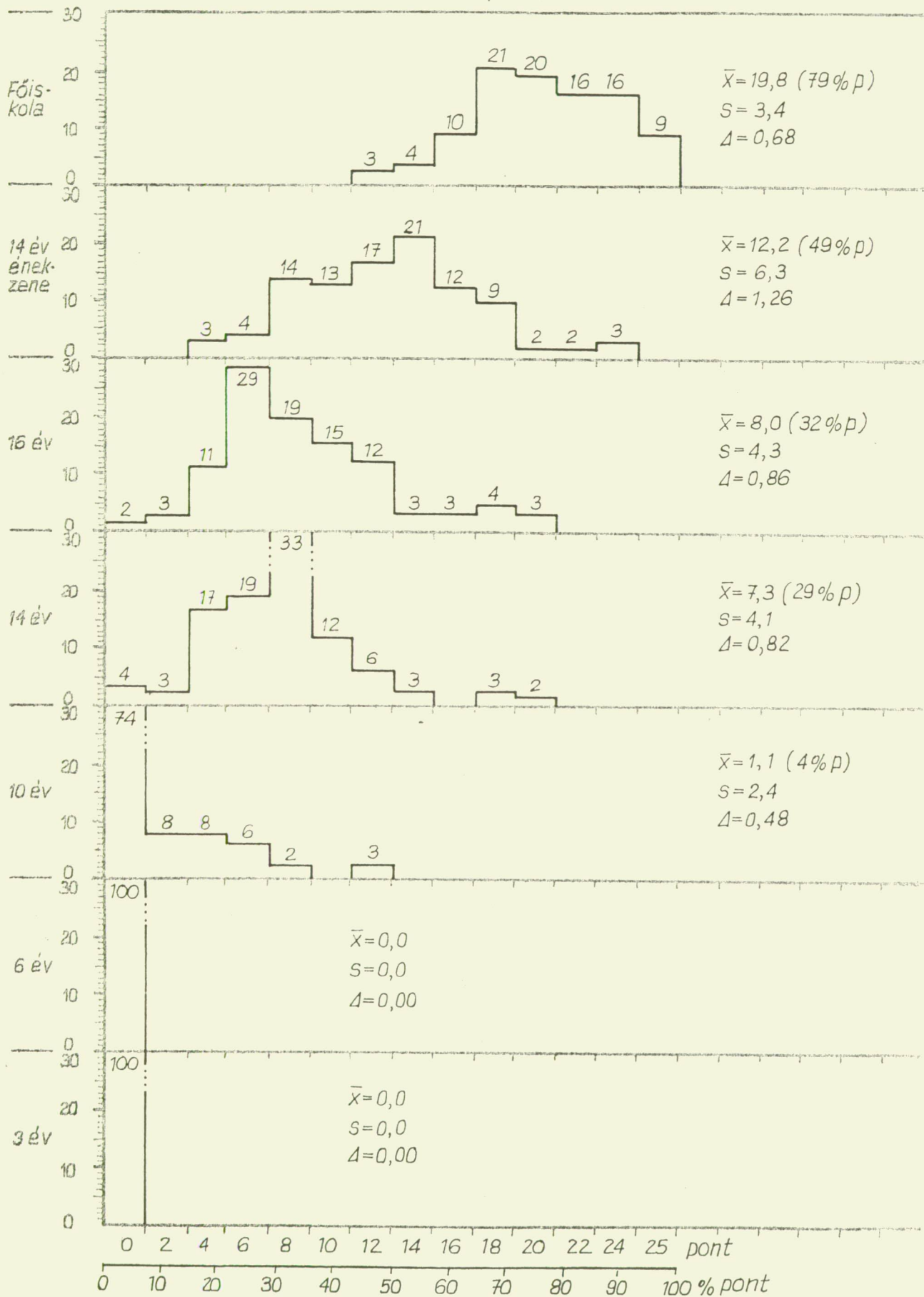

HALLOTT HANGKÖZÖK LEJEGYZÉSE

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

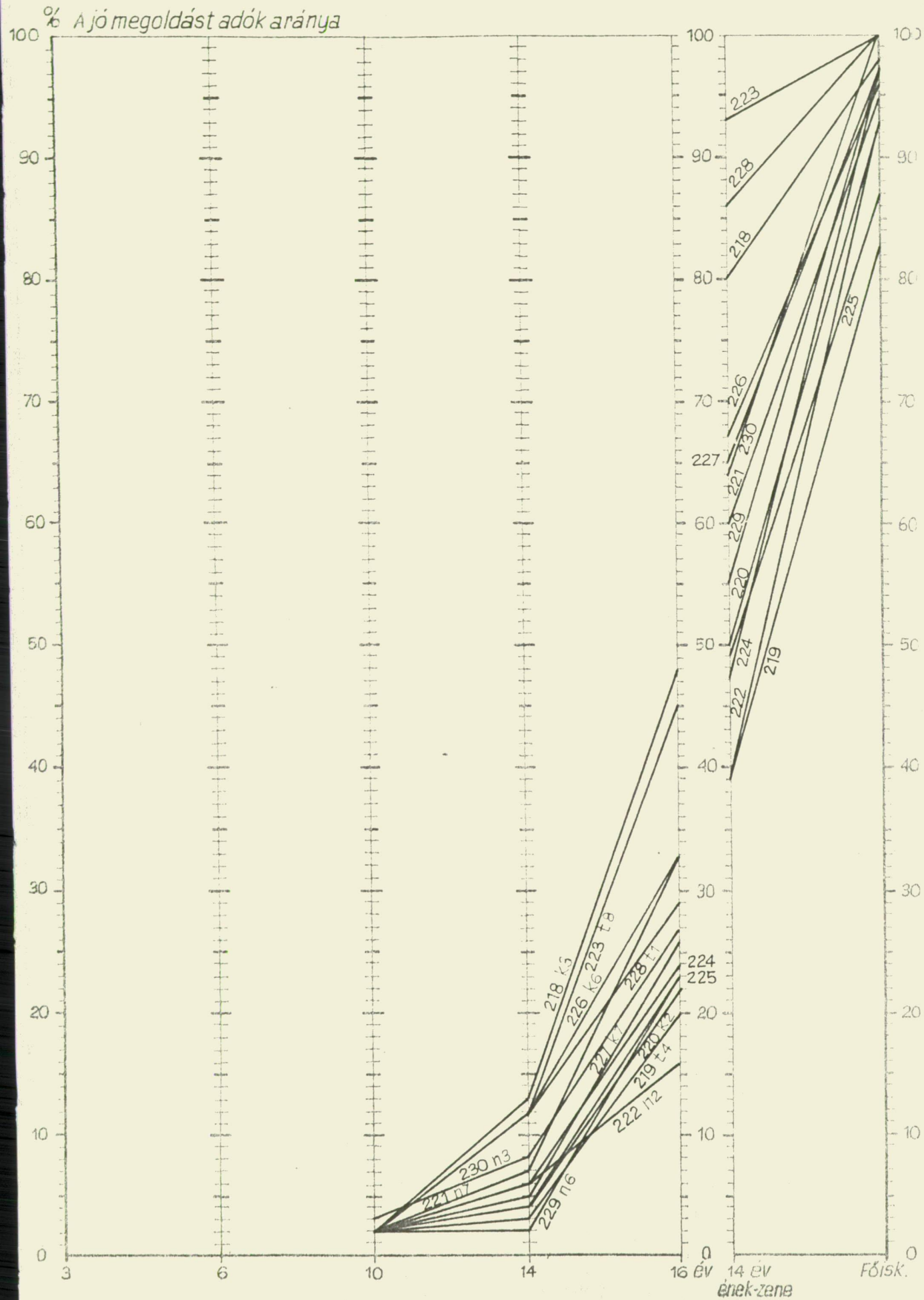
Tanulók aránya
%-ban

- 153 - MEGNEVEZETT HANGKÖZÖK LEKOTTÁZÁSA

% A jó megoldást adók aránya

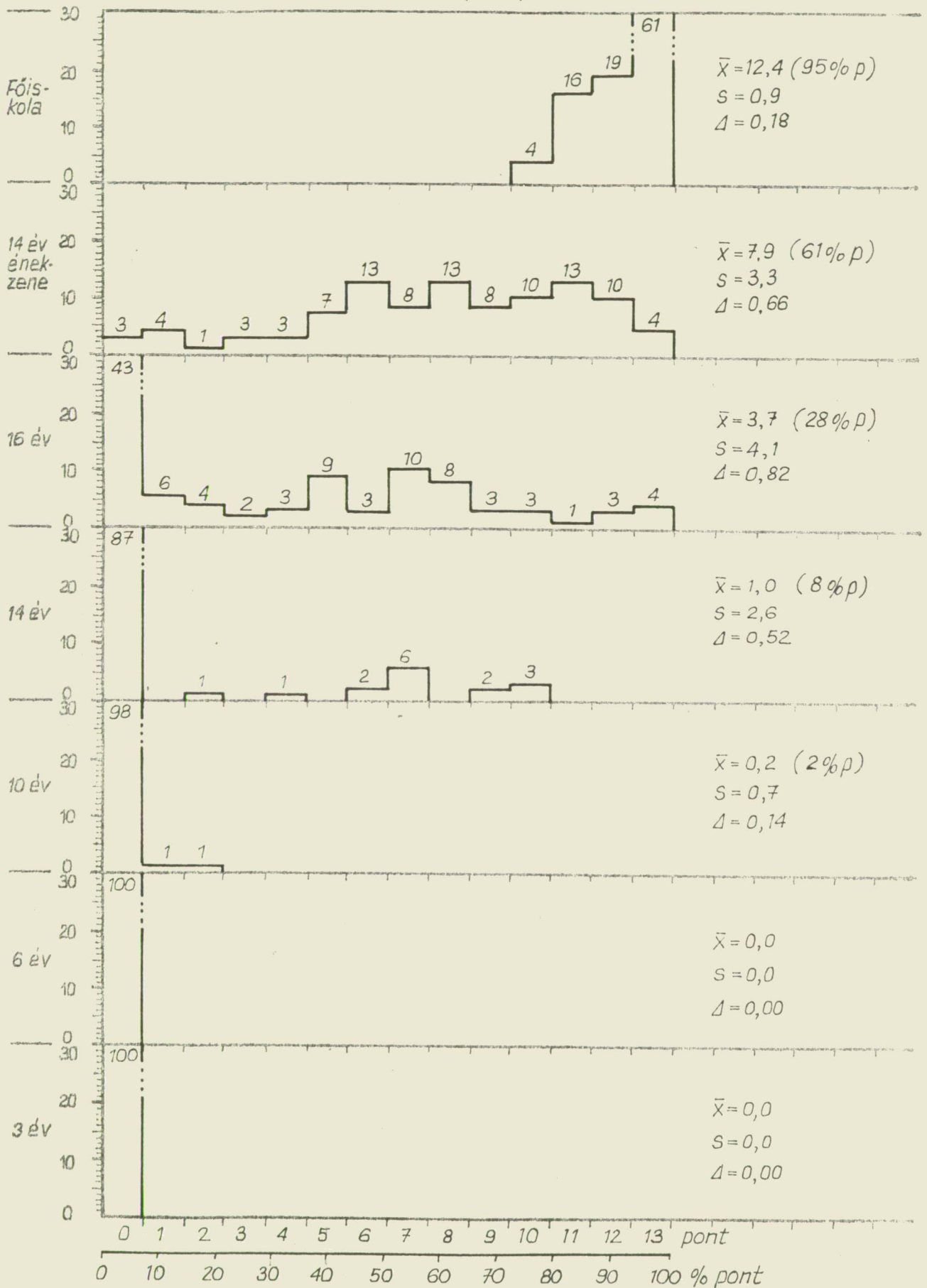

MEGNEVEZETT HANGKÖZÖK KÖTTÁBA ÍRÁSA

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p = 5\%$

Tanulók aránya
% - ban

1.4. Hangközolvásás

1.4.1. Hangközök éneklése kottaképről

Szolmizált és abc-s hangközolvásás grafikonjai szinte teljesen megegyezik a betűkottáról történő hangközének-lés grafikonjával. /156-157. oldal/ A teljesítmények eloszlása sok hasonlóságot mutat a solmizált és az abc-s hangközének-lés esetében. /158. oldal/ Az átlageredmények eltérése életkori metszemenként viszont óriási különbségeket mutat. Pl. 10 évesek feladatonkénti teljesítményének átlaga a kottaképről történő solmizált hangközének-lés esetében 41 %, abc-s hangközének-lés esetében mindössze 7 %.

1.4.2. Belső halláson alapuló hangközolvásás

Szukcesszív és szimultán hangközök kottaképpel való összehasonlításával történt a vizsgálat. /159. oldal/ A szukcesszív hangközök feladata bizonyult könnyebbnek a szimultán hangközök feladatánál. A teljesítmények elosztása is sok kétértelmést mutat. /160. -161. oldal/ A szimultán hangközök esetében nagyobb a szóródás.

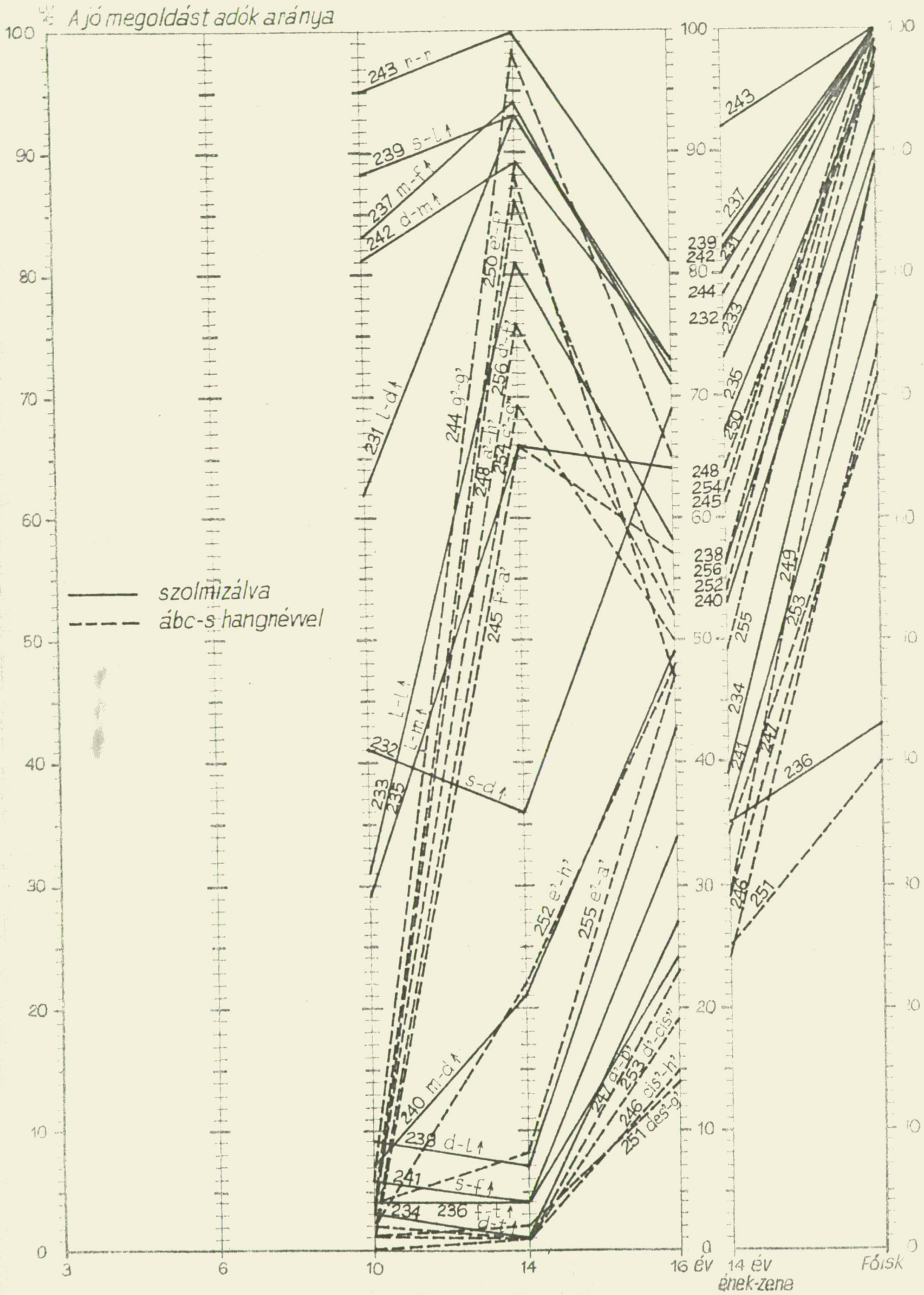
2./ A tanulók szubtesztenkénti tesztenkénti teljesítményei-hangközképesség, index.

A szubtesztenkénti tesztenkénti eredmények jól áttekinthető képet adnak a tanulók teljesítményeiről. Itt közöljük a hangközképesség index eredményeit. is. /162-163-164. oldal/

HANGKÖZÖK ÉNEKLÉSE KOTTAKÉPRŐL

-156-

A jó megoldást adók aránya

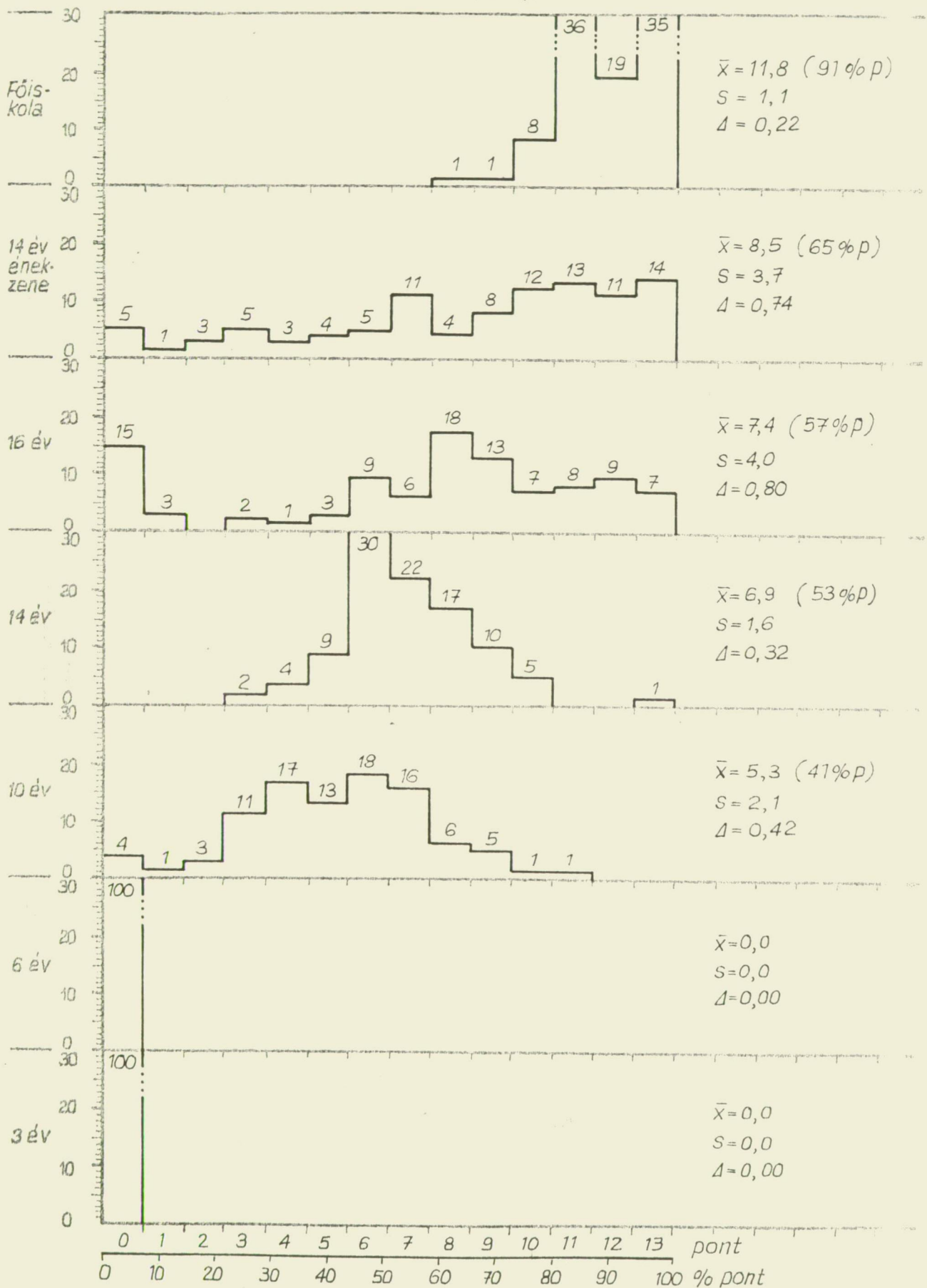

SZOLMIZÁLT HANGKÖZÉNEKLÉS KOTTAKÉPRŐL

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

Tanulók aránya
%-ban

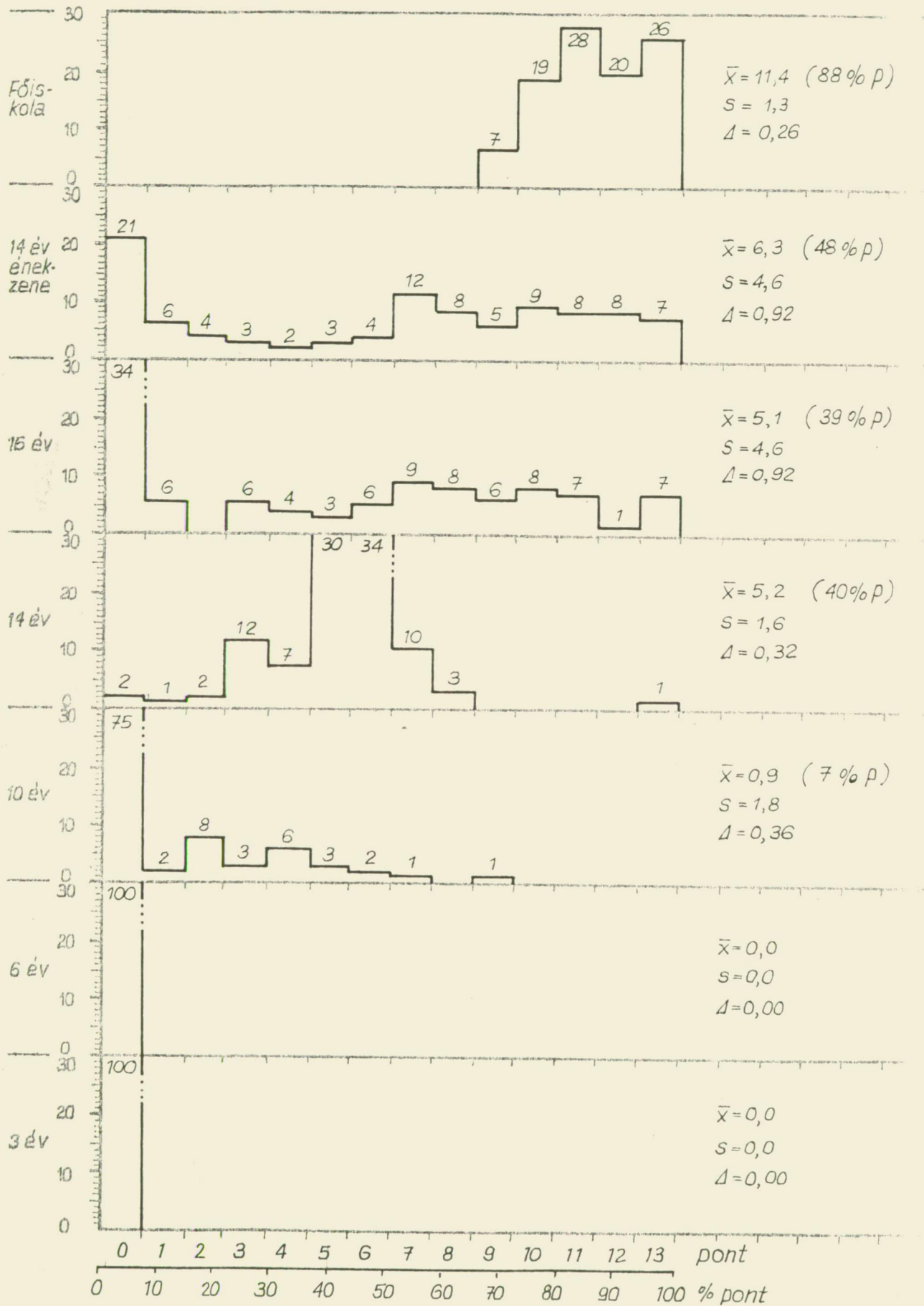

ÁBC-S HANGKÖZÉNEKLÉS KOTTAKÉPRŐL

Tanulók aránya
%-ban

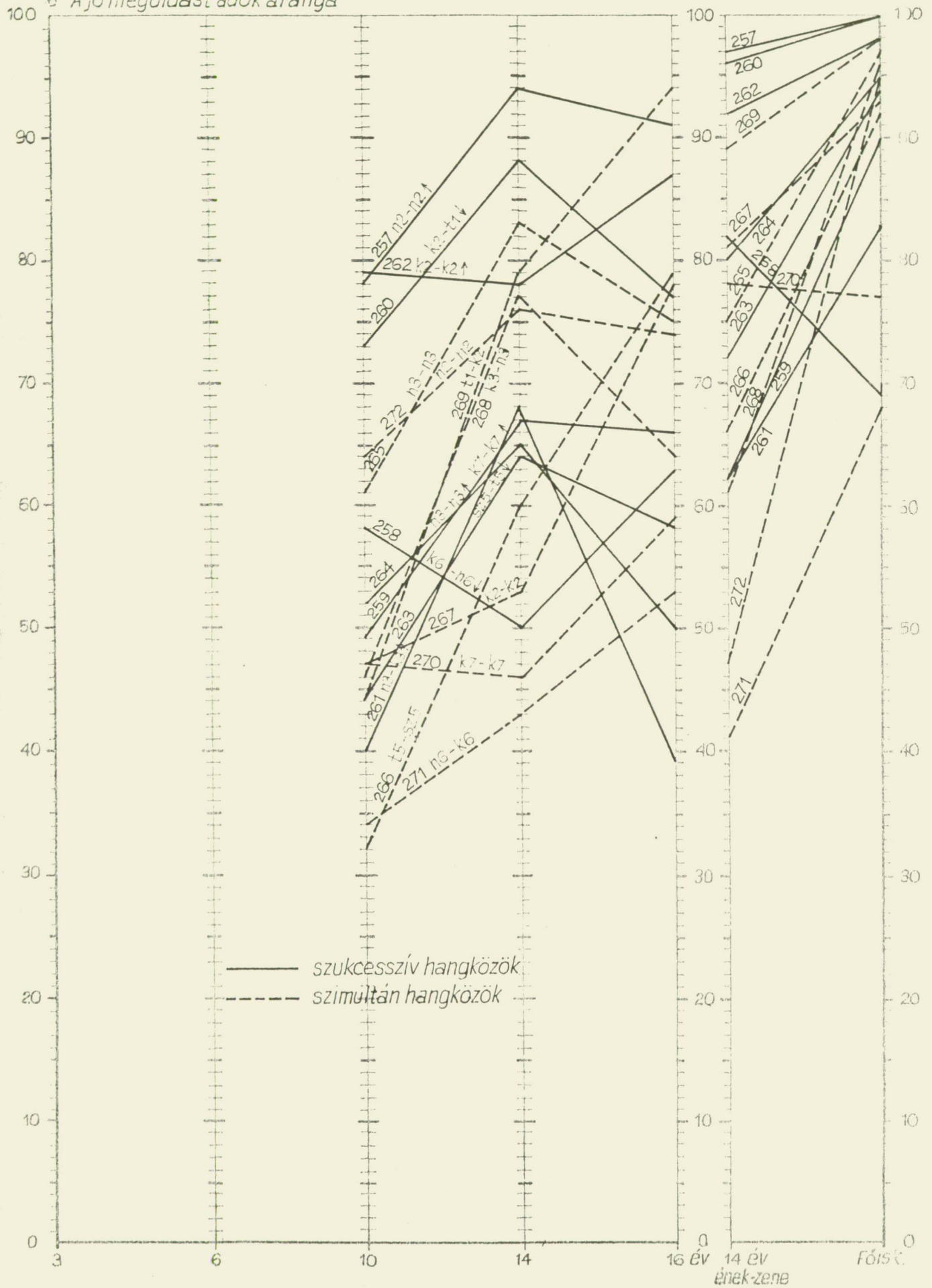
A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

- 159 -
BELSŐ HALLÁSON ALAPULÓ HANGKÖZOLVASÁS

$\frac{\%}{6}$ A jó megoldást adók aránya

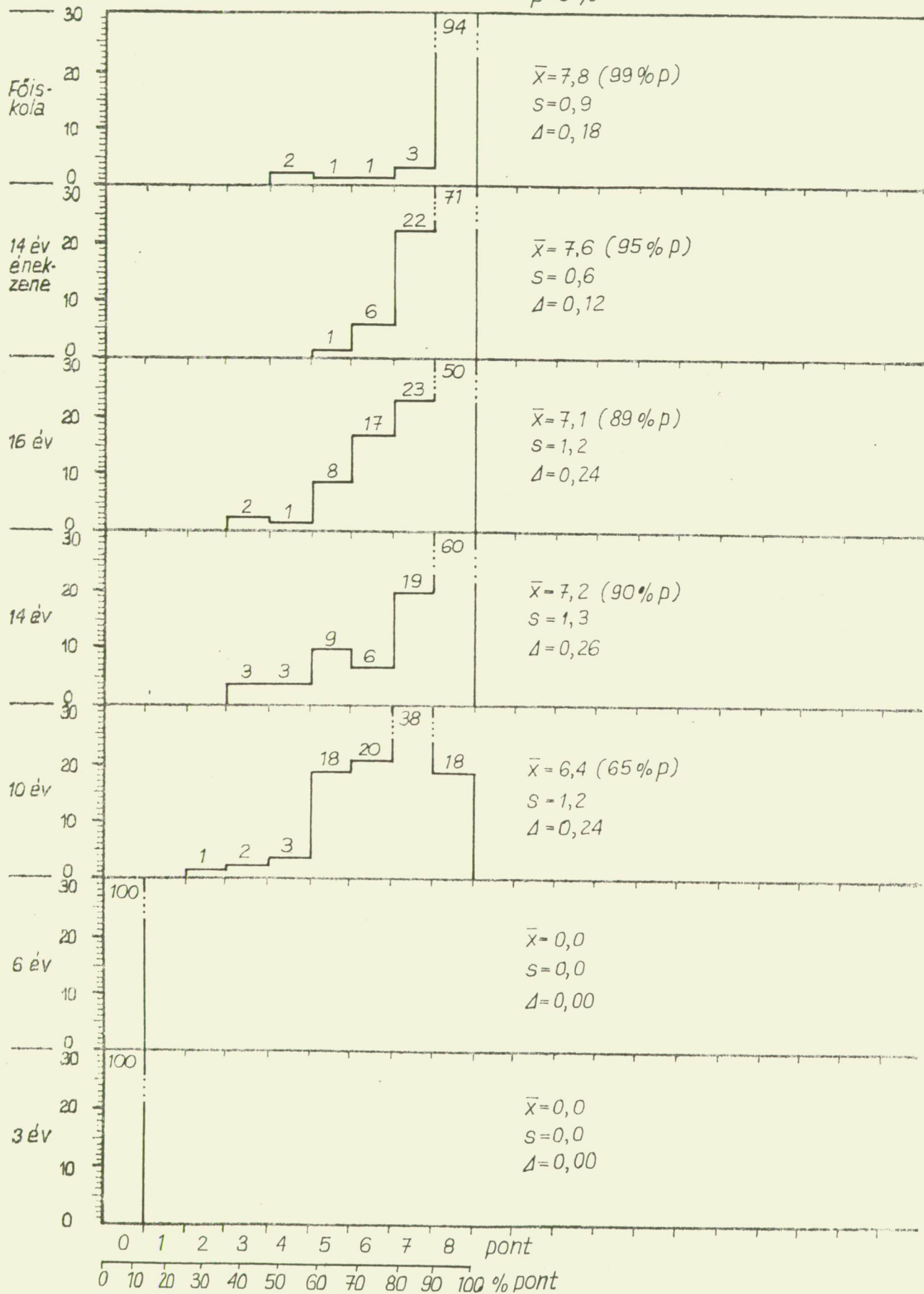

SZUKCESSZÍV HANGKÖZÖK ÖSSZEHAJONLÍTÁSA KOTTÁKÉPPEL

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

Tanulók aránya
% - ban

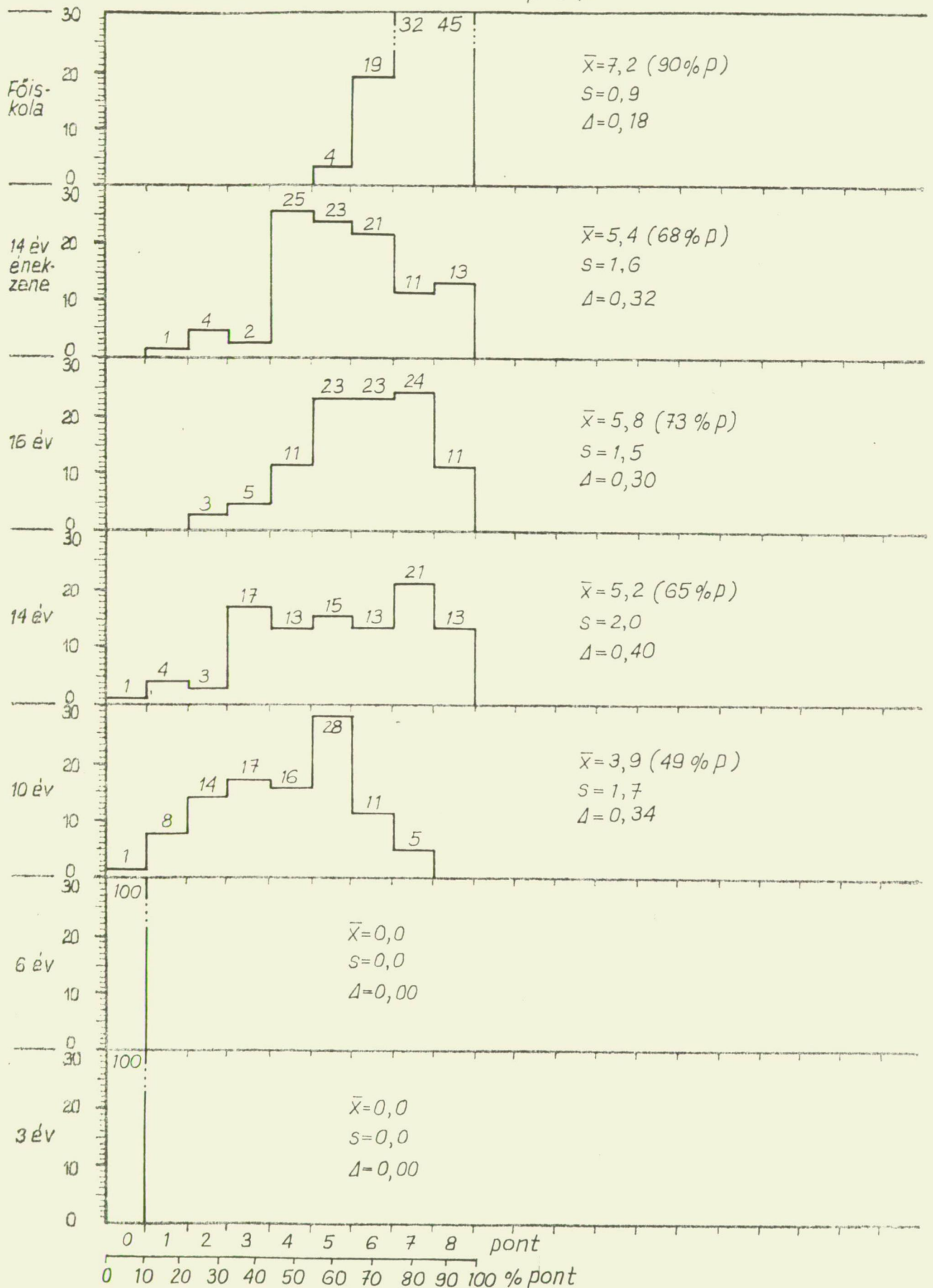

SZIMULTÁN HANGKÖZÖK ÖSSZEHASONLÍTÁSA KOTTAKÉPPEL

Tanulók aránya
%-ban

A tanulók feladatonkénti teljesítménye

$p=5\%$

HANGKÖZÖK

A tanulók szubtesztenkénti teljesítményei

Szubtesztek	Korcsoportok átlagai /%p/						Főis- kola
	3 év	6 év	10 év	14 év	16 év	14 év ének- zenei	
Szüksessziv hangköz- hallás	8	28	81	69	75	93	96
Szimultán hangköz- hallás	0	0	35	65	55	65	93
Hangközök visszaéneklé- se hangnévvel	0	0	5	30	27	50	91
Hangközének- lés hangnévről	0	0	13	28	41	53	87
Hallott hang- közök megnevezése	0	0	22	33	36	54	81
Hallás utáni hangközírás	0	0	4	28	37	47	76
Megnevezett hangközök lekottázása	0	0	2	8	28	62	95
Hangközök éneklése kottaképről	0	0	24	47	48	57	89
Belső hallá- son alapuló hangközolvasás	0	0	53	68	69	74	91

HANGKÖZÖK

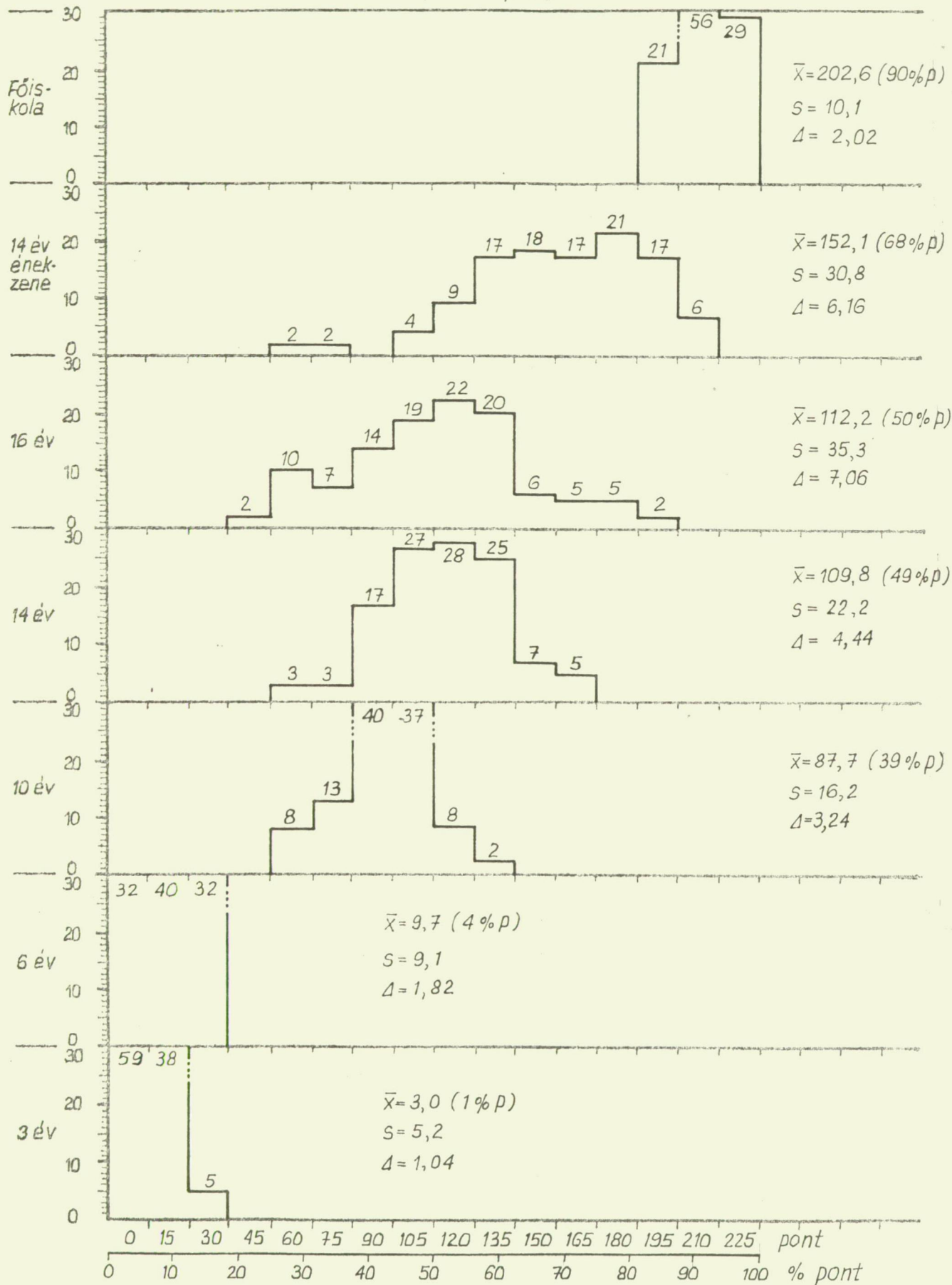
A tanulók tesztenkénti teljesítményei

Tesztek	Korcsoportok átlagai /%p/						
	3 év	6 év	10 év	14 év	16 év	14 év énekzenei	Főiskola
Hangközhallás	3	10	59	70	68	81	97
Hangközének- lés és megnevezés	0	0	13	30	36	55	91
Hangköz- lejegyzés	0	0	3	21	30	55	85
Hangköz- olvasás	0	0	41	62	65	69	92

HANGKÖZKÉPESSÉG

Tanulók aránya
%-ban

Indexek
 $p=5\%$

B./ Hangszinképeség

1./ Hangszin

1.1. Hangszinészlelés

1.1.1. Hangszinösszehasonlítás

A hangszinösszehasonlítás itemeinek megoldása nagyon változatos képet mutat, az itemek közül a legnehezebb a 749-es item volt. Fuvola, furulya hangszinének összehasonlítása csak igen kevés tanuló esetében sikerült. Nagyon sokan hű két különböző hangszert azonosnak tekintették. A 6 évesek viszont igen sok item esetében adtak jobb megoldást mint a 10 évesek. A legkönnyebb a zongora és a xilofon hangjának megkülönböztetése volt. /750. item/ Az azonos és a különböző zenei részletek hangszinének összehasonlításánál a feladatok megoldását nem mutat számottevő teljesítménykülönbséget. /166-168. old./

1.1.2. Együtthangzó hangszerek megnevezése

Itt az elhangzó itemekre két választ kellett adni a vizsgálatban résztvevőknek. Egyrészt meg kellett határozni a zenei részletet előadó hangszerek számát, másrészt meg kellett nevezni őket. A teljesítmények alapján azt mondhatjuk, hogy az együtthangzó hangszerek számának megállapítása sokkal könnyebb feladatot jelentett, mint a hangszerek megnevezése. Az együtt megszólaló hangszerek számának növekedésével csökkent a jó megoldások száma. /169-171. old./

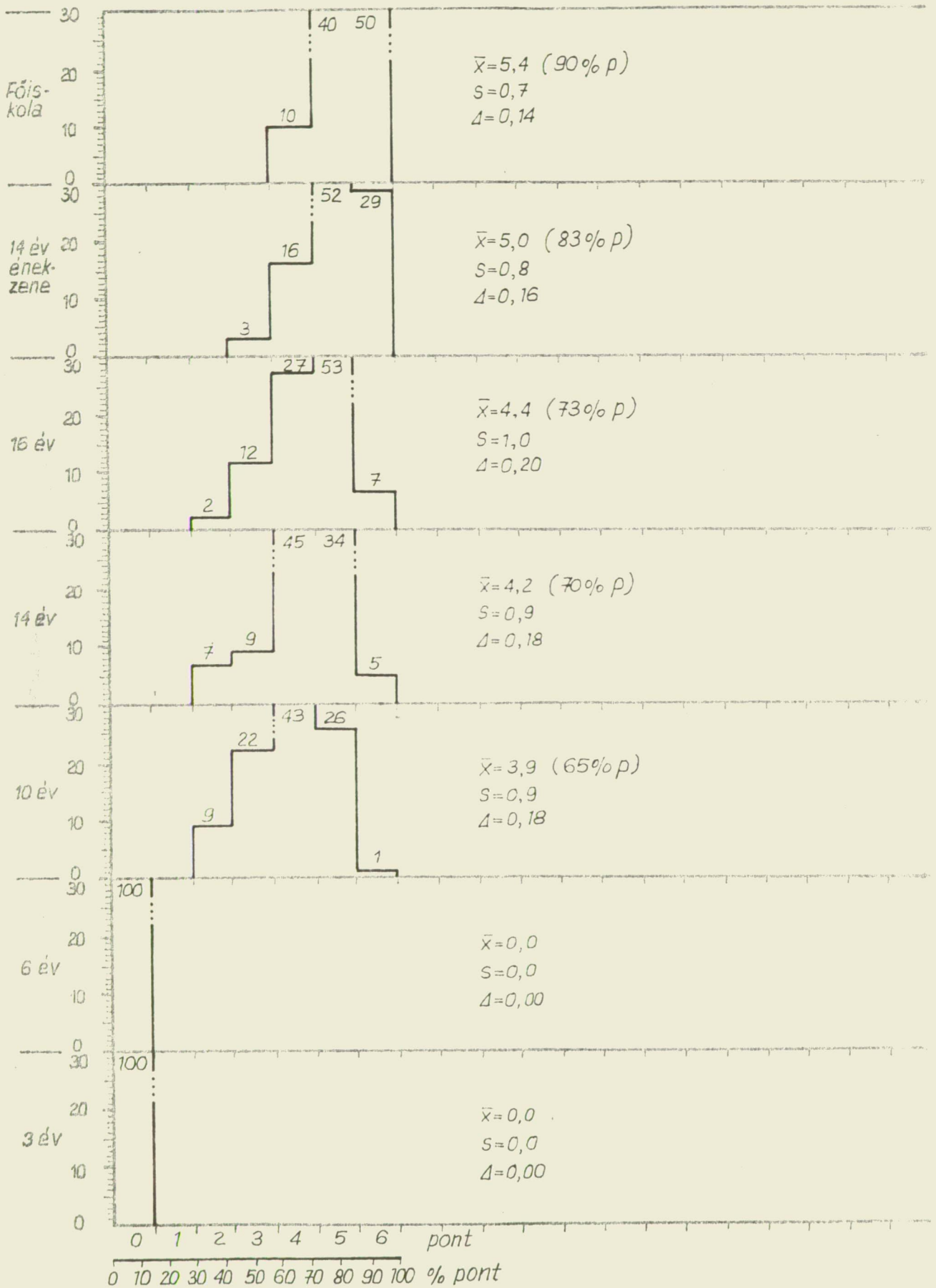
2./ Szubteszten tenzten elért teljesítmények alapján elmondhatjuk, hogy a hangszinképeség kialakulásáról egyetlen korosztály esetében sem beszélhetünk. A főiskolások is csak igen kis átlagteljesítményt mutatnak. A hangszintenzten elért teljesítmény mindössze 72 %. /172-173. oldal/

AZONOS ZENI RÉSZLETEK HANGSZÍNÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Tanulók aránya
%-ban

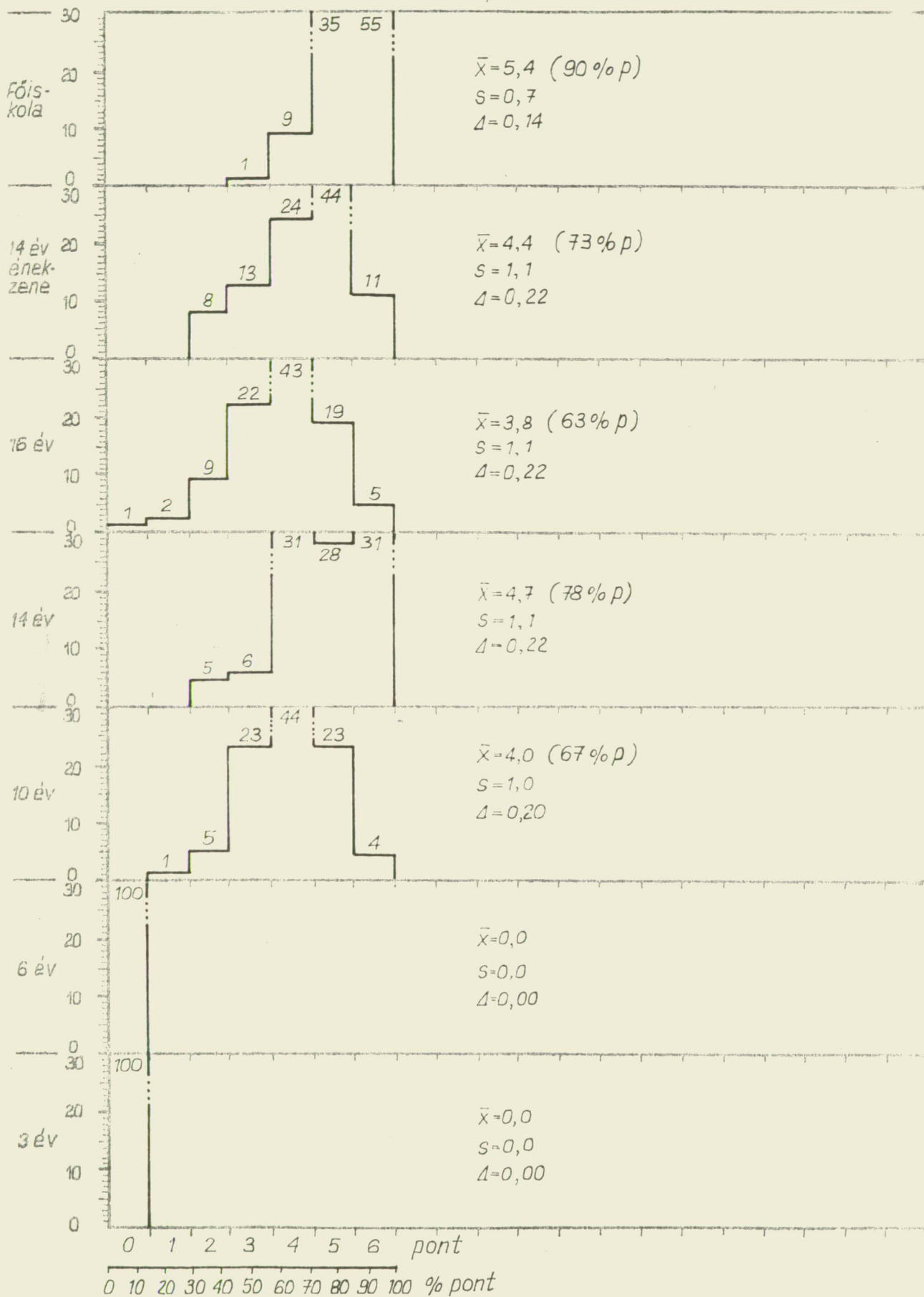
A tanulók feladatonkénti teljesítménye
 $p=5\%$

KÜLÖNBÖZŐ ZENEI RÉSZLETEK HANGSZÍNÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Tanulók aránya
%-ban

A tanulók feladatonkénti teljesítménye
 $p=5\%$

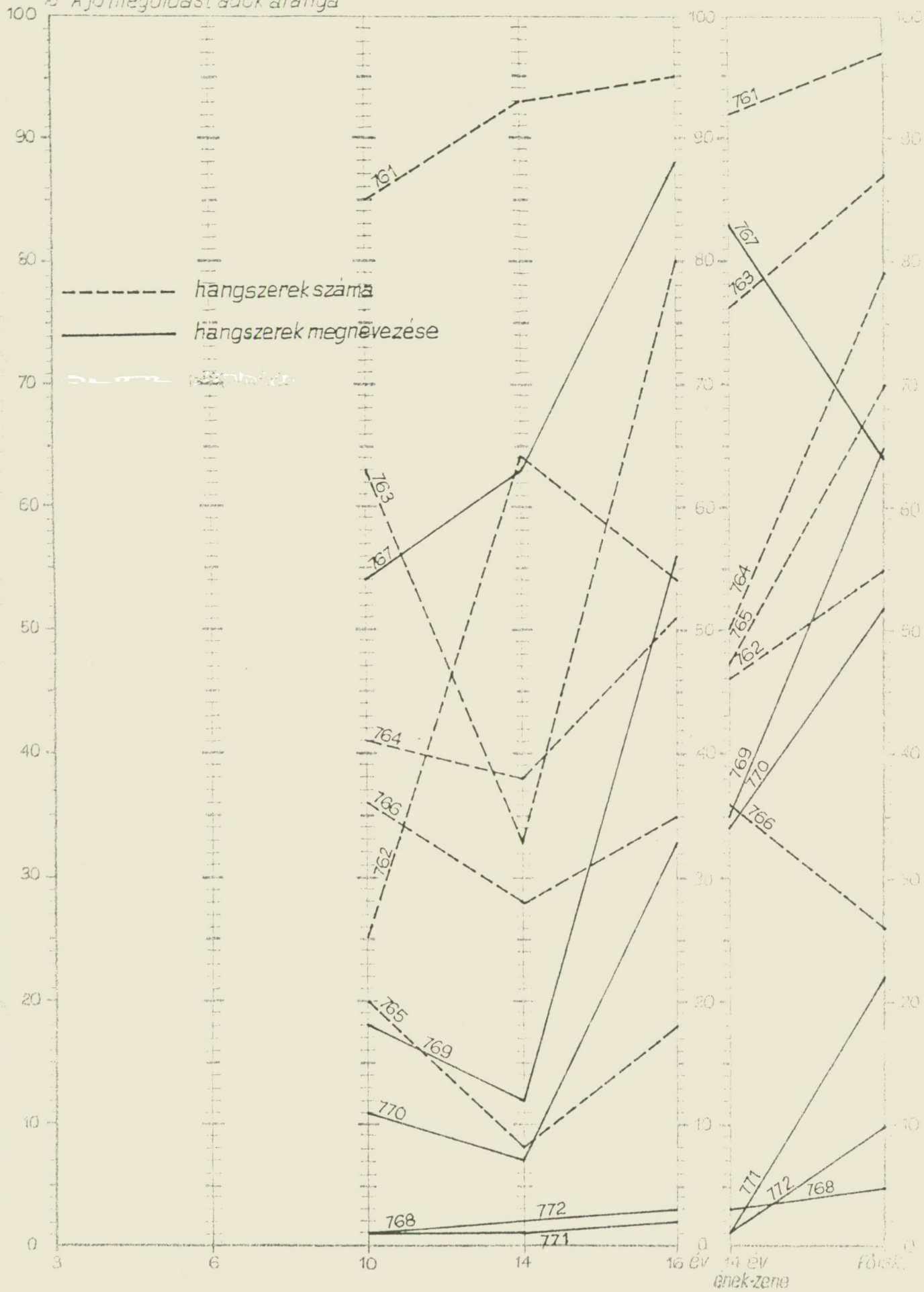

HANGSZÍNESZLELÉS

(Együtthangzó hangszerek megnevezése)

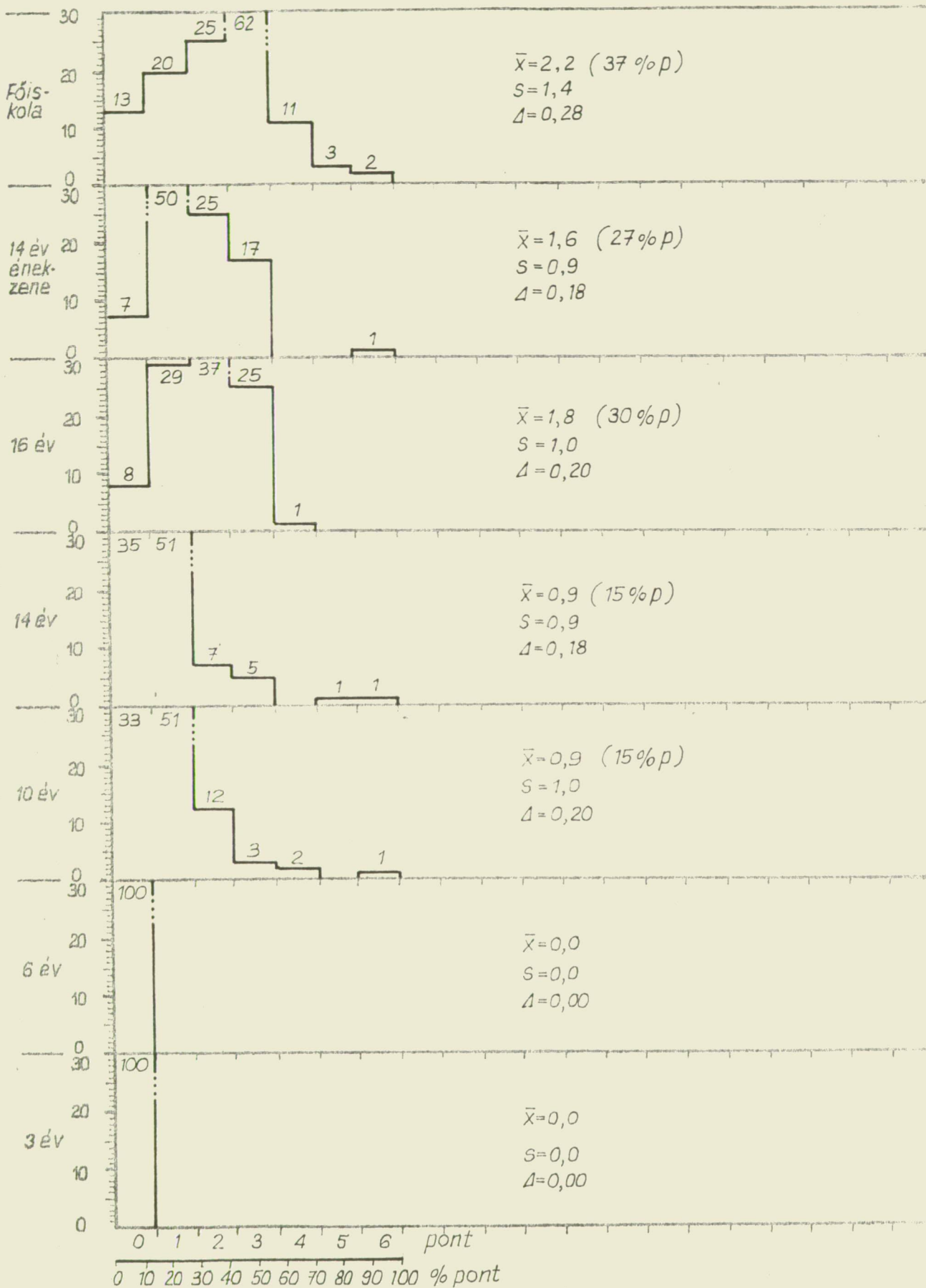
% A jó megoldást adók aránya

EGYÜTTHANGZÓ HANGSZEREK MEGNEVEZÉSE

Tanulók aránya
%-ban

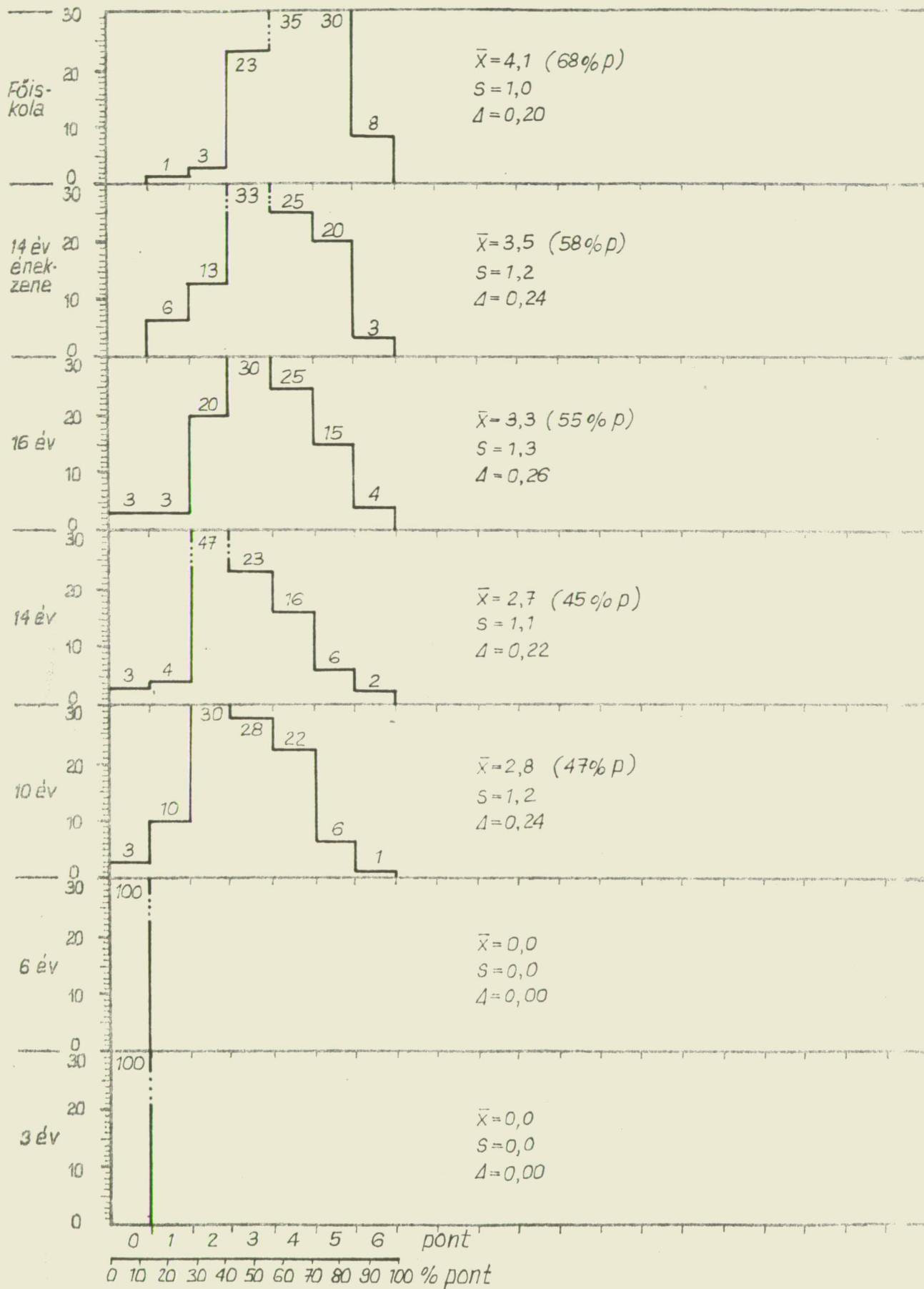
A tanulók feladatonkénti teljesítménye
 $p=5\%$

EGYÜTHANGZÓ HANGSZEREK SZÁMÁNAK MEGÁLLAPÍTÁSA

Tanulók aránya
% - ban

A tanulók feladatonkénti teljesítménye
 $p = 5\%$

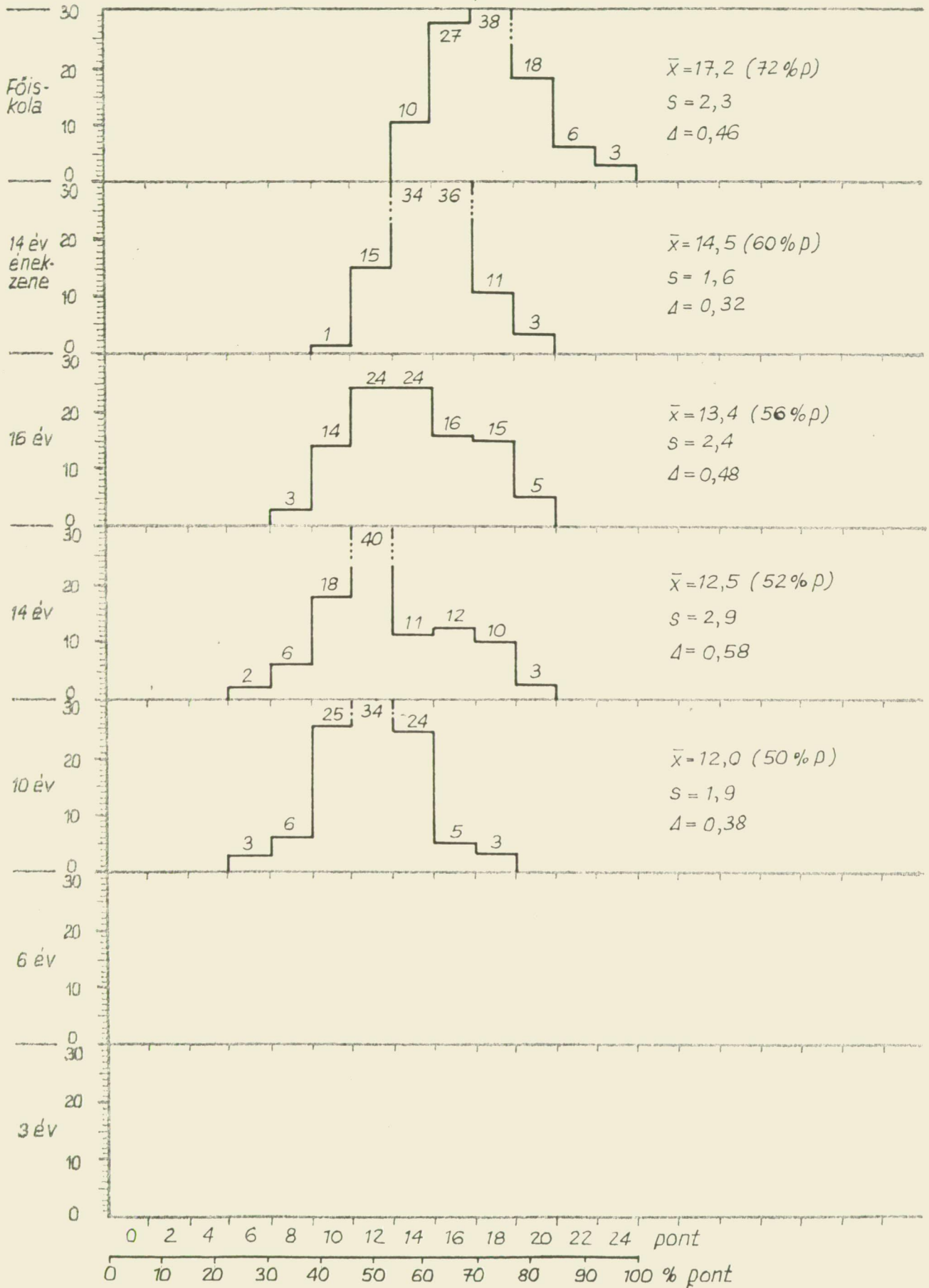

HANGSZÍNÉSZLELÉS

A tanulók szubtesztenkénti teljesítménye

$p = 5\%$

Tanulók aránya
%-ban

HANGSZINÉSZLELÉS

A tanulók tesztenkénti teljesítménye

Teszt	Korcsoportok átlaga [%p/]						
	3 év	6 év	10 év	14 év	16 év	14 év ének- zenei	Főis- kola
Hangszinész- lelés	0	0	46	54	55	59	72

I R O D A L O M

Könyvek:

1. Ananyev: A tehetség kialakulása - Tehetség és különleges képzés - Budapest, 1965. Tankönyvkiadó
2. Dr. Ágoston György: Neveléstudomány Budapest, 1973. Tankönyvkiadó
3. Ágoston-Nagy-Orosz: Mérések módszerei a pedagógiában Budapest, 1974. Tankönyvkiadó
4. Általános- és zenepszichológiai szöveggyűjtemény Összeállította: Dr. Veczkó József, Budapest, 1969. Tankönyvkiadó
5. Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai, Budapest, 1972. Kossuth Könyvkiadó
6. Az óvodai nevelés programja Budapest, 1971. Tankönyvkiadó
7. Az általános iskolai nevelés és oktatás terve II. kötet Országos Pedagógiai Intézet, 1978.
8. A. Bentley: Musikalische Begabung und ihre Mesbarkeit / A zenei tehetség és mérhetősége / Diesterweg, 1968. / németül/

9. Forrai Katalin: Zenei nevelés az óvodában -
Zenei nevelés Magyarországon - Szerkesztette:
Sándor Frigyes, Budapest, 1964. Zeneműkiadó
10. Forrai Katalin: Ének az óvodában
Budapest, 1975. Zeneműkiadó
11. Hajtman Béla: Bevezetés a matematikai statisztikába pszichológusok számára, Budapest, 1971.
Akadémiai Kiadó
12. Itelszon: Matematikai és kibernetikai módszerek a pedagógiában, Budapest, 1967, Tankönyvkiadó
13. Kálmán György: A zenei tehetség és tehetségvizsgálat, Rózsavölgyi és Társa Kiadása, 1942
14. Dr. Kelemen László: Fejlődéslélektan
Budapest, 1966. Tankönyvkiadó
15. Kodály Zoltán: Visszatekintés I., II. kötet
Budapest, 1974. Zeneműkiadó
16. Kokas Klára: Képességfejlesztés zenei neveléssel
Budapest, 1972. Zeneműkiadó
17. A. G. Kovaljov: Személyiséglélektan
Budapest, 1974. Tankönyvkiadó
18. Dr. Kovács Sándor: Válogatott zenei írásai
Budapest, 1976. Zeneműkiadó

19. Paul Michel: Zenei képesség zenei készség.
Budapest, 1964. Zeneműkiadó
20. Paul Michel: A zenei nevelés lélektani alapjai
Budapest, 1974. Zeneműkiadó
21. Molnár Antal: Az óvodáskorú gyermek zenei nevelése
Rózsavölgyi és Társa Kiadása
22. Dr. Nagy József: A kompenzáló beiskolázási modell
Budapest, 1974. Akadémia Kiadó
23. Dr. Nagy József: Iskolaelőkészítés és beiskolázás
Budapest, 1974. Akadémia Kiadó
24. Dr. Nagy József: Preventív fejlettségvizsgáló
rendszer 5-6 éves gyermekek iskolakészültségének
mérésére, MTA Pedagógiai Kutató Csoport, 1976.
25. Dr. Nagy József: 5-6 éves gyermekeink iskolaké-
szültsége, Budapest, 1980. Akadémia Kiadó
26. Révész Géza: A speciális tehetség - Művészet-
pszichológia
Budapest, 1973. Gondolat Kiadó
27. Révész Géza: Prüfung der Musikalität / A muzikali-
tás vizsgálata / Lipcse, 1920. / németül/
28. Révész Géza: Einführung in die Musikpsychologie
/ Bevezetés a zenelélektanba /Bern, 1946
/ németül/
29. Sz. L. Rubinstein: Az általános pszichológia alapjai
I. II. kötet, Budapest, 1974. Akadémia Kiadó

30. Szögi Endre: A zenei képesség és tehetség elemzése
Szeged, 1940.
31. B.M. Tyeplov: A zenei képességek pszichológiája
Budapest, 1960. Tankönyvkiadó
32. Varró Margit: Zongoratanítás és zenei nevelés
Budapest, 1921.
33. Varró Margit: A zenei tehetség - Tehetségproblémák
Budapest, 1930.
34. Zenekulturánkról, Szerkesztette: Balázs István
Budapest, 1982. Kossuth Könyvkiadó

Folyóiratok:

1. Forrai Katalin: Az óvodai dalanyag - Óvodai nevelés
1962. 1. szám
2. Kerecsényi László: Hogyan hatnak a gyermek zenei
fejlődésére az óvodai dalok nép- és műzenei saját-
osságai? Óvodai nevelés, 1974. 12. szám
3. A.M. Leusina: A gyermek egyénisége és a közösség
az óvodai nevelésben, Óvodai nevelés, 1960. 7-8. szám
4. Madarász Mártonné: A zenei nevelés hatása a gyermek
erkölcsének alakulására, Óvodai nevelés, 1961.
10. szám

5. Dr. Szende Ottó - Tarján Tamás: A játszott hangszer hatása a hangközhallásra, Parlando, 1972. 1. szám
6. Dr. Szende Ottó: Gondolatok zenei tesztekéről Parlando, 1972. 11. szám
7. Székácsné Vida Mária: Irodalmi nevelés az óvodában Az óvodai nevelés melléklete, Budapest, 1956.
8. Szőnyi Erzsébet: Reflektorfényben a zeneoktatás Magyar Nemzet, 1979. november 11.
9. Dr. Veczkó József: A személyiség korszerű értelmezésének és a zeneoktatás néhány összefüggése - Az I. Országos Zenei Nevelési Konferencia előadásai - Győr, 1968.
10. Dr. Veczkó József: A zenepedagógiai és pszichológiai vizsgálatok / mérések / szerepe az iskolában Parlando, 1971. 7-8. szám
11. M. Vidor: Bevezetés a zenepszichológiába - Énekszó folyóirat, Budapest, 1936. 3-4. szám
12. Vitányi Iván: Magyarország zenei térképe Valóság, 1964. 2. szám

15-65/1982. ....bksz.

Tárgy: **Fodor Katalin**
doktori szigorlata.
Melléklet: 1 db disszertáció

Dr. Veczkó József elvtársnak
egyetemi docens

H e l y b e n

Professzor Elvtárs!

Mellékelve **Fodor Katalin: A zenei képességek fejlődése. Hangközök és
hangszin**

cimű doktori értekezését tisztelettel felkérem, hogy azt megbírálni sziveskedjék. Legyen szabad Professzor Elvtárs szives figyelmét felhívnom tanácsülésünk ama határozatára, amely a bírálat elkészítésének és benyújtásának legkésőbbi határidejét a kézhezvételtől számított harmadik hónap utolsó napjában állapította meg.

A mellékelte értekezést a bírálat elkészítése után sziveskedjék átadni tanszéke könyvtárosának leltárba vétel és a könyvtárban való elhelyezése céljából.

Szeged, 1982. nov. 24. ....

József Veczkó

.....
dékán

A kiadmány hiteles:

Magyaróiné József
.....
főelőadó

Kapták: **Dr. Nagy József prof.** .....

Dr. Veczkó József docens . társbíráló